

Ministru kabineta rīkojums Nr. 286

Rīgā 2016. gada 5. maijā (prot. Nr. 21 34. §)

Par konceptuālo ziņojumu "Par politikas alternatīvu veidošanu priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas problēmas risināšanai, lai nodrošinātu 8.3.4. specifiskā atbalsta mērķa "Samazināt priekšlaicīgu mācību pārtraukšanu, īstenojot preventīvus un intervences pasākumus" ieviešanu"

1. Atbalstīt konceptuālajā ziņojumā "Par politikas alternatīvu veidošanu priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas problēmas risināšanai, lai nodrošinātu 8.3.4. specifiskā atbalsta mērķa "Samazināt priekšlaicīgu mācību pārtraukšanu, īstenojot preventīvus un intervences pasākumus" ieviešanu" (turpmāk - konceptuālais ziņojums) ietvertu risinājumu minētā specifiskā atbalsta mērķa ieviešanai, tai skaitā noteikt, ka šī mērķa ietvaros plānoto projektu īsteno Izglītības kvalitātes valsts dienests.
2. Noteikt Izglītības un zinātnes ministriju par atbildīgo institūciju konceptuālajā ziņojumā paredzēto pasākumu īstenošanā.
3. Izglītības un zinātnes ministrijai konceptuālajā ziņojumā paredzētos pasākumus īstenot līdz 2022. gada 31. decembrim.
4. Izglītības un zinātnes ministrijai izvērtēt konceptuālā ziņojuma ietekmi Izglītības attīstības pamatnostādņu 2014.-2020. gadam ietekmes izvērtējuma ietvaros.

Ministru prezidents *Māris Kučinskis*

Izglītības un zinātnes ministrs *Kārlis Šadurskis*

(Ministru kabineta)

KONCEPTUĀLS ZIŅOJUMS

Par politikas alternatīvu veidošanu priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas problēmas risināšanai, lai nodrošinātu 8.3.4.specifiskā atbalsta mērķa "Samazināt priekšlaicīgu mācību pārtraukšanu, īstenojot preventīvus un intervences pasākumus" ieviešanu

Izglītības un zinātnes ministrija
2016

Satura rādītājs

1. Kopsavilkums

2. Problēmas vai situācijas apraksts

2.1. Stratēģiskais ietvars

2.2. Datu uzskaites problemātika

2.3. Veiktie pētījumi *ex-ante* nosacījuma izpildes nodrošināšanai

2.3.1. Jaunu izaicinājumu un to risināšanas iespēju identificēšana un analīze, kas ietekmē pieaugušo (18-24) iesaistīšanos (atgriešanos) mācīšanās mūža garumā. Latvijas Universitātes Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultātes Pedagoģijas zinātniskais institūts, 2014.

2.3.2. Pētījums par priekšlaicīgas mācību pamešanas iemesliem un riskiem jauniešiem vecuma grupā no 13 līdz 18 gadiem. Baltijas Sociālo zinātņu institūts, 2014.

2.3.3. Pētījums par politikas alternatīvu veidošanu priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas problēmas risināšanai. SIA "Aptauju Centrs" un SIA "Excolo Latvia", 2015.

2.3.4. Secinājumi par pētījumu rezultātiem

2.4. Līdz šim īstenotie pasākumi PMP riska grupas izglītojamiem

2.5. Citu ES valstu pieredze PMP risku prevencijā

2.6. Teritoriālā vajadzību analīze

3. Risinājums

3.1. Politikas alternatīvas

3.2. Datu ieguve, uzskaitē un analīze

3.3. Priekšlikums 8.3.4.SAM ieviešanai

- 3.3.1. Pieejamais finansējums 8.3.4.SAM ietvaros
- 3.3.2. Atbalstāmās darbības
- 3.3.3. Mērķa grupa
- 3.3.4. Sasniedzamie rezultāti
- 3.3.5. Ieviešanas shēma
- 3.3.6. Laika grafiks un projekta vadības nodrošināšanai nepieciešamie resursi
- 3.4. Papildinātība ar citiem atbalsta pasākumiem attiecīgajai mērķa grupai

4. Ietekme uz problēmas risināšanu

5. Ietekme uz valsts un pašvaldību budžetu

LIETOTIE SAĪSINĀJUMI

CSP - Centrālā statistikas pārvalde

Darbības programma - Eiropas Savienības fondu un Kohēzijas fonda 2014.-2020.gada plānošanas perioda darbības programma "Izaugsme un nodarbinātība"

DPP - Eiropas Savienības fondu un Kohēzijas fonda 2007.-2013.gada plānošanas perioda darbības programmas "Cilvēkresursi un nodarbinātība" papildinājums

Eiropa 2020 - Eiropa 2020: stratēģija gudrai, ilgtspējīgai un iekļaujošai izaugsmei

ES - Eiropas Savienība

ESF - Eiropas Sociālais fonds

Ex-ante nosacījums - 10.1.*ex-ante* nosacījums "Priekšlaicīga mācību pārtraukšana: ir izstrādāts stratēģisks politikas satvars, lai mazinātu priekšlaicīgu mācību pārtraukšanu (PMP), ņemot vērā LESD 165. pantā noteiktos ierobežojumus"

IAP 2020 - Izglītības attīstības pamatnostādnes 2014.-2020. gadam

IKVD - Izglītības kvalitātes valsts dienests

IZM - Izglītības un zinātnes ministrija

NEET jauniešis - jauniešis, kas nav iesaistīts ne nodarbinātībā, ne izglītībā, ne mācībās

NVA - Nodarbinātības valsts aģentūra

NVO - nevalstiskās organizācijas

NRP - Nacionālā reformu programma stratēģijas "Eiropa 2020" īstenošanai

Partnerības līgums - Partnerības līgums Eiropas Savienības investīciju fondu 2014.-2020. gada plānošanas periodam¹

PMP - priekšlaicīga mācību pārtraukšana

PMP jaunieši - izglītību priekšlaicīgi pametušie jaunieši (no angļu val. - *early school leavers*²)

SAM - specifiskais atbalsta mērķis

VIAA - Valsts izglītības attīstības aģentūra

VIS - Valsts izglītības informācijas sistēma

VISC - Valsts izglītības satura centrs

8.3.4.SAM - 8.3.4.specifiskais atbalsta mērķis "Samazināt priekšlaicīgu mācību pārtraukšanu, īstenojot preventīvus un intervences pasākumus"

1. Kopsavilkums

Izglītības un zinātnes ministrija ir izstrādājusi konceptuālo ziņojumu, kurā tiek aprakstīta priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas situācija Latvijā, t.sk. stratēģiskais ietvars, pieejamie dati, veiktie uzlabojumi Valsts izglītības informācijas sistēmā, galvenās priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas riska grupas un iemesli, kā arī nepieciešamie uzlabojumi priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas samazināšanai, tāpat arī sniegts priekšlikums Eiropas Savienības fondu un Kohēzijas fonda 2014.-2020.gada plānošanas perioda darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 8.3.4.specifiskā atbalsta mērķa "Samazināt priekšlaicīgu mācību pārtraukšanu, īstenojot preventīvus un intervences pasākumus" ietvaros atbalstāmajām darbībām, sasniedzamajiem rezultātiem un ieviešanas shēmai.

Konceptuālais ziņojums ir sagatavots, lai nodrošinātu Partnerības līguma Eiropas Savienības investīciju fondu 2014.-2020.gada plānošanas periodam 1.pielikumā "Kopsavilkums par ex-ante nosacījumu izpildi nacionālā līmenī" noteiktā 10.1.ex-ante nosacījuma "Priekšlaicīga mācību pārtraukšana: ir izstrādāts stratēģisks politikas satvars, lai mazinātu priekšlaicīgu mācību pārtraukšanu (PMP), ņemot vērā LESD 165.pantā noteiktos ierobežojumus" izpildi. Ex-ante nosacījums paredz izstrādāt pierādījumus balstītus priekšlikumus preventīviem pasākumiem priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas samazināšanai, kā arī veikt uzlabojumus Valsts izglītības informācijas sistēmā.

Lai nodrošinātu ex-ante nosacījuma izpildi un sagatavotu pierādījumus balstītus priekšlikumus 8.3.4.SAM atbalstāmajām darbībām, tika analizēta pieejamā informācija par priekšlaicīgu mācību pārtraukšanu Latvijā (galvenokārt, izglītības kvalitātes valsts dienesta un Centrālās statistikas pārvaldes dati), kā arī veikti vairāki pētījumi, kas ļāva identificēt priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas jautājumā iesaistīto pušu viedokli:

- 18-24 gadus vecu jauniešu, kas pēc mācību pārtraukšanas ir atgriezušies izglītības sistēmā, viedokli par mācību pārtraukšanas iemesliem un ar atgriešanos izglītībā saistītiem jautājumiem³;
- izglītības iestāžu darbinieku aptauja par priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas iemesliem un riskiem jauniešiem vecuma grupā 13-18 gadi⁴;
- 15-20 gadus vecu jauniešu, kuri priekšlaicīgi pametuši mācības, aptauja par mācību pārtraukšanas iemesliem un lēmuma pārtraukt mācības ietekmējošiem faktoriem, kā arī intervijas ar nozares ekspertiem par priekšlikumiem politikas alternatīvām priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas jomā⁵.

Konceptuālajā ziņojumā ir aprakstītas divas grupas, kas ir saistītas ar priekšlaicīgu mācību pārtraukšanu:

1) obligātā izglītības vecumā esoši bērni, kuri nav reģistrēti nevienā izglītības iestādē;

2) izglītojamie, kuri ir reģistrēti izglītības iestādēs, taču neattaisnotu iemeslu dēļ kavē mācības.

Ņemot vērā veikto pētījumu rezultātus un ekspertu vērtējumu, pēdējie minētie ir augsta priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas riska grupa.

Attiecīgi ziņojumā ir ietverti galvenie pētījumu rezultāti, secinājumi, kā arī sniegti priekšlikumi gan sistēmiskām, gan tiešām uz mērķa grupu vērstām preventīvām un intervences darbībām, lai samazinātu priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas riskus. Lielākā daļa atbalstāmo darbību tiek plānotas piesaistot 8.3.4.SAM finansējumu, kas sastāda 39 812 375 *euro*, t.sk. Eiropas Sociālā fonda līdzfinansējums 33 840 518 *euro* apmērā un valsts budžeta līdzfinansējums - 5 971 856 *euro* apmērā.

Balstoties uz konceptuālajā ziņojumā sniegto priekšlikumu 8.3.4.SAM atbalstāmajām darbībām, Izglītības un zinātnes ministrija iesniedz Finanšu ministrijā priekšlikumu grozījumiem Darbības programmā attiecībā uz 8.3.4.SAM. Pēc grozījumu apstiprināšanas Izglītības un zinātnes ministrija sagatavos un iesniegs izskatīšanai Eiropas Savienības fondu Izglītības, prasmju un mūžizglītības prioritārā virziena apakškomitejā 8.3.4.SAM ieviešanas uzsākšanai nepieciešamos dokumentus (projektu iesniegumu vērtēšanas kritērijus un Ministru kabineta noteikumus par 8.3.4.SAM ieviešanu) (indikatīvi 2016.gada aprīlis). Indikatīvais 8.3.4.SAM projekta uzsākšanas termiņš ir 2017.gada 1.ceturksnis.

2. Problēmas vai situācijas apraksts

2.1. Stratēģiskais ietvars

Augsti PMP rādītāji ir šķērslis gudrai un integrējošai izaugsmei. Tie nelabvēlīgi ietekmē jauniešu nodarbinātību un palielina nabadzības un sociālās atstumtības risku. PMP jauniešiem nozīmē iespēju samazināšanos, kā arī sociālā un ekonomiskā potenciāla zaudēšanu. Krass to jauniešu skaita samazinājums, kuri priekšlaicīgi pārtrauc mācības, ir galvenais ieguldījums ES turpmākajā labklājībā un sociālajā kohēzijā⁶.

Līdz ar to, mērķi un pasākumi PMP novēršanai ir iekļauti gan ES līmeņa attīstības plānošanas dokumentos, gan arī nacionāla līmeņa dokumentos.

"Eiropa 2020: stratēģija gudrai, ilgtspējīgai un iekļaujošai izaugsmei" tika apstiprināta Eiropadomē 2010.gada 17.jūnijā. 2010.gada jūnijā Viens no stratēģijas "Eiropa 2020" pieciem pamatmērķiem ir līdz 2020.gadam samazināt PMP līmeni ES līdz mazāk nekā 10%. Virzība uz šī mērķa sasniegšanu tiek atspoguļota nacionālajās reformu programmās "Eiropa 2020" stratēģijas īstenošanai, ko dalībvalstis ik gadu aprīlī iesniedz Eiropas Komisijai. Latvijas Nacionālajā reformu programmā noteiktais mērķis skolu nepabeigušo jauniešu (18-24 gadu vecumā) īpatsvaram ir 13,4% 2020.gadā. Ņemot vērā līdzšinējo mērķa rādītāja sasniegšanas progresu (no 15,5% 2008.gadā līdz 8,5% 2014.gadā), Latvija 2015.gada Nacionālajā reformu programmā izvirzīja jaunu mērķi 2020.gadam - 10%. Tomēr Latvijas Nacionālajā reformu programmā ir norādīts, ka pastāv vērojamas atšķirības reģionālajā griezumā, kā arī atšķirības dzimumu dalījumā.

"Latvijas izaugsmes modelis: cilvēks pirmajā vietā" (apstiprināts Saeimā 2005.gada 26.oktobrī) ir ilgtermiņa konceptuālais dokuments, kas nosaka uz cilvēku centrētu Latvijas izaugsmes modeli, uzsverot zināšanas, gudrību un prasmi un to izmantošanu kā izaugsmes resursu. Prioritārais ilgtermiņa uzdevums ir uzlabojumi izglītības sistēmā, t.sk. nodrošinot ikvienam garantētu iespēju iegūt vidējo izglītību.

"Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030.gadam" (apstiprināta Saeimā 2010.gada 10.jūnijā) kā hierarhiski augstākais nacionāla līmeņa ilgtermiņa attīstības plānošanas dokuments ietver atziņu par paradigmas maiņas nepieciešamību izglītībā un uzsver nepieciešamību samazināt mācību priekšlaicīgu pārtraukšanu, nosakot mērķi līdz 2030.gadam samazināt "pirms laika skolu pametušo īpatsvaru" līdz mazāk nekā 10%.

"Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2014.-2020.gadam" (apstiprināts Saeimā 2012.gada 20.decembrī) ir hierarhiski augstākais nacionāla līmeņa vidēja termiņa attīstības plānošanas dokuments. Tas nosaka vidēja termiņa prioritātes arī izglītības jomā, t.sk. mērķi skolu nepabeigušo iedzīvotāju īpatsvaram 18-24 gadus vecu iedzīvotāju vidū 2020.gadā - 10%.

"Izglītības attīstības pamatnostādnes 2014.-2020. gadam" (apstiprināts Saeimā 2014.gada 22.maijā) ir hierarhiski augstākais izglītības nozares attīstības plānošanas dokuments. Lai īstenotu praksē iekļaujošas izglītības pamatprincipus, IAP 2020 rīcības virziens "1.4. Iekļaujošās izglītības principa īstenošana un sociālās atstumtības riska mazināšana" paredz cita starpā aktivitātes, kas ir vērstas uz sociālās atstumtības riskam pakļauto bērnu un jauniešu apzināšanu izglītības iestādēs, kā arī ārpus tām, izglītības neapguves cēloņu identificēšanu, kā arī pasākumu izstrādi identificēto cēloņu novēršanai vai mazināšanai, t.sk. ar ES fondu atbalstu. IAP 2020 tiek uzsvērts, ka veicams nopietns darbs, lai līdz 2020.gadam nodrošinātu prevencijas pasākumus tiem izglītojamajiem, kam draud izglītību priekšlaicīgas pārtraukšanas risks, kā arī turpinātu kompensējošo pasākumu kā otrās iespējas izglītības piedāvājuma īstenošanu.

Viens no plānotajiem instrumentiem IAP 2020 noteikto uzdevumu izpildē ir ESF atbalsts priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas problēmas risināšanai, ko plānots sniegt Darbības programmas 8.3.4.SAM ietvaros. Lai nodrošinātu minētā atbalsta ieviešanu, IZM jānodrošina Partnerības līguma 1.pielikumā "Kopsavilkums par ex-ante nosacījumu izpildi nacionālā līmenī" ietvertā 10.1.ex-ante nosacījuma izpildi, kas paredz izstrādāt pierādījumos balstītus priekšlikumus PMP preventīviem pasākumiem, kā arī veikt uzlabojumus VIIS. Ex-ante nosacījuma izpilde nodrošinās iespēju piesaistīt ESF finansējumu 33 840 518 *euro* apmērā.

Ja IZM neizpildīs ex-ante nosacījumu, pastāv risks nenodrošināt atbalstu preventīviem pasākumiem PMP samazināšanai. Papildus šim, ex-ante nosacījuma neizpildes gadījumā Eiropas Komisija var pieņemt lēmumu par minētā finansējuma novirzīšanu citiem Darbības programmas specifiskajiem atbalsta mērķiem.

2.2. Datu uzskaites problemātika

Saistībā ar PMP definīciju ES dalībvalstu vidū nav vispārējas vienprātības. Daļa ES valstu minētās problēmas raksturošanai lieto terminu "agrīna izstāšanās no izglītības un apmācības", ar agrīnu izstāšanos saprotot izglītības ieguves pārtraukšanu pirms vidējās izglītības ieguves. Ar terminu "priekšlaicīga mācību pārtraukšana" savukārt tiek raksturota iesāktās izglītības programmas pārtraukšana, piemēram, skolas pamešana semestra vidū.⁷

Saskaņā ar Eiropas Komisijas paziņojumu Eiropas parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai (Priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas novēršana - būtisks ieguldījums stratēģijā Eiropa 2020) termins "priekšlaicīga mācību pārtraukšana" ietver visas mācību un apmācības pārtraukšanas formas, pirms ir pabeigta augstākā līmeņa vidusskolas izglītība vai tai līdzvērtīga profesionālā izglītība vai apmācība.

Vairākums ES valstu, t.sk. Latvija, izmanto *Eurostat* definīciju, kur minēti 18-24 gadus veci jaunieši, kuri ir pabeiguši pamatzglītību vai ieguvuši zemāka līmeņa izglītību un kuri pēc tam vairs nemācās un neapgūst profesiju.⁸

Vienlaikus, izglītības likuma 4.pantā ir minēts, ka obligāta ir bērnu sagatavošana pamatzglītības ieguvei no piecu gadu vecuma un pamatzglītības iegūšana vai pamatzglītības iegūšanas turpināšana līdz 18 gadu vecuma sasniegšanai.

Latvijā pastāv divas ar PMP risku saistītas mērķa grupas:

1) obligātajā izglītības vecumā esoši bērni, kuri nav reģistrēti nevienā izglītības iestādē; starp tiem ir arī bērni un jaunieši, kuri beiguši sākumskolu, bet neturpina pamatzglītību, arī jaunieši, kuri ieguvuši pamatzglītību, bet neturpina vidējās izglītības ieguvei; bērni, par kuriem pašvaldībai nav informācijas, ir priekšlaicīgi mācības pametušie līdz brīdim, kad tiek saņemtas ziņas, ka viņi reģistrēti izglītības iestādē; šie ir NEET jaunieši, kam nepieciešami kompensējoši atbalsta pasākumi;

2) izglītojamie, kuri ir reģistrēti izglītības iestādēs, bet neattaisnotu iemeslu dēļ kavē mācības; šie izglītojamie, ņemot vērā pētījumu^{9, 10} rezultātus, ir augsta PMP riska grupa un tiem plānojami preventīvi un intervences pasākumi.

1.1) Informāciju par **obligātā izglītības vecuma bērniem, kuri nav reģistrēti nevienā izglītības iestādē**, apkopo IKVD atbilstoši Ministru kabineta 23.04.2012. noteikumu Nr.225 "Izglītības kvalitātes valsts dienesta nolikums" 4.2.punktā noteiktajam uzdevumam un saskaņā ar Ministru kabineta 04.08.2009. noteikumos Nr.871 "Obligātā izglītības vecumu sasniegušo bērnu uzskaites kārtība" (turpmāk - noteikumi Nr.871) noteikto.

Datu ievadīšana un informācijas apkopošana notiek VIIS. Pildot noteikumu Nr.871 4.punktā noteikto un pamatojoties uz IKVD rakstisku iesniegumu, Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde reizi ceturksnī (līdz 1.janvārim, 1.aprīlim, 1.jūlijam, 1.oktobrim) elektroniski sniedz informāciju IKVD par visiem bērniem vecumā no 7 līdz 18 gadiem. IKVD no Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes saņemto informāciju importē VIIS, salīdzina ar VIIS pieejamo izglītojamo sarakstu un informē pašvaldības par datu aktualizācijas nepieciešamību. Savukārt pašvaldību atbildīgie darbinieki sadarbībā ar izglītības iestādēm, bāriņtiesām, pašvaldību sociālajiem dienestiem, Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras filiālēm, dzimtsarakstu nodaļām, valsts un pašvaldības policiju, apsekojot bērna dzīvesvietu klātienē, telefoniski un pa pastu, iegūstot informāciju no bērna vecākiem, radniekiem, kaimiņiem un citiem sabiedrības locekļiem, noskaidro iemeslus, kādēļ konkrētais bērns nav reģistrēts izglītības iestādē, un ievada šo informāciju VIIS sadaļā "*bērna individuālie dati*". Nepieciešamības gadījumā notiek sazināšanās arī ar ārvalstu institūcijām vai ārvalstīs dzīvojošiem bērna radniekiem. Pēc bērna atrašanās vietas noskaidrošanas pašvaldības kārtā jautājumu par viņa mācībām izglītības iestādē vai veic citas darbības obligātās izglītības ieguves nodrošināšanai. Informācija par veiktajām darbībām obligātās izglītības ieguves nodrošināšanai tiek uzkrāta VIIS.

Gada nogalē IKVD apkopo pašvaldību VIIS sniegto informāciju un sagatavo ikgadējo ziņojumu par obligātā izglītības vecuma bērniem, kuri nav reģistrēti nevienas izglītības iestādes sarakstā. Ziņojums tiek iesniegts IZM, kā arī nosūtīts CSP un Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijai, vispārēja rakstura informācija tiek sniegta arī plašsaziņas līdzekļiem.

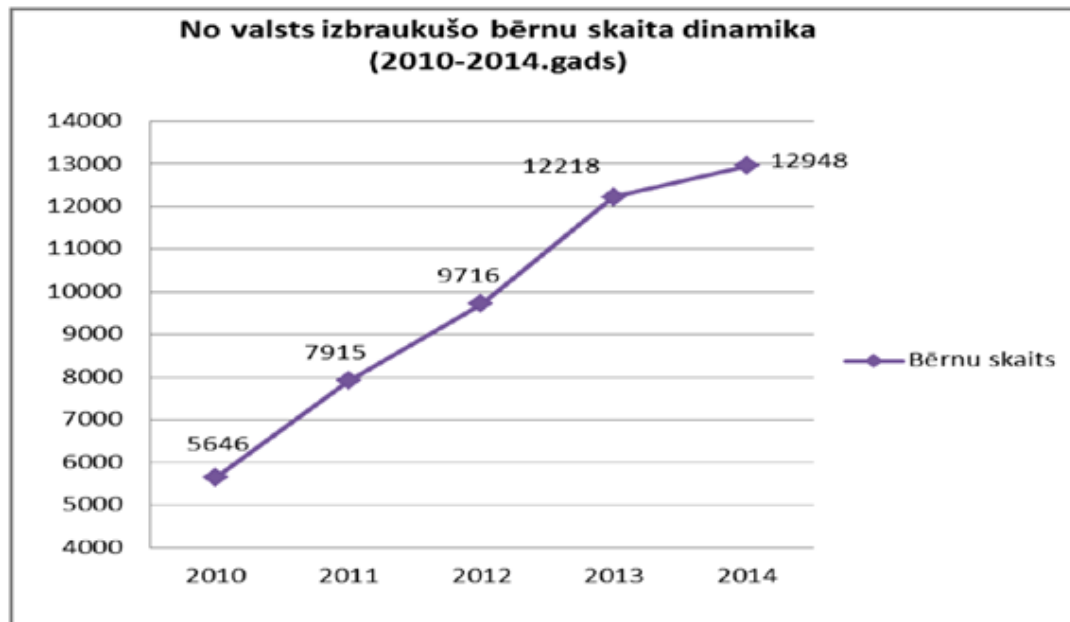
Saskaņā ar IKVD ziņojumu¹¹, 2014./2015.mācību gadā 15 693 bērni nebija reģistrēti nevienas izglītības iestādes sarakstā, t.sk. 12 948 bērni bija izbraukuši no valsts.

1.attēls

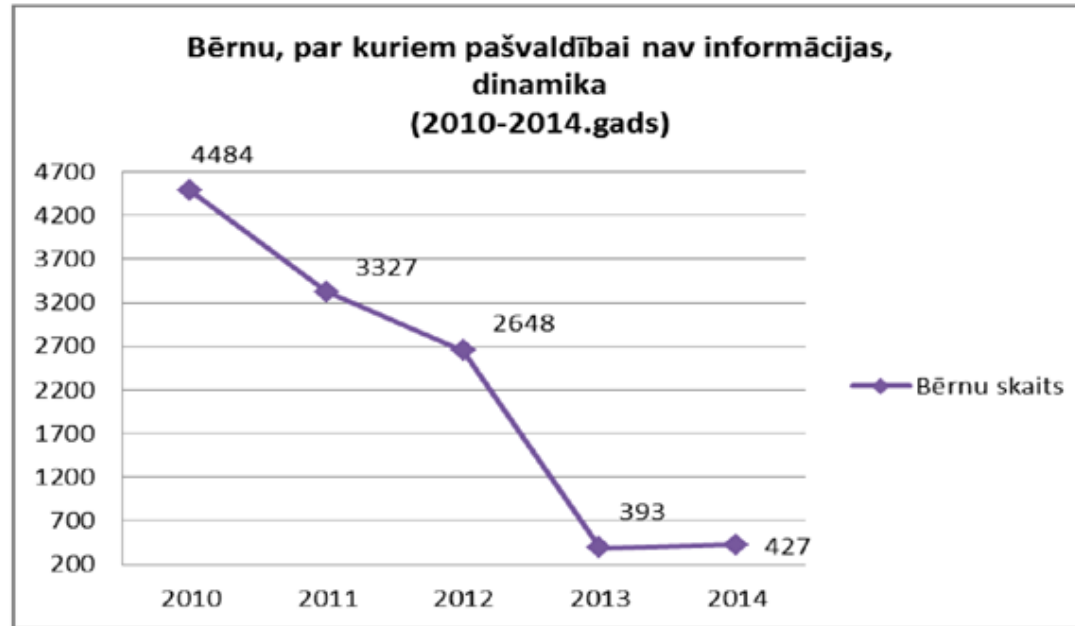
Avots: IKVD

2.attēls

Avots: IKVD

3.attēls

Avots: IKVD

1.tabula

Obligātā izglītības vecuma bērni, kuri 2014./2015.mācību gadā nav reģistrēti nevienas izglītības iestādes sarakstā

Stavuss (pašvaldību sniegtā informācija)	Skaits
Izbraucis no valsts	12 948
Pašvaldībai nav informācijas	427
Uzturēšanās atļauja, citas valsts pilsonis	1655
Anulēta deklarētā dzīvesvieta	186
Citu iemeslu dēļ neapmeklē izglītības iestādi	70
Invalīds	13
Bezvēsts prombūtnē	44
Adoptēts (uz ārzemēm)	46
Ilgstoši slimojošs	1
Pašvaldība nav norādījusi statusu	92
Izbraucis no ārzemēm	0
Pašvaldība noskaidro situāciju	211

Avots: IKVD, 08.01.2015.

IKVD analīze liecina, ka kopējais izglītības iestādēs neregistrēto bērnu skaits palielinās (1.attēls), īpaši pieaugot to bērnu skaitam, kuri pēc pašvaldību rīcībā esošās informācijas ir izbraukuši no valsts (2.attēls). Tomēr šādu pieaugumu noteicis arī fakts, ka vairākas pašvaldības šogad ir noskaidrojušas informāciju par bērniem, kuriem iepriekšējos gados bijis norādīts statuss "Pašvaldībai nav informācijas" vai arī iepriekšējos gados pašvaldība bērna statusu nebija norādījusi vispār (3.attēls). Tādējādi, faktiski valstī ir nepilni 800 bērni, kuri nav reģistrēti izglītības iestādēs un par kuriem pašvaldībām nav informācijas vai tās šādu informāciju nav norādījušas (1.tabula). Papildus tam vēl 70 bērni nav reģistrēti izglītības iestādēs "citu iemeslu dēļ", par ko informācijas trūkuma dēļ nav iespējams spriest.

1.2) 2014. un 2015.gadā IKVD apkopojā arī datus par izglītojamiem, **kuri ir reģistrēti izglītības iestādēs**, bet kuri neattaisnotu iemeslu dēļ kavē vairāk nekā 20 mācību stundas semestrī. Ministru kabineta 01.02.2011. noteikumu Nr.89 "Kārtība, kādā izglītības iestāde informē izglītojamo vecākus, pašvaldības vai valsts iestādes, ja izglītojамais bez attaisnojoša iemesla neapmeklē izglītības iestādi" (turpmāk - noteikumi Nr.89) 7.punktā noteikts, ka izglītības iestādei nekavējoties rakstiski jāinformē par izglītību atbildīgā institūcija pašvaldībā, ja izglītojамais vairāk kā trīs mācību dienas nav apmeklējis pirmsskolas izglītības iestādi vai vairāk nekā 20 mācību stundas semestrī vispārējās vai profesionālās izglītības iestādi, un izglītības iestādei nav informācijas par neierašanās iemeslu vai iemesls nav uzskatāms par attaisnojošu. Pašvaldības institūcijas atbilstoši kompetencei noskaidro izglītības iestādes neapmeklēšanas cēloņus, koordinē to novēršanu un, ja nepieciešams, nosūta attiecīgo informāciju sociālajam dienestam, bāriņtiesai un citām institūcijām. Tomēr informācija par neattaisnotiem kavējumiem un pašvaldības darbībām kavējumu novēršanai netiek ievadīta VIIS, tādēļ atbildīgajām valsts institūcijām tā ikdienā nav pieejama. Turklāt OECD ziņojumā norādīts, ka vairāk kā 60% izglītojamo neattaisnoti kavē stundas, līdz ar to Latvija ir 1.vietā pētījumā iesaistīto valstu vidū šajā jomā. Neattaisnotiem kavējumiem ir korelācija ar izglītības kvalitāti.¹²

Lai izpētītu neattaisnoto kavējumu daudzumu, cēloņus un iespējamo PMP risku, IKVD 2014. un 2015.gadā veica datu analīzi "Vispārējās izglītības iestāžu izglītojamo kavējumi un rīcība to novēršanai" un "Profesionālās izglītības iestāžu izglītojamo kavējumi un rīcība to novēršanai", aptaujājot izglītības iestāžu vadītājus un izglītojamos, noskaidrojot pašvaldību rīcību neattaisnotu mācību stundu kavējumu novēršanai, apzinot Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas un VISC rīcībā esošo informāciju par veikto darbu (tostarp atbalstu izglītības iestādēm) neattaisnotu mācību stundu kavējumu novēršanā. Katras izpētes gaitā tika apkopoti iegūtie dati un sagatavots ziņojums, izstrādājot priekšlikumus valsts, pašvaldību un izglītības iestāžu darbības pilnveidei.

2.tabula

Neattaisnoti kavējumi Latvijas izglītības iestādēs 2013./2014. mācību gada 2.semestrī un 2014/2015. mācību gadā līdz 1.martam
(dati no 119 pašvaldībām)

Izglītības programmas	Izglītojamo, kuri trīs mācību dienas nav apmeklējuši pirmsskolas izglītības iestādi vai vairāk nekā 20 mācību stundas semestrī vispārējās vai profesionālās izglītības iestādi, skaits			
	2013./2014.mācību gadā		2014./2015.mācību gadā	
	1.semestrī (2014.gada izpētes dati)	2.semestrī	1.semestrī	2.semestrī (līdz 1.martam)
Pirmsskolas	290	245	230	170
Vispārējās pamatizglītības	1712	2644	1690	1298
Vispārējās vidējās izglītības	843	1394	784	740
Profesionālās pamatizglītības	52	59	47	23
Profesionālās vidējās izglītības	358	1127	1099	935
KOPĀ	3255	5469	3850	3166

Avots: IKVD

IKVD apkopotie dati liecina, ka kopumā izglītojamo skaits, kas neapmeklēja izglītības iestādi 2014./2015.mācību gada 1.semestrī salīdzinājumā ar 2013./2014.mācību gada 2.semestrī, samazinājās. Šo var skaidrot ar skolēnu tendenci vairāk kavēt stundas 2.mācību semestrī. Vienlaikus nevar novērtēt abu mācību gadu 2.semestra statistiku, ņemot vērā, ka 2014./2015.mācību gada dati ir uz 1.martu.

IKVD situāciju apkopoja arī reģionālajā griezumā.

3.tabula

Neattaisnoti kavējumi Latvijas izglītības iestādēs 2013./2014.mācību gada 2.semestrī un 2014./2015.mācību gadā līdz 1.martam plānošanas reģionos (dati no 119 pašvaldībām)

	Pirmsskolas izglītība			Vispārējā pamatizglītība			Vispārējā vidējā izglītība			Profesionālā pamatizglītība			Profesionālā vidējā izglītība		
	1.*	2.*	3.*	1.*	2.*	3.*	1.*	2.*	3.*	1.*	2.*	3.*	1.*	2.*	3.*
PR*	13	22	18	612	384	284	240	119	168	9	7	4	662	411	339
K*	17	30	19	393	192	162	339	184	123	6	6	3	100	101	90
L*	58	43	53	174	121	112	11	9	12	0	0	0	0	219	219
RR*	94	75	39	503	340	248	308	101	68	24	17	2	153	129	104
V*	43	40	22	493	293	215	448	270	277	3	1	0	119	107	70
Z*	20	20	19	469	360	277	148	101	92	17	16	14	93	132	113
Kopā	245	230	170	2644	1690	1298	1394	784	740	59	47	23	1127	1099	935

Avots: IKVD

- 1. * 2013./2014. mācību gada 2.semestris
 - 2. * 2014./2015. mācību gada 1.semestris
 - 3. * 2014./2015. mācību gada 2.semestris (līdz 1.martam)
- PR* - plānošanas reģions
K* - Kurzemes plānošanas reģionā kopā - 3292
L* - Latgales plānošanas reģionā kopā - 1765
R* - Rīgā kopā - 1031
RR* - Rīgas plānošanas reģionā kopā - 2105
V* - Vidzemes plānošanas reģions - 2401
Z* - Zemgales plānošanas reģions - 1891

Apkopojot IKVD ziņojumā sniegto informācija par pašvaldību viedokli par problēmām kavējumu uzskaitē, tika identificēti šādi iemesli:

1) Lielākā grupa pašvaldību neattaisnoto kavējumu esamību saista ar izglītojamā ģimeni. Pirmkārt, vairāk nekā puse pašvaldību (81) kā lielāko problēmu min **vecāku neprasmī panākt, ka bērni regulāri apmeklē skolu, problēmas noliegšanu un nevēlēšanos sadarboties ar izglītības iestādi**, kā arī vecāku bezatbildību, un neieinteresētību tajā, lai bērns iegūtu izglītību. Arī IZM pasūtītā un Baltijas Sociālo zinātņu institūta veiktā "Pētījuma par priekšlaicīgas mācību pamešanas iemesliem un riskiem jauniešiem vecuma grupā no 13 līdz 18 gadiem" pētījuma rezultāti liecina, ka izglītības iestāžu atbildīgo darbinieku vērtējumā dominējošs priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas risks un neattaisnotu kavējumu iemesls visos izglītības līmeņos ir nepietiekama vecāku iesaiste un kontrole pār bērnu izglītošanās procesu¹³.

2) Otrā problēmu grupa saistīta ar pašiem izglītojamiem. Pēc pašvaldību sniegtās informācijas ir izglītojamie, kuri, vēl **nesasnieguši pilngadību, dzīvo atsevišķi no vecākiem, strādā vai jau izveidojuši ģimeni un audzina savus bērnus**. Vairākas pašvaldības uzsvērušas, ka izglītojamie, kuri neattaisnoti kavē stundas, trūkst motivācijas mācīties un samazināt kavējumu skaitu, viņiem ir dažādas atkarības, uzvedības traucējumi. Dažas pašvaldības kā problēmu minējušas pirmo (aizgulēšanās) un pēdējo stundu kavēšanu, taču to drīzāk jāvērtē kā nosaukto iemeslu sekas. 5 pašvaldības informē, ka novadā neattaisnoti kavē stundas galvenokārt vakara (maiņu) skolu, bērnu ilgstošas sociālās aprūpes un rehabilitācijas centra vai dažāda veida internātskolu audzēkņi, no kuriem daļa ir deklarēti citās pašvaldībās. Jau minētajā Baltijas Sociālo zinātņu institūta pētījumā atklāts, ka **motivācijas trūkums mācīties** ir viens no galvenajiem mācību stundu neattaisnotas kavēšanas iemesliem un līdz ar to PMP riskiem.¹⁴

3) Trešā problēmu grupa saistīta ar: a) **nepilnībām normatīvajos aktos** un b) valsts un pašvaldības **finansējuma trūkumu**. Vairākas pašvaldības kā būtisku problēmu min sankciju trūkumu pret vecākiem un izglītojamiem, lai panāktu, ka izglītojamie regulāri apmeklē skolu, bet vecāki savaicīgi informē izglītības iestādi par kavējumiem un seko līdzī savu bērnu izglītības procesam. Tiek norādīts, ka noteikumi Nr.89 neattiecas uz 18 gadu vecumu sasniegušiem jauniešiem. Tāpat pašvaldības par problēmu uzskata to, ka normatīvajos aktos nav noteikts pieļaujama vecāku attaisnoto mācību stundu skaits, tādējādi norādot uz normatīvo aktu ievērošanu praksē. 7 pašvaldības atsaucas uz finansējuma trūkumu atbalsta personāla algošanai un samaksai par audzināšanas darbu izglītības iestādēs, jo gan atbalsta personāls, gan klašu audzinātāji varētu nodrošināt tūlītēju, regulāru un mērķtiecīgu darbu ar kavētājiem. Resursu (cilvēku, finanšu, laika) nepietiekamība pēc pašvaldību sniegtās informācijas arī traucē īstenot preventīvus pasākumus izglītojamo kavējumu uzskaitē un novēršanā. Vairākas pašvaldības atsaucas uz skolu tīkla optimizācijas rezultātiem - ja skola ir tālu no mājām, to biežāk kavē. Viena pašvaldība minējusi, ka audzēkņu nokļūšanai līdz pirmsskolas iestādei traucē tas, ka skolēnu brīvdienu laikā pagastu pārvaldes nenodrošina transportu pirmsskolas izglītības iestāžu bērnu pārvadāšanai.

4) Ceturtā pašvaldību minēto iemeslu grupa attiecas uz **sadarbības trūkumu starp izglītības iestādi, ģimeni un pašvaldību atbildīgajiem dienestiem, starp vairākām pašvaldībām** un to dienestiem, ja izglītojamais mācās un/vai dzīvo ārpus savas deklarētās dzīves vietas.

Lai nodrošinātu informācijas pieejamību par izglītojamā neattaisnotiem kavējumiem un to iemesliem, ikgadēju monitoringu PMP mazināšanas politikas rezultātu analīzei un izstrādātu preventīvu pasākumu PMP riska mazināšanai plānus, nepieciešama attiecīgu datu nodrošināšana VIIS.

Izvērtējot datu analīzi par tipiskākajiem neattaisnoto kavējumu iemesliem, 2015.gada septembrī tika veikts VIIS papildinājums neattaisnoto kavējumu monitoringam.

Papildinājumu rezultātā ar jauniem aizpildāmajiem laukiem tika pilnveidota jau esošā VIIS sadaļa "Ilgstoši neattaisnotie kavējumi", nodrošinot iespēju atzīmēt neattaisnoto kavējumu ilgumu, pamatiemeslus un atvasinātos jeb apakšiemeslus:

- veselības problēmu dēļ, kas nav apliecinātas ar ārsta/vecāku zīmi:
 - slikta pašsajūta;
 - nogurums;
- iesaiste ārpusstundu aktivitātēs:
 - sports;
 - māksla;
 - hobijs;
- ģimenes apstākļu dēļ:
 - problēmas ģimenē;
 - dzīves vietas maiņa;
 - vecāku atbalsta trūkuma dēļ;
 - nodibināta sava ģimene;
 - auklē bērnu;
- nepietiekama mācību motivācija:
 - nav mācību sasniegumu vērtējuma vai tas ir nepietiekams;
 - nav sagatavots mājas darbs;
 - nav sagatavojies kontroldarbam;
 - iestādes mikroklimate - konflikts ar klases vai skolasbiedriem, skolotājiem;
 - aizgulēšanās;
 - klaiņošana;
 - slinkums;
 - cits;
- izglītības iestādes nepieejamība infrastruktūras dēļ:

- transports kavē/ salūzis;
- sastrēgumi;
- dzīvo tālu no skolas;
- materiālu apstākļu dēļ;
- uzsāktas darba tiesiskās attiecības ārpus izglītības programma.

Papildus minētajiem iemesliem VIIS iespējams brīvā formā norādīt citus iemeslus, ja tie atšķiras no piedāvātajiem variantiem. Taču jāatzīmē, ka šobrīd nedz pašvaldībām, nedz izglītības iestādēm nav normatīvajos aktos uzdots pienākums minēto informāciju regulāri un precīzi ievadīt VIIS, kā arī valstī nav atbildīgās institūcijas, kuras kompetencē būtu neattaisnoto kavējumu monitorings un regulāra darbība kavējumu novēršanai.

2.3. Veiktie pētījumi *ex-ante* nosacījuma izpildes nodrošināšanai

Lai nodrošinātu *ex-ante* nosacījuma izpildi, IZM veica arī padziļinātus pētījumus:

2.3.1. Jaunu izaicinājumu un to risināšanas iespēju identificēšana un analīze, kas ietekmē pieaugušo (18-24) iesaistīšanos (atgriešanos) mācīšanās mūža garumā¹⁵. Latvijas Universitātes Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultātes Pedagoģijas zinātniskais institūts, 2014¹⁶.

Pētījums tika veikts ar mērķi sniegt rekomendācijas sistēmas izveidei, kas veicinātu mūžizglītību un samazinātu PMP risku.

Pētījuma ietvaros tika konstatēti vairāki PMP iemesli, kuri dažādiem jauniešiem var izpausties atšķirīgās kombinācijās: grūtības darba un mācību apvienošanā, ierobežota piekļuve izglītības iestādei, finansiālās problēmas, negatīva mācību pieredze, mācību organizācija, nepieciešamība mācīties savā tempā un vietā, nepieciešamība mācīties kā pieaugušajiem, vēlme mācīties darbavietā un darbavietai, nepietiekami attīstītas mūžizglītības prasmes.

Ņemot vērā aptaujas rezultātus, reģionālajā griezumā tika identificētas dažādas PMP problēmas - Vidzemē aptaujātie jaunieši kā galvenos iemeslus, kāpēc ir pametuši mācības, minēja grūtības apvienot mācības ar darbu un augstas transporta izmaksas. Rīgas reģionā jaunieši kā PMP galvenos iemeslus minēja nespēju apvienot mācības ar darbu, atbildību pret ģimeni, hobijus. Rīgas reģionā jaunieši labprāt izvēlas vakarskolas, jo vēlas mācīties "kā pieaugušie, nevis kā bērni". Pētījumā secināts, ka Rīgas izglītības iestādēm ir īpaši raksturīgi, ka pedagogi vairāk strādā ar talantīgajiem izglītojamiem, līdz ar to novārtā paliek izglītojamie, kuriem nepieciešama individuāla pieeja. Kurzemē un Zemgalē kā galvenais PMP iemesls norādīts nespēja savienot darbu ar mācībām, īpaši akcentējot darbu ārzemēs. PMP iemesli Latgalē, ir saistīti ar dzīves apstākļiem un ekonomisko situāciju līdzīgi kā Vidzemē (Gulbenes un Madonas pašvaldības) un akadēmiskiem iemesliem (satura neapgūšana), kas ir saistīti ar neregulāru skolas nodarbību apmeklēšanu un fiziskām mācību vietas piekļuves grūtībām (liels attālums, veselības problēmas, slikta emocionālā pašsajūta). Šādi iemesli norāda uz vispārīgu nepieciešamību izstrādāt integrētu sociālās un izglītības politikas stratēģiju, ņemot vērā, ka katrā atsevišķā PMP gadījumā ir dažādi iemesli, kas veido dažādas kombinācijas, ieskaitot garīgo veselību, attiecības ar skolotājiem un vienaudžiem, personas adekvātumu, emocijas u.c., taču ne vienmēr šiem iemesliem ir akadēmisks raksturs.

Pētījuma rezultātā **secināts, ka PMP nosaka dažādu iemeslu daudzveidīgas kombinācijas, un tām ne vienmēr ir ar izglītību un mācībām saistīts raksturs.** Tāpat arī secināts, ka PMP novēršana prasa **uzlabojumus ne tikai izglītības, bet arī sociāli ekonomiskajā politikā** (ekonomikas izaugsme, pasākumi, lai cīnītos pret nabadzību un uzlabotu veselību, un nodrošinātu efektīvu imigrantu un minoritāšu integrāciju sabiedrībā). Pētījuma rekomendācijās ir uzsvērts, ka ir nepieciešams atrast līdzsvaru starp pasākumiem, balstoties uz izglītības sistēmu un tās prasībām. **Jāveicina sadarbība starp izglītības iestādēm, pašvaldībām, valsts institūcijām.** Jauniešiem, kas ir PMP riska grupā vai jau ir pametuši mācības, **jānodrošina pieeja alternatīviem izglītības veidiem** (piemēram, elastīgam mācību veidam), kā arī citu nepieciešamo atbalstu. Pētnieki uzskata, ka ieviešot PMP preventīvus un kompensējošus pasākumus, **jāpieturas pie šādiem principiem: individuālo spēju un talantu attīstība, labvēlīgas mācību vides nodrošināšana, atbalstošs pedagoģiskais personāls** ar vēlmi nepieļaut, ka jauniešiem priekšlaicīgi pārtrauc mācības. Jāatzīmē, ka atbalsts individuālo spēju un talantu attīstībai ir plānots 8.3.2.2.pasākuma "Atbalsts izglītojamo individuālo kompetenču attīstībai" ietvaros.

2.3.2. Pētījums par priekšlaicīgas mācību pamešanas iemesliem un riskiem jauniešiem vecuma grupā no 13 līdz 18 gadiem¹⁷. Baltijas Sociālo zinātņu institūts,

2014.

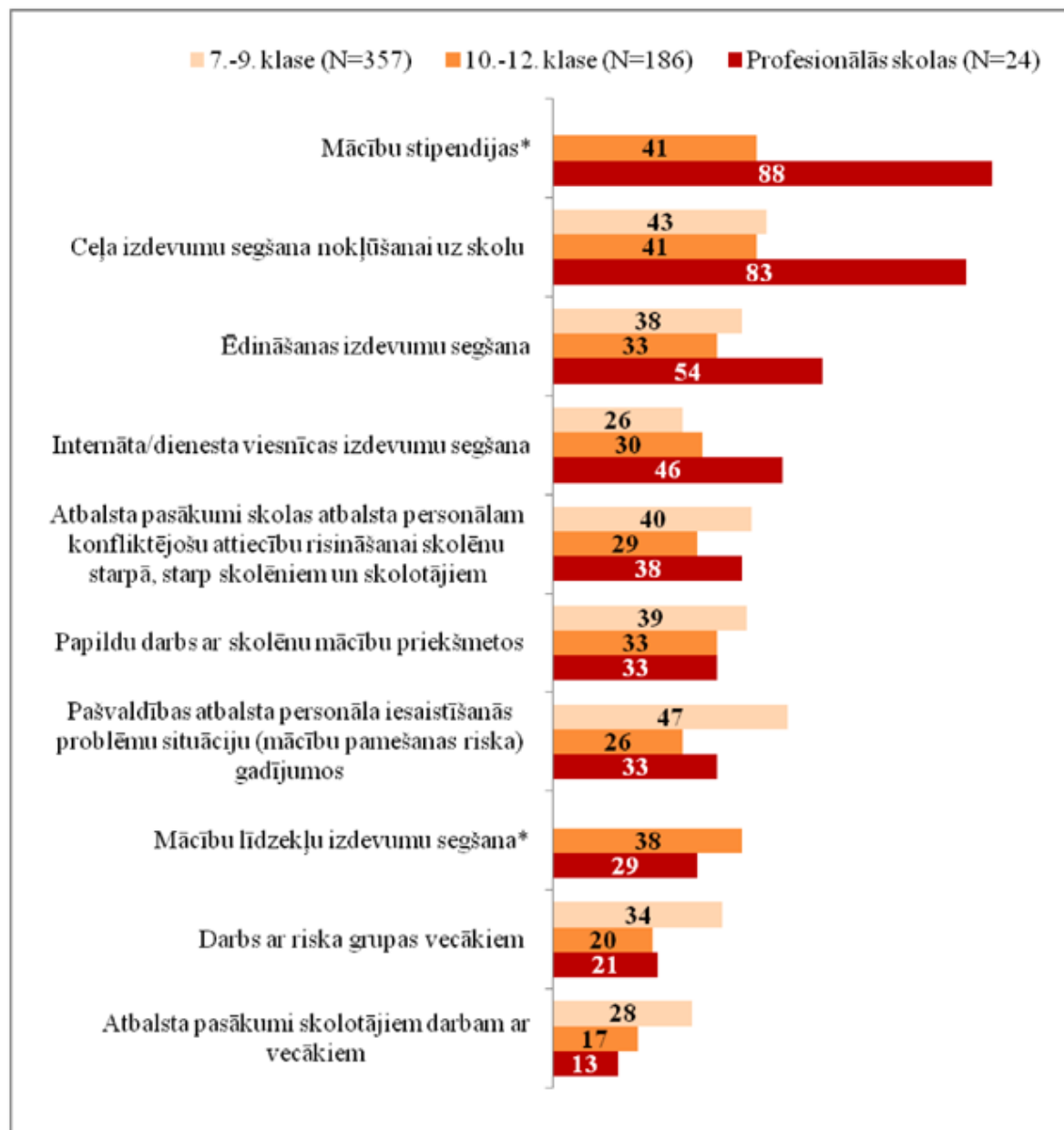
Pētījuma mērķis: balstoties uz oriģināliem kvantitatīviem datiem, sagatavot PMP riska grupas jauniešu vecumā no 13 līdz 18 gadiem raksturojumu un identificēt PMP iemeslus un riskus, lai ieviestu jaunus un pilnveidotu esošos atbalsta pasākumus šādu risku mazināšanai un novēršanai. Pētījuma ietvaros tika veiktas vispārējās un profesionālās izglītības iestāžu darbinieku kvantitatīvās elektroniskās aptaujas. Mērķa grupa: vispārējās un profesionālās dienas izglītības iestādes, kur mācās jaunieši vecumā no 13 līdz 18 gadiem (7.-9.klase, 10.-12.klase, profesionālo izglītības iestāžu audzēkņi). Pētījuma ietvaros tika atklāts, ka starp biežāk minētajiem PMP riska faktoriem izglītības iestāžu pārstāvji norāda regulārus mācību kavējumus (7.-9.klase - 86%, 10.-12.klase - 83%, profesionālās izglītības iestādes - 92%), zemu vecāku iesaistes līmeni bērnu audzināšanā (7.-9.klase - 87%; 10.-12.klase - 67%; profesionālās izglītības iestādes - 96%), ekonomiskos faktorus, t.sk. zemu ģimenes ienākumu un materiālo stāvokli un nepieciešamību savienot mācības ar darbu (7.-9.klase - 48%; 10.-12.klase - 67%; profesionālās izglītības iestādes - 92%), kā arī mācīšanās grūtības jeb zemu sekmju līmeni (7.-9.klase un 10.-12.klase - 74%; profesionālās izglītības iestādes - 83%). Citi PMP riska faktori tiek minēti arī atkarības vielu lietošana (īpaši vidējās izglītības pakāpē), nelabvēlīga sociālā vide, kā arī fakts, ka Latvijā vidējās izglītības ieguve nav obligāta.

Balstoties uz izglītības iestāžu pārstāvju viedokli, var secināt, ka dažādām mērķa grupām nepieciešami atšķirīgi atbalsta pasākumi PMP problēmas mazināšanai un novēršanai.

4.attēls

Atbalsta pasākumi PMP problēmas mazināšanai un novēršanai

Atbildes "Ļoti būtisks".

Ar *) atzīmētie atbalsta pasākumi iekļauti anketā tikai vidusskolām un profesionālajām izglītības iestādēm

Avots: BSZI pētījums

Attēls parāda, ka pēc izglītības iestāžu pārstāvju domām, profesionālās izglītības iestāžu audzēkņiem un 10.-12.klašu skolēniem vissvarīgāk būtu nodrošināt mācību stipendijas, ceļa izdevumus nokļūšanai līdz skolai, kā arī ēdināšanas un internāta izdevumus. Savukārt 7.-9.klašu skolēnu PMP risku prevencijai jānodrošina pašvaldības atbalsta personāla iesaistīšanās problēmu situācijas gadījumos, svarīgi būtu nodrošināt ceļa izdevumu un ēdināšanas izdevumu segšanu, kā arī uzlabot skolas vidi, sniedzot atbalsta pasākumus skolas atbalsta personālam konfliktējošu attiecību risināšanai, un nodrošinot papildu darbu ar skolēnu mācību vielas apguvi.

Pētījuma secinājumus tika atzīmēti:

1. PMP risks augstāks ir **zēniem**, jauniešiem **vecumā no 16-18 gadiem**, **pilsētas skolu**, īpaši Rīgas, skolēniem. PMP riska grupas jauniešiem ir raksturīgs **nepietiekams sekmu līmenis** (zem 4 ballēm vidēji), lielākā daļa šo jauniešu **nāk no nepilnām (viena vecāka) vai maznodrošinātām ģimenēm**. Lielākā daļa no PMP jauniešiem ir **ieguvuši pamatizglītību**, par ko liecina strauji augošie atbirtuma rādītāji vidusskolas klasēs, kā arī vecumā pēc 15 gadiem.

2. Galvenie **mācību kavējumu iemesli** PMP jauniešiem ir **mācīšanās motivācijas trūkums** un **vecāku vienaldzīga un bezatbildīga attieksme pret skolas apmeklēšanu**. Vecākajās klasēs un profesionālo skolu audzēkņiem nedaudz nozīmīgāks mācību kavējumu iemesls ir nepieciešamība strādāt un grūtības savienot darbu ar mācībām. Savukārt 7.-9.klašu skolēniem salīdzinoši nozīmīgāki mācību kavējumu iemesli ir vecāku ilgstoša prombūtne un nesaskaņas ar klases vai skolas biedriem.

3. Kopumā visām pētījumā aptvertajām izglītojamo grupām dominējošie **PMP riska faktori** ir līdzīgi - **regulāri mācību kavējumi**, **nepietiekama vecāku iesaiste un kontrole** pār bērnu izglītošanās procesu (zems vecāku līdzdalības līmenis bērnu audzināšanā un vecāku emigrācija uz ārzemēm), **zemas skolēna akadēmiskās spējas un sasniegumi**, kā arī **ekonomiskie faktori** (zems ģimenes materiālais stāvoklis un nepieciešamība jauniešiem savienot mācības ar darbu).

4. PMP riski 13 - 18 gadu vecuma grupā ir kompleksi.

5. Mazāka nozīme ir piešķirta veselības problēmu izraisītajiem PMP riskiem un sociālo attiecību riskiem - sliktām jauniešu attiecībām ar vienaudžiem, vecākiem un pedagogiem.

Arī Rīgas domes Labklājības departamenta pasūtītajā pētījumā "Risku un aizsargājošo faktoru ietekme uz atkarību izraisošo vielu lietošanas līmeni jauniešu vidū"(2014) ¹⁸ 20% aptaujāto 15 un 16 gadīgo jauniešu atbildējuši, ka kavējuši skolu "nobastojot", savukārt citu iemeslu dēļ skolu ir kavējuši 56% 9.-10.klašu audzēkņi. Tas nozīmē, ka neattaisnotu kavējumu ikgadējs monitorings un šo kavējumu iemeslu apzināšana ir nepieciešama, lai, tostarp, novērstu PMP.

2.3.3. Pētījums par politikas alternatīvu veidošanu priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas problēmas risināšanai. SIA "Aptauju Centrs" un SIA "Excolo Latvia", 2015.

Pētījuma mērķis bija, balstoties uz oriģināliem kvantitatīvajiem (PMP jauniešu aptaujas) un kvalitatīvajiem (ekspertu intervijas) datiem, kā arī uz iepriekš veiktu pētījumu rezultātiem, identificēt PMP iemeslus, riskus un noteikt nepieciešamos preventīvos pasākumus PMP risku mazināšanai jauniešiem vecumā no 15 līdz 20 gadiem. Pētījuma ietvaros tika veiktas 5 ekspertu intervijas un aptaujāti 318 PMP jaunieši.

Pētījuma ietvaros apstiprinājās iepriekšējos pētījumos izvirzītais secinājums, ka **PMP iemesli** nav skatāmi atrauti viens no otra, tos **veido dažādu, vairāku faktoru kopas**, kur kāds no iemesliem var būt būtiskāks, bet tikai retos gadījumos - vienīgais. Kā četrus biežāk identificētos un tādējādi par galvenajiem interpretējamās PMP iemeslus jāmin - **motivācijas trūkums mācīties (15%), vēlme sākt strādāt algotu darbu (13%), grūtniecība un/vai laulības (12%), nepatika mācīties (12%)**. Šie dati liecina, ka PMP problemātiku veido plašs saistītu tēmu loks - gan izglītības kvalitāte, gan ģimeņu sociāli ekonomiskais stāvoklis, gan jauniešu vērtīborientācija u.c.. Tas savukārt nosaka nepieciešamību PMP problēmas risinājumus izstrādāt un īstenot kā kompleksas un kontekstuālas aktivitātes.

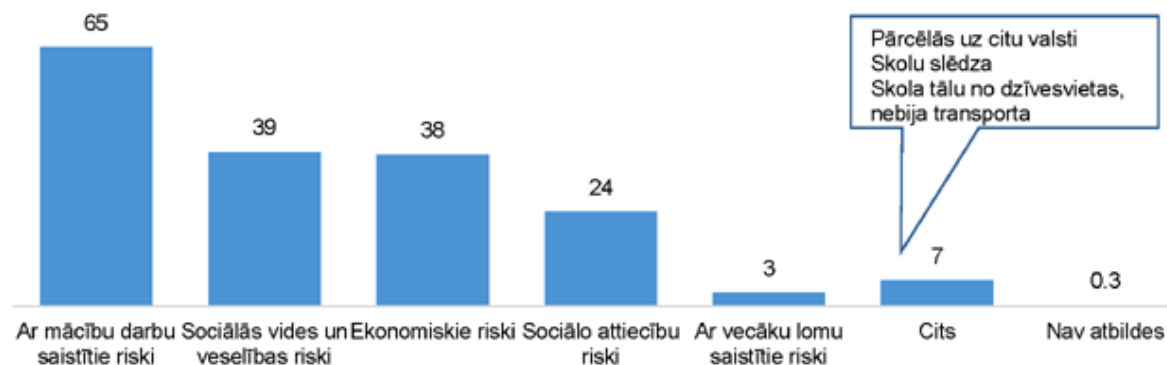
Visus aptaujas anketā iekļautos PMP iemeslus iespējams grupēt noteiktās tematiskajās faktoru grupās un analizēt plašāku tēmu kontekstā. Veicot šādu apkopjošu datu analīzi, secināms, ka vairākums jauniešu (65%) kā PMP iemeslus norāda dažādus faktorus, kas saistīti ar mācību darbu (piem., motivācijas trūkums mācīties, nepatika pret konkrētiem mācību priekšmetiem, daudz mācību kavējumu/ daudz mācību parādu, pārāk liela slodze skolā), skolas vidi. Salīdzinoši bieži tiek minēti arī dažādi sociālās vides un veselības faktori (39%), kā arī ekonomiskie apsvērumi (38%). Katrs ceturtais PMP jauniešis norādījis uz sociālo attiecību iemesliem. Ar vecākiem saistītus iemeslus min tikai 3% aptaujāto.

Būtiski pieminēt, ka no 68% PMP jauniešu savu lēmumu pārtraukt mācības ir ar kādu apsprieduši, turklāt 56% no viņiem - ar vecākiem.

5.attēls

PMP iemesli kopumā - riska faktoru kopas (%)

Kas bija tie iemesli, kādēļ neturpināji mācības pamatskolā vai pēc pamatskolas? Atzīmē visas Tev atbilstošās atbildes!

Avots: SIA "Aptauju Centrs" un SIA "Excolo Latvia" pētījums

Ekspertu intervijas rezultāti parāda, ka lielākā daļa intervēto ekspertu tieši vai netieši norāda, ka PMP ir korelācija ar sociāli ekonomisko situāciju ģimenēs un valstī kopumā. Tāpat gandrīz visi intervētie eksperti norāda uz dažādiem faktoriem, kas saistīti ar skolas un mācību vidi. Mācību motivācijas trūkums jauniešiem ir viens no iemesliem, ko kā būtisku identificē eksperti, tomēr vienlaikus arī norādot, ka motivācijas trūkums ir sekas, nevis iemesls, un PMP iemeslus būtiski analizēt padziļināti, meklējot motivācijas trūkuma cēloņus. Visbiežāk kā šādus cēloņus eksperti min - pedagogu darba kvalitāte, izglītības satura atrautība no ikdienas, praktiskās dzīves, bērnu un jauniešu neziņu un nepārliecinātība par to, ko vēlas savā dzīvē darīt. Gandrīz visi intervētie šādā aspektā arī uzsver **skolas un skolotāju izšķirošo lomu**, norādot, ka ne vienmēr pedagogi spēj ieinteresēt jauniešus mācībās.

Pētījuma rezultāti kopumā liecina, ka **PMP galvenās riska grupas ir 8.-9.klašu skolēni, 17-19 gadīgie jaunieši, zēni, tie, kas iegūst pamatzglītību, bet neturpina mācības tālāk, tie, kuriem ir vidējas vai sliktas sekmes, tie, kuriem ir kavējumi mācībās, tie, kuri saskaras ar veselības problēmām, agru grūtniecību, kā arī tie, kuri vēlas agrāk uzsākt darba gaitas. Mācību motivācijas trūkums ir vienojošs PMP iemesls visām minētajām PMP riska grupām.**

PMP iemesli nosacīti grupējami tādos, kas attiecas uz **individuāliem faktoriem**, un tādos, kas attiecas uz **institucionāliem, sistēmiskiem faktoriem. Attiecīgi definējami un īstenojami arī atbalsta un prevencijas pasākumi.** Šādu dalījumu var saukt arī par tiešo un netiešo PMP riska faktoru grupu pieeju - strukturālie un institucionālie risinājumi un pasākumi PMP problēmjautājumu ietekmē netieši (uzlabojot izglītības sistēmu, saturu, institucionālo struktūru kopumā, netieši tiek veikts arī PMP prevencijas darbs, uzlabojot jauniešu motivāciju mācīties, iespējas saņemt palīdzību problēmsituācijās utt.), savukārt individuālie risinājumi novērš konkrētus, praktiskus šķēršļus mācību turpināšanai.

Pētījumā secināts, ka starp **institucionāliem atbalsta pasākumiem būtiskākie** ir: (1) iesaistīto institūciju sadarbības modeļa izveide un ieviešana, tā darbības nepārtrauktības nodrošināšana, (2) PMP jauniešu reģistra un statistikas datu sistēmas izveide, regulāra aktualizācija un uzturēšana, kas ļauj identificēt individuālā (personas) līmenī PMP iemeslus, jauniešu sociāli ekonomisko stāvokli un citus rādītājus, (3) izglītības satura un pasniegšanas veida pilnveide, (4) skolas personāla (pedagogu, atbalsta personāla) kapacitātes celšana PMP prevencijā, (5) jauniešu NVO, jaunatnes centru, jauniešu klubu un citu līdzīgu organizāciju (arī jauniešu līderu) plašāka iesaiste PMP jautājumu apzināšanā un risināšanā, (6) karjeras izglītības attīstīšana, (7) vidējās izglītības kā obligātas ieviešana. Starp **individuāliem atbalsta pasākumiem būtiskākie** ir: (1)

vecāku informēšana, izglītošana un iesaiste PMP jautājumu risināšanā, (2) individuālu PMP riska prevencijas un novēršanas programmu/plānu izstrāde (individuāla pieeja PMP jautājumu risināšanai konkrēta bērna un jauniešu gadījumā), (3) finansiāla atbalsta sniegšana (transportam, pārtikai, individuālam mācību aprīkojumam, stipendijas u.c.), (4) individuāls, papildu darbs ar PMP riska jauniešiem (pedagogi, psihologi, karjeras konsultanti u.c.).

Pētījumā ir izdalītas trīs **politikas veidošanas alternatīvas**:

- 1.alternatīva - PMP riska faktoru mazināšana, uzlabojot uzskaiti un PMP risku agrīnas identificēšanas iespējas;
- 2.alternatīva - PMP risku mazināšana, sniedzot materiālu atbalstu un palīdzību;
- 3.alternatīva - PMP risku mazināšana, izstrādājot individuālus atbalsta pasākumus.

Katra no piedāvātajām alternatīvām un tajās iekļautās aktivitātes (preventīvie un atbalsta pasākumi) risina kādu no būtiskiem PMP problemātikas aspektiem (datu apkopošana un uzskaitē, finansiālais atbalsts, individuālas pieejas nepieciešamība), tādēļ pētījuma autori norāda, ka nevienu no tām nevar identificēt kā prioritāru. Pētījuma autori, balstoties uz pētījuma ietvaros intervēto ekspertu vērtējumu, iesaka īstenot visas alternatīvas un tajos iekļautos atbalsta pasākumus, to ieviešanu veicot paralēli - 1. alternatīvas īstenošana ļauj pilnveidot bāzes nepieciešamības efektīvai PMP prevencijas sistēmai (datu apkopošana un uzskaitē, PMP risku agrīnas identificēšanas nodrošināšana, pašvaldību un atbalsta personāla kapacitātes celšana), 2. alternatīvas ieviešana nodrošina PMP negatīvo jau esošo seku mazināšanu un PMP potenciālo risku mazināšanu, savukārt 3. alternatīva vērsta uz ilgtspējīga PMP riska prevencijas modeļa ieviešanu, kas balstīts individuālā pieejā konkrētu PMP riska situāciju vai PMP seku identificēšanā un risināšanā.

2.3.4. Secinājumi par pētījumu rezultātiem

Salīdzinot visu aprakstīto pētījumu rezultātus, konstatējams, ka izglītības iestāžu pārstāvju un PMP jauniešu viedokļi atšķiras - ja pirmie kopumā kā būtiskāku PMP riska faktoru minēja vecāku lomu un iesaisti bērnu audzināšanā, tad PMP jauniešu vērtējumā lielāka nozīme priekšlaicīgā mācību pārtraukšanā ir faktoriem, kas saistīti ar mācību un skolas vidi. Tomēr abu - gan izglītības iestāžu pārstāvju, gan PMP jauniešu, skatījumā sociāli ekonomiskie faktori ir pietiekami nozīmīgi PMP aspektā.

Visu augstāk minēto **pētījumu rezultāti liecina, ka kopumā PMP problemātiku veido plašs saistīto tēmu loks - gan izglītības kvalitāte, ģimeņu sociāli ekonomiskais stāvoklis, gan jauniešu un viņu vecāku vērtīborientācija u.c.** Nepieciešams veicināt sadarbību starp izglītības iestādēm, pašvaldībām, valsts institūcijām¹⁹, kā arī nepieciešams nodrošināt jauniešiem **pieeju alternatīviem izglītības veidiem**. Plānojot atbalstu PMP mazināšanai, jāievēro vairāki principi: individuālo spēju un talantu attīstība, labvēlīgas mācību vides nodrošināšana, atbalstošs pedagoģiskais personāls ar vēlmi nepieļaut, ka jaunieši priekšlaicīgi pārtrauc mācībās.

Turklāt, izglītības iestāžu pārstāvju vērtējumā (Baltijas Sociālo zinātņu institūts, 2014) attiecībā uz nepieciešamajiem atbalsta pasākumiem PMP problēmas mazināšanā un novēršanā, papildus ekonomiska rakstura atbalstam (mācību stipendijas, ceļa izdevumu segšana, ēdināšana) minēta arī atbalsta pasākumu nepieciešamība skolas atbalsta personālam konfliktējošu attiecību risināšanai skolēnu starpā, starp skolēniem un skolotājiem (attiecībā uz 7.-9.klašu grupu - 40%; 10.-12.klašu grupu - 29%, uz profesionālās izglītības iestāžu audzēkņiem - 38%). Papildus tam, izglītības iestāžu pārstāvji minējuši arī nepieciešamību pašvaldības atbalsta personāla iesaistei problēmusituāciju (mācību pamešanas riska) gadījumos - kā ļoti būtisku šo pasākumu minējuši 47% gadījumu attiecībā uz 7.-9.klašu grupu, attiecībā uz 10.-12.klašu grupu un profesionālās izglītības iestādēm attiecīgi 26% un 33%.

Ievērojot pētījumā par politikas alternatīvu veidošanu secināto²⁰, ka salīdzinoši bieži kā PMP riski tiek minēti dažādi sociālās vides faktori, starp būtiskākajiem ieteicamajiem institucionāliem atbalsta pasākumiem tiek minēta jauniešu NVO, jaunatnes centru, jauniešu klubu un citu līdzīgu organizāciju (arī jauniešu līderu) plašāka iesaiste PMP jautājumu apzināšanā un risināšanā. Minētais sasaucas ar pieminētā Latvijas Universitātes veiktā pētījuma secinājumu par nepieciešamību nodrošināt jauniešiem pieeju alternatīviem izglītības veidiem.

Jauniešu iesaistīšanās ārpus formālās izglītības aktivitātēs, t.sk. jauniešu NVO un to NVO, kas veic darbu ar jaunatni, organizētajās aktivitātēs, pamatojama arī ar promocijas darba "Latvijas trūcīgo ģimeņu bērnu izglītības sasniegumus ietekmējošie faktori" (Ieva Kārklīņa, Rīgas Stradiņa Universitāte, 2013; darba zinātniskais vadītājs: Dr.oec., prof. Andrejs Geske) ietvaros veiktā pētījuma rezultātiem, kur konstatēts, ka izšķiramas "divu veidu trūcīgās ģimenes, kuras vieno līdzīgā ekonomiskā situācija, kamēr ģimenes sociālais, kultūras un cilvēkkapitāls, kā arī spējas tos konvertēt ir pilnīgi atšķirīgas" (I.Kārklīņa, 2013, 198.lpp.). Trūcīgo ģimeņu, kas veicina bērnu sociālo elastīgumu, pārstāvjiem

piemīt t.s. "nemateriālie resursi un raksturīgas daudzveidīgas sociālā, kultūras un cilvēkkapitāla izpausmes, kuras (...) kompensē nepietiekama ekonomiskā kapitāla radītos ierobežojumus" (I.Kārklīņa, 2013, 198.lpp.). Otrā veida ģimenēm, kas neveicina bērnu sociālo elastīgumu, nepiemīt spējas, intereses vai motivācija dzīves kvalitātes uzlabošanai izmantot tās rīcībā esošos nemateriālos resursus. Promocijas darbā arī konstatēts, ka "līdz ar vairāku ģimenes kapitāla veidu apzināšanos un mijiedarbību individuālo iespējas piepildīt savus mērķus paaugstinās." (I.Kārklīņa, 2013, 198.lpp.). Pētījumā arī secināts, ka **ieguldījumi kultūras, cilvēkkapitālā un sociālajā kapitālā, t.sk. interešu izglītības aktivitāšu izmantošana, intereses radīšana par tīklošanos jeb kontaktu dibināšanu** ne tikai savas kopienas ietvaros, bet arī ārpus tās, **veicina bērnos tieksmi domāt par tālākizglītības iespējām, motivē izglītības ieguvei, iesaistei sabiedriskajā dzīvē.**

Tādējādi, secināms, ka **8.3.4.SAM atbalsts plānojams daudzveidīgs** - gan PMP riska grupas sociāli ekonomisko faktoru ietekmes mazināšanai, gan veicot uzlabojumus skolas/ mācību vidē un sniedzot audzēkņiem nepieciešamo individuālo atbalstu mācību vielas apguvē, kā arī sniedzot iespēju un motivējot iesaistīties jauniešu (NVO) iniciatīvās, gan veicot sistēmiskus uzlabojumus datu par PMP riskiem uzkrāšanā un attiecīgās informācijas apmaiņā skolas, pašvaldības un valsts līmenī. 8.3.4.SAM atbalsts vērst uz PMP riska grupas izglītojamiem PMP riska mazināšanai (izvērstāka informācija šī ziņojuma 3.3.3.sadaļā "Mērķa grupa" un 3.pielikumā), tādejādi nošķirot un vienlaikus papildinot citu ES fondu specifisko atbalsta mērķu, piemēram, 8.3.2.SAM, 8.3.3.SAM un 8.3.5.SAM ietvaros, plānoto atbalstu.

2.4. Līdz šim īstenotie pasākumi PMP riska grupas izglītojamiem

Lai veicinātu PMP samazināšanu, ES fondu 2007.-2013.gada plānošanas periodā DPP ietvaros atbalsts sniegts šādu apakšaktivitāšu īstenošanai:

1) 1.2.1.1.4.apakšaktivitāte "*Sākotnējās profesionālās izglītības pievilcības veicināšana*" (DPP pieejamais finansējums 40 314 346 euro, t.sk., 34 374 308 euro ESF finansējums un valsts budžeta līdzfinansējums 5 940 038 euro); Apakšaktivitātes īstenošana ir veicinājusi profesionālajās skolās uzņemto audzēkņu skaita pieaugumu pēc 9.klases, piemēram, 2011./2012.m.g. profesionālajās izglītības iestādēs iestājušies 33,9% no kopējā pamatskolu absolventu skaita. Pirms projekta īstenošanas uzsākšanas 2009.gadā tie bija 28,1%. Pamatskolu absolventi labprāt izvēlas profesionālās izglītības iestādes, jo tur var reizē iegūt vidējo izglītību, apgūt profesiju un ir arī iespēja saņemt stipendiju.

2) 1.2.1.1.3.apakšaktivitāte "*Atbalsts sākotnējās profesionālās izglītības programmu īstenošanas kvalitātes uzlabošanai un īstenošanai*" (DPP pieejamais finansējums 14 337 199 euro, t.sk., 12 591 671 euro ESF finansējums, valsts budžeta līdzfinansējums 1 728 710 euro un 16 818 euro privātais līdzfinansējums); Apakšaktivitātes īstenošanas ietvaros viengadīgajās un pusotrgadīgajās grupās līdz 2015.gada 31.augustam profesionālo kvalifikāciju iegūts 4000 audzēkņu.

3) 1.2.2.4.1.apakšaktivitāte "*Iekļaujošas izglītības un sociālās atstumtības riskam pakļauto jauniešu atbalsta sistēmas izveide, nepieciešamā personāla sagatavošana, nodrošināšana un kompetences paaugstināšana*" (DPP pieejamais finansējums 6 000 000 euro, t.sk., 5 100 000 euro ESF finansējums un valsts budžeta līdzfinansējums 900 000 euro). Apakšaktivitātes ietvaros 25 izglītības iestādēs izstrādāta un aprobēta sociālās atstumtības riska mazināšanas programma, kā arī 8 pašvaldībās izveidoti iekļaujošas izglītības atbalsta centri, kas nodrošina izglītības atbalsta sistēmas funkciju īstenošanu savā teritorijā. Minētie centri nodrošina atbalsta sniegšanu divos aspektos - individuālo atbalstu (ietver izglītojamo spēju un attīstības līmeņa diagnosticēšanu, atbalsta pasākumu izvēli, individuālo izglītības plānu mērķu izstrādi, speciālistu konsultācijas individuālam izglītojamam par attīstības traucējuma kompensācijas stratēģijām u.c.) izglītojamam ar speciālām vajadzībām un institucionālo atbalstu izglītības iestādēm, aprūpes centriem, pašvaldību iestādēm (ietver palīdzības pasākumus, kā strādāt ar konkrētiem izglītojamiem, kuriem ir funkcionāli traucējumi un rodas problēmas izglītības procesā).

4) 1.2.2.4.2.apakšaktivitāte "*Atbalsta pasākumu īstenošana jauniešu sociālās atstumtības riska mazināšanai un jauniešu ar funkcionālajiem traucējumiem integrācijai izglītībā*" (DPP pieejamais kopējais finansējums ir 8 127 786 euro, kuru nodrošināja ESF); Apakšaktivitātes ietvaros nodrošināts mācību atbalsts 24 386 jauniešiem ar mācīšanās problēmām, veicinot piemērotu izglītības un tālākizglītības ceļu piedāvājumus jauniešiem obligātajā izglītības vecumā ar zemām pamatprasmēm, jauniešiem sociālās korekcijas izglītības iestādēs un jauniešiem ar funkcionāliem traucējumiem.

Papildus DPP ietvaros sniegtajam atbalstam, valsts budžeta ietvaros netika īstenoti preventīvi, intervences un kompensējoši pasākumi PMP riska grupas samazināšanai, kas ir vērsi tieši uz mērķa grupu.

2.5. Citu ES valstu pieredze PMP risku prevencijā

Pēc Eurostat datiem²¹, Eiropas valstīs PMP vidējais rādītājs 2014.gadā bija 11,3%, bet 27 ES valstīs identificētas būtiskas atšķirības gan rādītājos kopumā, gan arī PMP

procentuālajā sadalījumā pēc dzimuma. Lai gan kopš 2000.gada PMP līmenis gandrīz visās ES dalībvalstīs ir samazinājies, atsevišķās valstīs šis rādītājs ir palielinājies. 2014.gada statistikas dati liecina, ka PMP rādītāji svārstījās no 2,7% Horvātijā un 4,4% Slovēnijā līdz 20,3% Maltā, 19% Īrijā un 21,9% Spānijā. PMP rādītāji dzimumu salīdzinājumā konsekventi ir augstāki jauniem vīriešiem (izņemot Rumāniju un Bulgāriju), un dzimumu grupu atšķirība ir diezgan nemainīga kopš 2000.gada. 27 ES valstīs vidēji ir tikai 76 meitenes uz katrām 100 zēniem, kuri priekšlaicīgi pārtraukuši mācības. Vislielākā atšķirība ir Kiprā, Latvijā, Luksemburgā un Polijā, kur jaunie vīrieši pat divas reizes biežāk nekā jaunās sievietes pārtrauc mācības. Eiropas valstīs ir apņēmušās priekšlaicīgi mācības pārtraukumu jauniešu proporciju līdz 2020. gadam samazināt līdz mazāk nekā 10%.²²

PMP risku prevencijas jomā Eiropas Komisijas pētījumos tiek uzsvērtā nepieciešamība īstenot visaptverošu stratēģiju, tajā skaitā profilakses, iesaistes un kompensācijas pasākumus.²³

Profilakse

Viens no pamatjautājumiem ir PMP problēmas **pārraudzība, koordinācija un starpsektorālā sadarbība**. Nīderlandē PMP samazināšanas programmā sākot no 2008.gada ik pēc četriem gadiem tiek slēgti līgumi starp Izglītības ministriju un reģionu pašvaldībām par PMP samazināšanu un mērķfinansējumu. Katrs reģions, pilsēta, skola paši izvēlas pasākumus, kurus vēlas ieviest, lai sasniegtu izvirzītos mērķus. Programmas kopējais mērķis ir novērst PMP jau agrīnā stadijā kopīgā valsts, pašvaldības un skolas sadarbībā. PMP samazināšanas programmas pārraudzību Nīderlandē īsteno Izglītības ministrijas struktūrvienība. Savukārt Austrijā 2012.gadā uzsāka īstenot nacionālo stratēģiju PMP jomā. Tā ir mērķēta uz savstarpēji saistītiem pasākumiem strukturālā līmenī (reformas un uzlabojumi skolu izglītības sistēmā), pasākumiem skolu līmenī (iniciatīvas skolu kvalitātes, kā arī mācīšanas un mācīšanās vides uzlabošanai), kā arī pasākumiem, kas atbalsta riska grupas jauniešus (apmācības/treniņi kā jauns valsts pasākums).²⁴ Līdzīgi arī Luksemburgā un Francijā PMP problēmas profilaksei ir likts uzsvars uz starpinstitucionālo sadarbību, lai apkopotu un nodrošinātu PMP riska grupas jauniešiem nepieciešamo atbalstu.

PMP risku prevencijas jomā mērķorientētu pasākumu īstenošanai būtiski ir ticami un aktuāli **dati par PMP riskam pakļautiem jauniešiem**. Datu bāzes par PMP riskam pakļautiem jauniešiem ir izveidotas vairākās ES valstīs, bet tās atšķiras pēc datu apkopošanas, daudzveidības un pieejamības. Piemēram, Portugālē darbojas nacionāla datu bāze, kurā regulāri tiek apkopota skolu un sociālo dienestu informācija, kas ietver plašas ziņas par jaunieša vecumu, izglītības kvalitāti (kavējumi, vērtējumi, utt.), īpašām vajadzībām un prasmēm, sniegto sociālo atbalstu, informāciju par jaunieša vecāku profesiju, nodarbošanos un izglītības līmeni. Nīderlandē katram jauniešim tiek piešķirts unikāls identifikācijas numurs, pēc kura jauniešiem var sekot visa izglītības procesa laikā neatkarīgi no tā, vai tiek mainīta skola, pašvaldība vai reģions. Šī sistēma tiek administrēta valsts mērogā, tiek izmantota skolu finansējuma aprēķinam. Jaunieši, kuri ir reģistrēti Izglītības pamatdatu datubāzē (*The Basic Record Database for Education (BRON)*) kā skolas vecuma jaunieši, bet kuri neapmeklē izglītības iestādi vai profesionālos kursus un kuriem nav pamatkvalifikācijas, tiek identificēti kā PMP riska grupa. Igaunijā darbojas nacionālais reģistrs - Izglītības informācijas sistēma (*EEIS*), kur apkopota informācija par izglītības iestādēm, skolotājiem, skolēniem, iegūtajiem izglītības dokumentiem (atestātiem) un mācību grafiku. Pašvaldības var izmantot šo sistēmu, lai piekļūtu informācijai par savas teritorijas iedzīvotājiem un tiem bērniem un jauniešiem, kuri mācās citu pašvaldību skolās. Izglītības iestādēm ir pienākums ievadīt informāciju *EEIS*, kā arī precizitātes nolūkos regulāri pārbaudīt un atjaunot to. Reģistrs dod iespēju izsekot katru skolēna izglītības karjerai, profesijas iegūšanai un iesaistei darba tirgū.²⁵

Lai identificētu PMP riska grupas un savlaicīgi uzsāktu preventīvās aktivitātes, virknē valstu tiek īstenoti **"agrīnās brīdinājuma sistēmas"** (*early warning systems*) pasākumi. Beļģijā kopš 2012.gada īsteno darbības plānu "Kavējumi un citas antisociālas uzvedības formas" (*Truancy and other forms of anti-social behaviour*), kā mērķis ir identificēt bērnus vecumā no 6 līdz 18 gadiem, kuri nepilda obligāto pienākumu apmeklēt mācību iestādi, pārbaudīt skolu apmeklējumu, lai identificētu PMP riska grupu. Ja vecāki nereaģē uz skolas aicinājumu nodrošināt bērnu iekļaušanos izglītības sistēmā, tiek nodrošināts papildu sociālais atbalsts, lai atjaunotu saikni starp skolēnu, skolu un ģimeni. Ar līdzīgu mērķi Islandē Izglītības, zinātnes un kultūras ministrija ir izstrādājusi "risku detektoru", lai novērstu PMP vidusskolās. Tā mērķis ir nodrošināt skolu speciālistiem sistemātisku pieeju un savlaicīgi noteikt riska grupas. Detektors galvenokārt balstās uz vidusskolēnu aptauju, kurā apkopo datus par skolēna iesaistīšanos mācību procesā, attieksmi pret mācībām, psiholoģisko pielāgotību un saskarsmes prasmēm. "Risku detektors" sākotnēji tika pārbaudīts 3 skolās, kurās bija augsts PMP līmenis, bet, saņemot pozitīvas atsauksmes, plānots šo pasākumu īstenot vēl 18 līdz 32 skolās.

Lai samazinātu PMP risku, viens no agrīniem pasākumiem ir **uz otu gadu palikušo skolēnu skaita samazināšana**. Beļģijā 12 līdz 14 gadu veciem skolēniem, kuriem ir mācību problēmas, pirmajos divos pamatskolas gados tiek izveidots individuāls mācību plāns, kas ļauj apmeklēt papildu nodarbības, atgūt iekavēto mācību vielu un atgriezties ierastajā mācību procesā. Portugālē, savukārt, ieviests papildu mācību periods 4.-6. klašu skolēniem, kuri nav nokārtojuši eksāmenu portugāļu valodā un matemātikā, dodot

iespēju saņemt papildu apmācības un atkārtoti kārtot pārbaudījumus. Zviedrijā, Norvēģijā, Īrijā un Lielbritānijā atstāšana uz otru gadu netiek piemērota, savukārt Griekijā, Portugālē un Lihtenšteinā skolēni tiek atstāti uz otru gadu tikai izņēmuma gadījumos (piemēram, ilgstošas slimības gadījumā).²⁶

Vēl viens būtisks PMP risku samazināšanas agrīns pasākums ir **savlaicīga profesionālā orientācija**. Francijā šādu lēmumu par tālāko akadēmisko vai profesionālo izglītību pieņem skolēns, viņa vecāki un skolas vadība. Šāds eksperiments uzsākts 117 mācību iestādēs, skolēnam sasniedzot 18 gadu vecumu, jo tiek uzskatīts, ka jauniešiem izvēles trūkums ir viens no galvenajiem faktoriem, kas noved pie PMP, tā kā jaunieši ir spiesti izvēlēties ceļu, kas neatbilst viņu vēlmēm un mērķiem.²⁷

Iesaiste

Iesaistes pasākumu mērķa grupa ir gan PMP riskam pakļautie skolēni, gan skolotāji un skolēnu vecāki, nodrošinot izglītības motivācijas pasākumus, individuālu pieeju atsevišķām mērķa grupām, karjeras izvēles atbalstu. Lietuvā kopš 2001.gada ikvienā skolā strādā sociālais pedagogs. Gan skolās, gan dienas centros organizētas sociālo prasmju attīstības grupas skolēniem ar uzvedības problēmām un mācību kavēšanu. Arī Portugālē, Maltā, Īrijā, Luksemburgā, Beļģijā šādi pasākumi tiek īstenoti, lai novērstu apstākļus, kas var sekmēt PMP. Minētajās valstīs šīs programmas tiek īstenotas sadarbībā ar sociālajiem darbiniekiem, psihologiem, jaunatnes darba speciālistiem un karjeras konsultantiem.²⁸

PMP problēmas mazināšanai kā efektīvas novērtētas arī alternatīvās izglītības programmas. Lietuvā alternatīvas izglītības programma tiek īstenota "jaunatnes skolās un klasēs". Tās ir domātas 12-16 gadus veciem PMP riska grupas jauniešiem. Jaunatnes skolu programmas ir vērstas uz vispārēju attīstību, ka arī uz profesionālo orientāciju, proti, uz pamatiemaņu un arodizglītības apgūšanu. Mācību programma ir obligātie un izvēles priekšmeti, un skolēniem ir iespējas izvēlēties atsevišķus tematiskos moduļus un to apguves secību atbilstoši savām vajadzībām un iespējām. Tādējādi skolēni kļūst par vienlīdzīgiem partneriem mācību procesa, kam raksturīgs elastīgums, individualizācija un dažādība.²⁹

Dānijā ir vairāki alternatīvi izglītības modeļi, kuros apvienota vispārējā izglītība un arodizglītība. Viens no tiem ir arodpamatizglītība (*erhvervsgrunduddannelse* - dāņu val., *vocational basic training* - angļu val.) jauniešiem ar mācīšanās grūtībām, tā ilgst pusotru līdz trīs gadus. Arodpamatizglītībai raksturīga ļoti individuāla pieeja - katram audzēknim ir konsultants, un mācību programma tiek veidota individuāli atbilstoši audzēkņa vēlmēm un iespējām. Programmas pamata ir prakse uzņēmumos vai iestādēs un vispārējās un arodizglītības nodarbības, kas var tikt kombinētas no dažādu skolu piedāvātajiem kursiem.³⁰

Ņemot vērā, ka atsevišķas jauniešu grupas PMP riskam ir pakļautas vairāk, atkarībā no valsts un reģiona, dažās valstīs tiek īstenotas speciālas mērķprogrammas. Tā 2005.gadā Īrijā ieviesa darbības plānu "Vienādu iespēju nodrošināšana skolās" ("*Delivering Equality of Opportunity in Schools*" (*DEIS*)). Tā ir integrēta stratēģija, kas mērķēta uz nevienlīdzības novēršanu izglītībā no sākumskolas līdz pat vidusskolas absolvēšanai. Plāna ietvaros prioritāte noteikta agrīniem iesaistes pasākumiem, specifiskiem pasākumiem lasīt un rakstīt prasmes uzlabošanā, vecāku un ģimeņu iesaisti bērnu izglītībā. Līdzīgi arī Portugālē un Spānijā tiek īstenotas mērķprogrammas papildu sociālā atbalsta, mentoringa un apmācību pasākumu īstenošanai, lai mazinātu PMP, īpaši skolās, kas atrodas sociāli vai ekonomiski nelabvēlīgā teritorijā. Portugālē šī programma aptver 25% no visiem skolēniem, savukārt Spānijā programma ir vairāk individuāli orientēta un plānots, ka nākotnē to aizstās citi pasākumi un iniciatīvas, jo reforma paredz jauna divgadīga profesionālās apmācības kursa ieviešanu un racionālāka mācību grafika izstrādāšanu.³¹

Par vienu no efektīvākajiem pasākumiem PMP problēmas samazināšanas jomā tiek uzskatītas **darba vidē balstītas izglītības programmas**. Ražošanas skolas vai līdzīgi modeļi ir izveidoti vairākās valstīs, piemēram, Dānijā, Austrijā, Lietuvā, Vācijā un Igaunijā. Jaunieši tādējādi var gūt praktisku pieredzi darba procesā un ieskatu noteiktās profesijās. Mērķis ir paaugstināt jauniešu motivāciju iesaistīties mācību procesā un nodrošināt viņiem pieredzi, kas nepieciešama, lai pieņemtu pamatotus lēmumus par nākotnes karjeru.³²

Kompensācija

PMP risku prevencijas jomā **kompensējošo pasākumu** mērķa grupa ir jaunieši, kas jau pārtraukuši mācības, dodot viņiem iespēju atkārtoti iesaistīties izglītībā vai apmācībā. Bieži vien, pirms jauniešiem turpina izglītošanos, tam nepieciešama sagatavošana un motivēšana, kas ietver savu mērķu un iespēju apzināšanos, ka arī konsultācijas par iespējām mācīties un strādāt noteiktās profesijās. Šāda programma izveidota Lielbritānijā. "*Pieslēgšanās*" (*Getting Connected*) ir domāta 16-25 gadus veciem jauniešiem, kuri pārtraukuši mācības. Programmas pamata ir deviņi moduļi (sevis iepazīšana, manas jūtas, mani uzskati, attiecību veidošana, saņemt un sniegt palīdzību, riski, savas dzīves vadīšana,

informācijas iegūšana un izmantošana, tiesības un pienākumi), ko var izmantot arī neformāli darba ar jauniešiem dažādās organizācijās un centros. Par piedalīšanos šajā programmā jaunieši saņem apliecību.³³

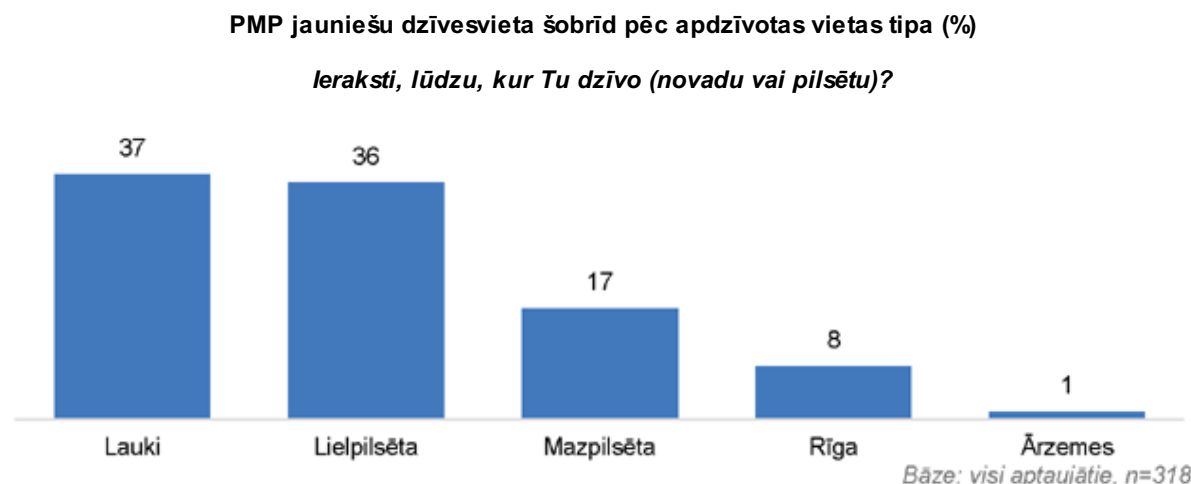
Lai palīdzētu 15 līdz 25 gadus veciem jauniešiem atsākt vispārizglītojošās mācības vai profesionālo izglītību, Ungārijā no 2008. līdz 2011. gadam īstenota pilotprogramma "Trampļins" (DOBBANTO). Sākotnējais uzdevums bija mainīt fizisko mācību vidi un nelielās grupās sniegt radošu un elastīgu mācīšanās pieredzi, apvienojot to ar nodarbinātību un karjeras attīstību. Galvenais uzsvars bija attīstīt komunikācijas, sociālās un izglītības kompetences, atbalstīt novatoriskas metodes, piemēram, kooperatīvo mācīšanos, projektos balstītu mācību procesu, eksperimentālo un ārpuskolas mācīšanos. Viens no pilotprogrammas mērķiem bija iedrošināt jauniešus veidot savus personīgos attīstības plānus, uzņemties atbildību par savu nākotnes karjeru un ilgtermiņa plāniem. Ņemot vērā projekta pozitīvo novērtējumu, Ungārijā tiek attīstīta jau nākamā programma - "Tilta programma" (Bridge Programme) jauniešiem ar sliktām mācību sekmēm un PMP jauniešiem. Portugālē priekšlaicīgi skolu pametušajiem jauniešiem, kuri vecāki par 15 gadiem, ir iespēja iegūt vidējo izglītību Integrētā izglītības un apmācību programmā, kur nodarbības var notikt vispārizglītojošajās skolās, NVO, kopienu organizācijās un uzņēmumos. Katrai no šādām jauniešu grupām nodrošina pilnas slodzes skolotāju, kas izstrādā pielāgotu mācību programmu ar profesionālu orientāciju.³⁴

2.6. Teritoriālā vajadzību analīze

Saskaņā ar CSP datiem 2014. gadā Latvijā PMP jauniešu īpatsvars bija 8,5%, laukos PMP jauniešu īpatsvars sastādīja 11,7%, savukārt pilsētās 6,6%. 2011. gada tautas skaitīšanas dati³⁵ liecina, ka 15-17 gadus veco iedzīvotāju, kuriem nav pamatizglītības un kuri neapmeklē skolu, reģionālā izplatība ir samērā vienmērīga, tomēr salīdzinoši vairāk šādu iedzīvotāju ir Zemgales, Kurzemes un Pierīgas reģionos, attiecīgi 1,63%, 1,62% un 1,53% no kopējā attiecīgās vecuma grupas iedzīvotāju skaita.

Saskaņā ar pētījuma par politikas alternatīvu veidošanu priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas problēmas risināšanai (SIA "Aptauju Centrs" un SIA "Excolo Latvia", 2015) datiem secināms, ka PMP problemātikai nav izteiktas ģeogrāfiskās "piederības" - PMP vienlīdz aktuāls ir kā lielpilsētās, tā laukos. 17% no aptaujātajiem PMP jauniešiem ir mazpilsētu iedzīvotāji, bet 8% dzīvo Rīgā. Tai pat laikā novērojamas būtiskas atšķirības iegūtā izglītības līmeņa aspektā - pamatizglītību neieguvušo PMP jauniešu mērķa grupā izteikti biežāk pārstāvēti jaunieši, kas dzīvo laukos (47%) un mazpilsētās (22%), kamēr 9. klasi pabeigušo vidū vairāk pārstāvēti lielpilsētās dzīvojošiem (40%).

6.attēls

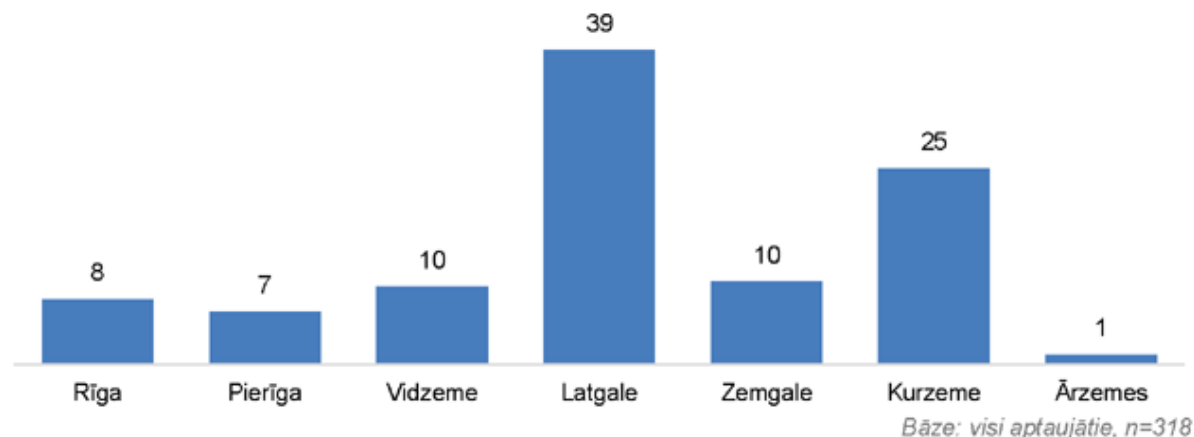

Avots: SIA "Aptauju Centrs" un SIA "Excolo Latvia" pētījums

Reģionālā griezumā novērojams, ka lielāks PMP jauniešu īpatsvars dzīvo Latgalē (39%), kā arī salīdzinoši daudz Kurzēmē (25%).

PMP jauniešu dzīvesvieta šobrīd pēc reģiona (%)

Ieraksti, lūdzu, kurā novadā Tu dzīvo?

Avots: SIA "Aptauju Centrs" un SIA "Excolo Latvia" pētījums

Papildus tam, izglītības iestāžu darbinieku aptaujas rezultāti (Baltijas Sociālo zinātņu institūts, 2014) liecina, ka no visām aptaujā atbildējušajām skolām (N=382) 92 skolās 2013./2014. mācību gadā ir bijuši skolēni vai audzēkņi, kuri ir priekšlaicīgi pametuši mācības. No tām 71 skola ir vispārējās izglītības iestāde un 21 - profesionālās izglītības iestāde. Reģionālā griezumā izteiktāka priekšlaicīga mācību pārtraukšana novērojama reģionālas nozīmes pilsētu skolās (35%) salīdzinājumā ar skolām, kas atrodas citā apdzīvotā vietā novadā ārpus novada centra (19%). Tāpat arī konstatēts, ka biežāk mācības priekšlaicīgi pārtraukuši Rīgas pilsētas un Kurzemes un Vidzemes reģiona izglītības iestādēs, attiecīgi 35%, 28% un 27%.

Analizējot aprakstītos datus kopsakarā, secināms, ka lielāks PMP risks varētu būt izglītojamiem, kuri nāk no lauku reģioniem un mācās pilsētā esošā izglītības iestādē, tātad viens no PMP risku iemesliem ir tas, ka izglītības iestāde atrodas samērā tālu no dzīvesvietas.

3. Risinājums

3.1. Politikas alternatīvas

Pētījumā par politikas alternatīvu veidošanu priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas problēmas risināšanai (SIA "Aptauju Centrs" un SIA "Excolo Latvia", 2015) izvirzītas trīs politikas alternatīvas PMP problēmas risināšanai:

1.alternatīva - PMP faktoru mazināšana, uzlabojot datu uzskaiti un PMP risku agrīnas identificēšanas iespējas. 1.alternatīva paredz sistēmisku risinājumu PMP problēmas risināšanai, t.sk. PMP riska grupas jauniešu reģistra ieviešanu, iesaistīto institūciju sadarbības modeļa izveidi un ieviešanu, izglītības satura un metožu pilnveidi, karjeras izglītību, pedagogu un atbalsta personāla kapacitātes celšanu, finansējuma nodrošināšanu jauniešu NVO, jaunatnes centriem darbam ar PMP jauniešiem, vecāku izglītošanu par PMP riska situācijām un atbalsta aktivitātēm, individuāls papildus darbs ar PMP riska grupas jauniešiem, kā arī mērķfinansējums konkrētu PMP prevencijas un/ vai seku novēršanas aktivitāšu īstenošanai pašvaldībās. Viens no labākajiem veidiem kā novērst PMP ir risināt problēmu vēl pirms izglītojama ir pametis izglītības iestādi, tas ir, identificējot PMP riska grupas izglītojamos agrīnā stadijā;

2.alternatīva - PMP riska mazināšana, sniedzot materiālu atbalstu un palīdzību. Ņemot vērā šajā ziņojumā aprakstītajos pētījumos sniegtos secinājumus, ka viens no būtiskākajiem PMP iemesliem ir izglītojamā sliktis materiālais stāvoklis, 2.alternatīva paredz finansiālu atbalstu, t.sk. apmaksājot PMP riska grupas izglītojamiem ceļa izdevumus, ēdināšanas izdevumus, nodrošinot ar nepieciešamajiem mācību līdzekļiem, kā arī paredzot mērķfinansējumu konkrētu PMP prevencijas un/ vai seku novēršanas aktivitāšu īstenošanai pašvaldībās;

3.alternatīva - PMP risku mazināšana, izstrādājot individuālus atbalsta pasākumus. Saskaņā ar šajā ziņojumā aprakstītajiem pētījumiem un citu valstu pieredzi PMP problēmu var risināt arī sniedzot individuālu atbalstu katram PMP riska grupas izglītojamam. Piemēram, individuāla PMP riska mazināšanas plāna izstrāde un īstenošana, psihologa konsultācijas, papildus mācību stundu nodrošinājums, individuāla apmācība, t.sk. īpaši piemeklēta neformālās izglītības aktivitāšu nodrošināšana, atbalsta personāla nodrošināšana PMP riska grupas izglītojamam, jauniešu organizāciju, jauniešu līderu plašāka iesaiste PMP prevencijas pasākumos un darbā ar PMP riska grupas jauniešiem, individuāli atbalsta pasākumi, konsultācijas par izglītības iespējām, karjeras konsultācijas jauniešiem, kuri izrāda gatavību atsākt mācības.

4.alternatīva - īstenot paralēli visas iepriekš minētās alternatīvas, iespēju un pieejamā finansējuma robežās kombinējot tajās iekļautos atbalsta pasākumus, lai sasniegtu optimālu rezultātu. Kā minēts šī ziņojuma 2.3.3.apakšsadaļā, katra no piedāvātajām 1.-3.politikas alternatīvām iekļauj kompleksi īstenojamus preventīvus un intervences pasākumus, kas risina kādu konkrētu PMP problēmas aspektu (datu apkopošana un uzskaitē, finansiālais atbalsts, individuālas pieejas nepieciešamība). Ņemot vērā veikto un šajā ziņojumā aprakstīto pētījumu rezultātus, ka kopumā PMP problemātiku veido plašs saistīto tēmu loks - gan izglītības kvalitāte, ģimeņu sociāli ekonomiskais stāvoklis, gan jauniešu vērtīborientācija u.c., turklāt katrā individuālajā gadījumā prevalē atšķirīga minēto faktoru kombinācija, IZM ieskatā 8.3.4.SAM atbalsts plānojams daudzveidīgs - gan uzlabojot datu uzkrāšanu un apmaiņu starp institūcijām, gan sniedzot atbalstu izglītības iestādes un pašvaldības atbildīgajiem speciālistiem darbam ar PMP riska grupas jauniešiem, gan identificējot PMP pazīmes konkrētam izglītojamam un attiecīgi izstrādājot individuāli pielāgotu PMP risku mazināšanas plānu, t.sk. ņemot vērā izglītības iestādes un pašvaldības iespējas. Lai to nodrošinātu, nepieciešama funkcionējoša, visaptveroša PMP riska gadījumu monitoringa sistēma, ietverot funkcijas dažādos līmeņos: izglītības iestādē, pašvaldībā par konkrētām izglītības iestādēm un tās teritorijā deklarētajiem bērniem un jauniešiem, kā arī valsts līmenī, kas ietver nepārtrauktu informācijas un datu ieguvī, apstrādi un analīzi, kā arī PMP mazināšanas politikas rezultātu analīzi.

Izvērtējot šajā ziņojumā iepriekš aprakstīto, IZM ierosina īstenot 4.alternatīvu, kas tiek aprakstīta turpmāk ziņojumā.

3.2. Datu ieguve, uzskaitē un analīze

Lai pilnveidotu sākotnējo datu ieguves, uzskaites un analīzes sistēmu un veiktu PMP monitoringu, nepieciešama **ticama** informācija par izglītojamiem, kuri ir deklarēti konkrēto pašvaldību teritorijās un atrodas obligātās izglītības vecumā. Šādu datu ieguvei un pilnveidei tiks rasti šādi risinājumi.

✓ Saistībā ar obligātā izglītības vecuma bērniem, **kuri nav reģistrēti** nevienā izglītības iestādē, nepieciešams:

1) rast resursus obligātā izglītības vecuma izglītības iestādēs neregistrēto bērnu nepārtrauktam un visaptverošam monitoringam pašvaldību un valsts līmenī, informācijas ieguvei, pārbaudei, sadarbības ar atbildīgajām iestādēm aktivizēšanai un obligātās izglītības ieguves uzsākšanas koordinācijai;

2) pilnveidot pašvaldību darbu, panākot, ka pašvaldības visa gada garumā atjauno informāciju VIIS un zina katra izglītības iestādēs neregistrētā bērna aktuālo statusu, lai līdz minimumam samazinātu to bērnu skaitu, par kuriem pašvaldībai nav informācijas, vai kuriem nav norādīts statuss;

3) ņemot vērā pilnveidoto PMP riska monitoringa sistēmu un datu analīzes rezultātus, sadarbībā ar pašvaldībām un atbildīgajām iestādēm nodrošināt pasākumus, lai apzinātē obligātā izglītības vecuma bērni, kuri nav reģistrēti nevienas izglītības iestādes sarakstā, sāktu izglītības ieguvī, tostarp nepieciešami grozījumi Ministru kabineta 2009.gada 4.augusta noteikumos Nr.871 "Obligāto izglītības vecumu sasniegušo bērnu uzskaites kārtība";

4) lai īstenotu pāreju uz obligāto vispārējo vidējo izglītību, ieviest vienotu informācijas ieguvī un analīzi par jauniešiem, kas pārtrauc mācības pēc pamatzglītības iegūšanas vai vidējās izglītības ieguves laikā, arī tad, ja šie izglītojamie jau sasnieguši 18 gadu vecumu;

5) pilnveidot sadarbību un atgriezenisko saiti ar ārvalstu institūcijām emigrācijas un reemigrācijas, bēgļu un patvēruma meklētāju kontekstā. Laikā no 2010.gada līdz

2014.gadam lielākais izglītības iestādēs neregistrēto bērnu skaits ir tie, kas pēc pašvaldību sniegtajiem datiem atrodas ārvalstīs. Daudzi no viņiem turpina mācības. Svarīgi ir identificēt tos bērnus, kuri pēc pašvaldību iegūtās informācijas atrodas ārvalstīs, bet neturpina izglītības iegūvi, kā arī apzināt potenciālos obligātās izglītības vecumposma izglītojamos no bēgļu un patvēruma meklētāju kontingenta.

✓ Saistībā ar izglītības iestādēs **reģistrētiem bērniem**, kuriem ir neattaisnoti kavējumi vairāk nekā 20 mācību stundas semestrī, nepārtraukti kavējumi divu un vairāk dienu ilgumā pēc kārtas nepieciešams:

1) turpinot jau šobrīd normatīvajos aktos noteiktā izpildi PMP riska mazināšanai (t.sk. MK noteikumos Nr.89 noteikto regulāro un/vai ilgstošo kavējumu uzskaiti un to novēršanas pasākumus), pilnveidojot PMP riska monitoringa sistēmu, nosakot tās darbību izglītības iestādes, pašvaldību un valsts līmenī, nepieciešams veikt grozījumus vairākos normatīvajos aktos:

a) MK noteikumos Nr.89, nosakot:

- ņemot vērā izglītības iestādes autonomiju un funkcijas izglītībā, izglītības iestādei veikt regulāru un tūlītēju datu ievadi attiecībā uz neattaisnotiem mācību kavējumiem (t.sk. paredzot, ka izglītības iestāde delegē atbildīgo personu, kas veiks neattaisnoto mācību kavējumu un to iemeslu uzskaiti un ievadi monitoringa sistēmā);

- informācijas ievadi izglītības iestāde nodrošina arī par pilngadīgiem izglītojamiem līdz vispārējās vai profesionālās izglītības iegūšanai;

b) Ministru kabineta 2010.gada 17.augusta noteikumos Nr.788 "Valsts izglītības informācijas sistēmas saturs, uzturēšanas un aktualizācijas kārtība", nosakot izglītības iestādei pienākumu ievadīt izglītojamo atskaitīšanas iemeslus;

c) noteikt pašvaldībām pienākumu nodrošināt izglītības iestāžu monitoringa sistēmā ievadīto datu par kavējumiem, iemesliem apkopošanu un analīzi, nodrošināt informācijas ievadi par konkrētajā pašvaldībā esošo izglītības iestāžu datiem jau izveidotajā VIIS sadaļā "Ilgstoši neattaisnotie kavējumi"

Vienlaikus nepieciešams izstrādāt vai precizēt iekšējo normatīvo regulējumu **attiecībā uz atskaitīšanas un kavējumu uzskaites kārtību** IZM padotības iestādēs.

2) nodrošināt resursus neattaisnoti kavējošo izglītojamo nepārtrauktam monitoringam ne tikai no pašvaldību, bet arī no valsts puses, tai skaitā izveidojot iespējas pašvaldībām pārraudzīt izglītības iestādē funkcionējošās kavējumu uzskaites sistēmas, nodrošinot pašvaldības speciālistiem datus situācijas analīzei un PMP risku mazināšanas analīzei. Jānovērš valsts līdzekļu neracionāla izmantošana gadījumos, kad izglītojamie ilgstoši kavē skolu neattaisnotu iemeslu dēļ, jo valsts piešķir līdzekļus katra izglītības iestādē reģistrēta bērna izglītošanai (pēc principa "nauda seko skolēnam"), tomēr valsts rīcībā nav informācijas, vai izglītojamie skolu faktiski apmeklē un mācās;

3) nodrošināt monitoringu par pilngadīgu personu neattaisnotiem izglītības iestādes kavējumiem. Noteikumi Nr.89 attiecas uz bērniem (no piecu gadu vecuma) pirmsskolas izglītības iestādēs un nepilngadīgiem izglītojamiem vispārējās un profesionālās izglītības iestādēs. Tas rada problēmas informācijas apkopošanā par vispārīglītojošo skolu 11. un 12.klašu skolēnu un profesionālo izglītības iestāžu audzēkņu neattaisnotiem kavējumiem, kas sasnieguši pilngadību. Līdz ar to trūkst arī mehānisma, lai pašvaldības un citas atbildīgās iestādes veiktu darbības neattaisnoto kavējumu novēršanai;

4) nodrošināt monitoringu par izglītojamiem, kas iegūst izglītību tālmācības formā. Noteikumi Nr.89 šobrīd attiecas tikai uz izglītojamiem, kas iegūst izglītību klātienē, līdz ar to viņiem ir pienākums apmeklēt izglītības iestādi. Izglītības procesam tālmācībā ir cita kārtība, tomēr arī šajā gadījumā nepieciešams monitoringa par to, vai izglītības programma tiešām tiek apgūta un apgūta paredzētajā laikā un daudzumā, lai valsts neracionāli netērētu līdzekļus, pie kam arī daļu no obligātās pamatizglītības ir iespējams apgūt tālmācības paveidā;

5) novērst situāciju, ka valsts finansējums tiek neracionāli piešķirts izglītības iestādēm par izglītojamiem, kuri neapmeklē skolu, un izglītības iestādei ir informācija, ka viņi atrodas ārvalstīs un neplāno atgriezties Latvijā, bet no izglītības iestādes saraksta viņus var izslēgt tikai pēc gada. Šādu kārtību nosaka Ministru kabineta 13.10.2015. noteikumu Nr.591 "Kārtība, kādā izglītojamie tiek uzņemti vispārējās izglītības iestādēs un speciālajās pirmsskolas izglītības grupās un atskaitīti no tām, kā arī pārcelti uz nākamo klasi" 56.punkts. Izglītojamiem, kuri plāno atgriezties Latvijā, ir jānodrošina iespēja atgriezties izglītības iestādē, nosakot apturētas reģistrācijas statusu;

6) izveidot mehānismu, kā panākt jauniešu un viņu vecāku atbildību par neattaisnotiem kavējumiem, ņemot vērā Baltijas Sociālo zinātņu institūta pētījumā iegūtos datus, ka viens no diviem galvenajiem mācību kavējumu iemesliem PMP jauniešiem ir vecāku vienaldzīga un bezatbildīga attieksme pret bērna izglītošanās procesu. Šobrīd Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 173.pantā paredzēta atbildība par bērna aprūpes pienākumu nepildīšanu. Bēnu aprūpe nozīmē viņa uzturēšanu, t.i., ēdiena, apģērba, mājokļa un veselības aprūpes nodrošināšanu, bērna kopšanu un viņa izglītošanu un audzināšanu (garīgās un fiziskās attīstības nodrošināšana, pēc iespējas ievērojot viņa individualitāti, spējas un intereses un sagatavojot bērnu sabiedriski derīgam darbam) (Civillikums 177.pants). Tomēr tiesību normas piemērošanas prakse liecina, ka pašvaldības aktīvi neizmanto iespējas sodīt vecākus, ja bērns neiegūst izglītību. Problēmas risināšanai nepieciešama vecāku izpratnes stiprināšana par izglītību kā vērtību, kā arī labāko komunikācijas saišu veidošana starp izglītojamo vecākiem un skolu, attiecīgi apzinot un risinot problēmas, kuras var veicināt PMP. Viena no biežāk konstatējam problēmām ir šīs komunikācijas trūkums. Vecākiem jānodrošina iespēja izmantot psihologa, sociālā pedagoga konsultācijas, risināt dažādus personiska un sociālā rakstura jautājumus.

Vairākas darbības tiks nodrošinātas esošo IZM un IKVD funkciju un budžeta ietvaros. Papildu finansējums ārpus 8.3.4.SAM finansējuma tiek piesaistīts IKVD vecākā eksperta amata vietai, lai nodrošinātu pasākumus ārpus projekta un ilgspēju projektā radītajai sistēmai un pasākumiem pēc tā noslēgšanas.

Vienlaikus valsts budžeta ietvaros nav plānots nodrošināt preventīvos, intervences un kompensējošos pasākumus tiešai mērķa grupai.

8.attēls

PMP datu nodrošināšanas shēma regulāram un pilnīgam PMP monitoringam un izvērtēšanai

Pamata dati	Papildus dati analīzes veikšanai
<ul style="list-style-type: none"> • Funkcionāls: • VIIS: audzēkņu (administratīvs) profils (vecums, izglītības iestāde, klase, sekmes, īpašas vajadzības un mācību traucējumi (ja attiecināms), vispārīga informācija par ilgstošiem neattaisnotiem kavējumiem. • JAUNS! Testa režīmā kopš 09.2015.: VIIS papildināts ar jauniem datu laukiem par ilgstošiem neattaisnotiem kavējumiem, t.sk. neattaisnotu kavējumu ilgums, pamatiemesli un apakšiemesli (skatīt šī ziņojuma 2.2.sadaļā). • Nepieciešamie uzlabojumi pilnīgai ex-ante nosacījuma izpildei. Termins 09.2016.: • Grozījumi MK noteikumos Nr.788* ar mērķi uzdot izglītības iestādēm 	<ul style="list-style-type: none"> • Funkcionāls: • <i>E-Klase, Mykoob</i> un ne-digitāli (klases žurnāls) mācību kavējumu uzskaites līdzekļi: detalizēta informācija personas līmenī par mācību kavējumiem, t.sk. kavējumu skaitu, kavētajiem mācību priekšmetiem, kavējumu iemesliem. • IKVD ikgadējās pašvaldību aptaujas par mācību kavējumiem un to iemesliem. • Nepieciešamie uzlabojumi pilnīgāka datu izvērsuma nodrošināšanai (8.3.4.SAM ietvaros): • Projekta operatīvā uzskaites sistēma: projekta līmeņa dati par 8.3.4.SAM ietvaros sniegto atbalstu, t.sk. ietverot datu iegūšanu no izglītības

pienākumu nodrošināt aktuālās informācijas ievadīšanu VIIS atbilstoši jaunizveidotajiem datu laukiem.

- Grozījumi MK noteikumos Nr.89*, uzdodot izglītības iestādēm uzkrāt VIIS visu nepieciešamo informāciju arī par izglītojamiem, kas pārsniedz obligāto izglītības vecumu (18+ gadi).
- Grozījumi MK noteikumos Nr.871*, pilnveidojot pašvaldību darbu, ka tās nepārtraukti atjauno informāciju VIIS un ir informētas par katra izglītības iestādēs neregistrētā bērna aktuālo statusu.

Iestazu rīcība esotajiem datu resursiem par PMP riska grupas izglītojamiem. Uzkrājamā informācija cita starpā ietver PMP riska grupas izglītojamā profilu, detalizētu mācību kavējumu vēsturi un aktuālo statusu, t.sk. dalījumā pa mācību priekšmetiem, kā arī informāciju par 8.3.4.SAM ietvaros saņemto atbalstu. Paredzēts, ka projekta operatīvā uzskaites sistēma vai tās daļas var tikt integrētas VIIS.

** MK 2010.gada 17.augusta noteikumi Nr.788 "Valsts izglītības informācijas sistēmas saturs, uzturēšanas un aktualizācijas kārtība"; MK 2011.gada 1.februāra noteikumi Nr.89 "Kārtība, kādā izglītības iestāde informē izglītojamo vecākus, pašvaldības vai valsts iestādes, ja izglītojamais bez attaisnojoša iemesla neapmeklē izglītības iestādi"; MK 2009.gada 4.augusta noteikumi Nr.871 "Obligāto izglītības vecumu sasniegušo bērnu uzskaites kārtība".*

PMP datu nodrošināšanas shēmā (8.attēlā) ietvertie funkcionējošie pasākumi, kā arī 2016.gadā plānotie grozījumi normatīvajos aktos nodrošina *ex-ante* nosacījuma izpildi attiecībā uz sistēmas izveidi PMP datu uzkrāšanai un analīzei.

3.3. Priekšlikums 8.3.4.SAM ieviešanai

3.3.1. Pieejamais finansējums 8.3.4.SAM ietvaros

Lai nodrošinātu PMP preventīvo un intervences pasākumu ieviešanu, plānots piesaistīt arī 8.3.4.SAM finansējumu.

Sākotnējais 8.3.4.SAM kopējais indikatīvais finansējums ir 57 540 405 *euro* apmērā, t.sk. ESF līdzfinansējums 48 909 344 *euro* apmērā un valsts budžeta finansējums 8 631 061 *euro* apmērā. Finansējums tika samazināts, to novirzot citiem specifiskajiem atbalsta mērķiem:

- par 1 850 000 *euro* (t.sk. ESF 1 572 500 *euro* un valsts budžets 277 500 *euro*), lai nodrošinātu 8.3.6.specifiskā atbalsta mērķa "Izglītības kvalitātes monitoringa sistēmas izveide" ietvaros plānotā Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas Starptautiskās pieaugušo kompetenču novērtēšanas programmas pētījuma ieviešanu, kura nepieciešamību uzsvērusi Eiropas Komisija;

- par 6 762 578 *euro* (t.sk. ESF 5 748 191 *euro* un valsts budžets 1 014 387 *euro*) Labklājības ministrijas pārziņā esošajam 7.2.1.SAM "Palielināt nodarbinātībā, izglītībā vai apmācībā neiesaistītu jauniešu nodarbinātību un izglītības ieguvu Jauniešu garantijas ietvaros" VIAA īstenotā projekta mērķa grupas vajadzību nodrošināšanai. Pārdale veikta, ņemot vērā 2015.gada 18.septembrī notikušo tikšanos ar Eiropas Komisiju par turpmākiem risinājumiem nodarbināto jauniešu iesaistei 1-gadīgajās un 1,5-gadīgajās profesionālajās programmās, kur tika panākta attiecīga vienošanās;

• par 9 115 452 *euro* (t.sk. ESF līdzfinansējumu 7 748 134 *euro* un valsts budžeta finansējumu 1 367 318 *euro*) 8.3.2.2.pasākumam "Atbalsts izglītojamo individuālo kompetenču attīstībai" ar mērķi palielināt 8.3.2.2.pasākuma atbalsta saņēmēju skaitu no pašreizējiem 20% uz 30% 1.-9.klašu audzēkņiem, t.sk. palielinot atbalstu skolēniem ar mācīšanās traucējumiem 1.-4.klašu grupā. Atbalsts 8.3.2.2.pasākumam pamatā paredzēts skolēnu individuālo kompetenču un talantu attīstībai. Papildus finansējuma novirzīšana 8.3.2.2.pasākumam cita starpā pamatojama ar Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas Starptautiskās skolēnu novērtēšanas programmas (OECD PISA) 2012 pētījumu rezultātiem³⁶, kas liecina, ka Latvijā ir relatīvi maz skolēnu, kas var veikt augstākās grūtības pakāpes uzdevumus un, salīdzinot ar 2003.gadu, šo skolēnu skaits nav nozīmīgi mainījies. Šie dati liecina, ka paralēli darbam ar īpaši talantīgajiem skolēniem, kuri virzāmi uz augstiem akadēmiskajiem sasniegumiem, jāiegulda liels darbs, lai uzlabotu visu skolēnu kopējo kompetenču līmeni.

Tādējādi plānotais 8.3.4.SAM finansējums sastāda 39 812 375 *euro*, t.sk. ESF līdzfinansējums 33 840 518 *euro* un valsts budžeta finansējums 5 971 856 *euro*.

3.3.2. Atbalstāmās darbības

Apkopojot veiktos pētījumus un IKVD ziņojumus, tika identificēti nepieciešamie preventīvie un intervences pasākumi, kas vērsti gan uz individuāliem, gan institucionāliem faktoriem.

Preventīvo pasākumu ietvaros nepieciešams:

- 1) izstrādāt valstī vienotas vadlīnijas, ieteikumus koordinētai PMP risku mazināšanai, pašvaldības un izglītības iestādes līmenī;
- 2) regulāri apzināt PMP riskam pakļautos izglītojamos katrā izglītības iestādē un pašvaldībā un, balstoties uz informācijas visaptverošu analīzi, izstrādāt PMP risku mazināšanas plānu pašvaldībā, tajā ietverot daudzveidīgus pasākumus individuālā, skolas un pašvaldības līmenī PMP risku mazināšanai;
- 3) nodrošināt visaptverošu ar PMP saistīto datu nodrošinājumu, t.sk. regulāru un pilnīgu informācijas apmaiņu skolas, pašvaldības un valsts līmenī;
- 4) veicināt atbalstošas mācību vides veidošanu PMP riska mazināšanai, t.sk. stiprinot skolas personāla kompetenci darbam ar PMP riska audzēkņiem, stiprinot skolas un vecāku sadarbību, savstarpēju uzticēšanos, īstenojot uz vecākiem vērstas sociālās kampaņas;
- 5) veidot pašvaldībā labvēlīgu vidi jauniešu iniciatīvām, atbalstot jauniešu organizāciju, NVO projektus, tādējādi iesaistot jauniešus, īpaši PMP riskam pakļautos, projektu īstenošanā un vadībā, veicinot viņu izpratni par viņiem aktuālām tēmām, par projektu vadību, lēmumu pieņemšanu utt. Tāpat arī veicinot pašvaldības un izglītības iestāžu sadarbību ar krīzes centriem, NVO un vecāku organizācijām PMP risku mazināšanas kontekstā.

Situācijas izmaiņš (**intervences**) pasākumu ietvaros nepieciešams:

- 1) regulāri apzināt PMP riskam pakļautos izglītojamos katrā izglītības iestādē un pašvaldībā un izstrādāt un īstenot individuālus PMP risku mazināšanas plānus PMP riska grupas izglītojamiem; individuālajos PMP risku mazināšanas plānos paredzēts daudzveidīgus un konkrētajam jauniešiem piemērotus atbalsta pasākumus;
- 2) veicināt individuālu un atbalstošu pieeju PMP riska grupas jauniešiem un, ja nepieciešams, vecākiem no izglītības iestāžu personāla puses;
- 3) nodrošināt atbalsta pasākumus izglītojamiem, kuru sociāli ekonomiskie apstākļi varētu būt par pamatu PMP, piedāvājot nepieciešamo materiālo atbalstu: apmaksātu ēdināšanu, dienesta viesnīcas izdevumu segšana, transporta izdevumus ceļam uz/no izglītības iestādi, individuālo mācību līdzekļu nodrošināšanu atkarībā no apgūstamās izglītības programmas (īpaši attiecināms uz profesionālās izglītības iestāžu programmām).

Kompensācijas pasākumi ir paredzēti citu SAM ietvaros, piemēram, 8.3.3.SAM ietvaros tiek nodrošināts konsultatīvais un mentora atbalsts jauniešiem vecumā no 15 līdz 29 gadiem, kuri nemācās, nestrādā, neapgūst ardu un nav reģistrēti Nodarbinātības valsts aģentūrā kā bezdarbnieki, ar mērķi iesaistīt viņus izglītībā; 7.2.1.SAM. ietvaros jauniešiem vecumā no 17 līdz 29 gadiem, kuri nemācās, nav nodarbināti, ir bez iepriekš iegūtas profesionālās kvalifikācijas vai profesionālā kvalifikācija iegūta vismaz 12 mēnešus pirms uzņemšanas 7.2.1.SAM programmā, tiek piedāvāta sākotnējās profesionālās izglītības programmu otrā un trešā profesionālās kvalifikācijas līmeņa ieguve viena vai pusotra mācību gada laikā, tai skaitā programmu pielāgošana atbilstoši mērķa grupas vajadzībām, un mērķstipendijas piešķiršana.

Turpinājumā 8.3.4.SAM atbalstāmo aktivitāšu izklāsts:

Individuāls atbalsts:

1) individuālā PMP riska mazināšanas plāna izstrāde un īstenošana PMP riskam pakļautajiem izglītojamiem: ietver individuālā plāna izstrādi izglītojamam, speciālistu, piemēram, psihologa, sociālā pedagoga, skolotāja palīga, logopēda u.c. konsultācijas, t.sk. atbalstu krīzes situācijā, skolas brīvaikos, mentora piesaisti, papildu konsultācijas mācību priekšmetos;

2) izglītības pakalpojuma pieejamības nodrošināšana PMP riskam pakļautajiem izglītojamiem: ietver transporta pakalpojumu nodrošināšanu nokļūšanai no dzīvesvietas uz izglītības iestādi vai mācību prakses vietu un atpakaļ, piemēram, starppsētu un starpnovadu sabiedriskā transporta biļetes un atsevišķos gadījumos profesionālās izglītības iestāžu izglītojamiem - pilsētas sabiedriskā transporta biļetes, naktsmitnes (dienesta viesnīca vai internāts), bezmaksas ēdināšanu (brokastis, launags, pusdienas - pēc nepieciešamības, izņemot gadījumus, kad to jau nodrošina no pašvaldības vai cita budžeta līdzekļiem), kā arī individuālo mācību līdzekļu nodrošināšanu profesionālās izglītības iestāžu audzēkņiem no maznodrošinātām ģimenēm vai no 17 gadu vecuma (kas nav piekritīgi FEAD³⁷ mērķa grupai), kā arī individuālas lietošanas priekšmetus, piemēram, apģērbu, apavus, speciālo apģērbu profesionālās izglītības programmu apgūvē, higiēnas preces trūcīgiem vispārējās vidējās un profesionālās izglītības iestāžu izglītojamiem no 18 gadu vecuma un no maznodrošinātām ģimenēm (kas nav piekritīgi FEAD mērķa grupai);

Izglītības pakalpojuma pieejamības nodrošināšanai izmaksas nepārsniedz 15% no individuālā atbalsta kopsummas.

Atbalsts sistēmas izveidei:

3) PMP risku novēršanas vadlīniju sagatavošana un pilnveide koordinētai PMP problēmas mazināšanai: ietver PMP riska grupas raksturojumu, pazīmes un identificēšanu, agrīnās brīdināšanas sistēmas aprakstu, īstenojamo atbalsta pasākumu noteikšanu un atbalsta piešķiršanas kārtību, nosacījumus un iespējas NVO iesaistei, t.sk. nosacījumus sadarbībai ar NVO, kas strādā ar jauniešu mērķauditoriju, kā arī jauniešu dibinātām NVO - finansējums jauniešu ārpus formālās izglītības iniciatīvu realizēšanai projektu konkursu veidā ar mērķi iesaistīt PMP riska grupas auditoriju, to iespējamais piedāvājums darbam ar PMP riska grupā esošiem izglītojamiem, priekšlikumi PMP monitoringa īstenošanai;

4) atbalsts PMP rādītāju dinamikas uzskaites un analīzes nodrošināšanai: atbilstoši IKVD normatīvajos aktos noteiktajām funkcijām, sistēmas darbības koordināciju nodrošinās IKVD sadarbībā ar pašvaldībām, pašvaldībām uzkrājot informāciju pastāvīgi un IKVD - apkopojot un analizējot datus ne retāk kā divas reizes gadā. PMP rādītāju dinamikas uzskaites un analīzes **sistēmas pilnveide** ietver divus aspektus:

4.1) 8.3.4.SAM ietvaros sniegtā atbalsta operatīvās uzskaites sistēmas izveide un uzturēšana (datu uzkrāšana), kur paredzēta PMP riska rādītāju un 8.3.4.SAM projekta ietvaros saņemtā atbalsta uzskaites projekta (un personu) līmenī. Plānots, ka projekta laikā operatīvā uzskaites sistēma pastāvīgi tiks testēta un noslēgumā sistēma vai atsevišķas tās daļas (pēc nepieciešamības, atkarībā no testa rezultātiem) var tikt integrētas Valsts izglītības informācijas sistēmā (VIIS), lai nodrošinātu PMP rādītāju uzskaiti arī pēc projekta īstenošanas. Finansējums: 8.3.4.SAM projekts; atbildīgais par datu uzkrāšanu, verificēšanu un ieviesto PMP prevencijas risinājumu pārraudzību: IKVD; indikatīvās operatīvās uzskaites sistēmas izveides laiks: 2017.gads (lai projekts tā uzsākšanas brīdī būtu augstā gatavības pakāpē, operatīvās uzskaites sistēmas tehniskās specifikācijas sagatavošana plānota jau 2016.gada 4.ceturksnī);

4.2) uzlabojumi ar PMP saistītās informācijas uzkrāšanas un apmaiņas procesā (shēmā) vietējā (skolas), pašvaldības un valsts līmenī, t.sk. nosakot veicamās funkcijas un atbildību iesaistītajām pusēm. Lai to nodrošinātu, IKVD, balstoties uz veikto papildinājumu VIIS testa rezultātiem, sagatavos priekšlikumus normatīvā regulējuma pilnveidei³⁸ datu apkopošanas kārtībai, datu kvalitātes un visaptveroša satura nodrošināšanai, lai IKVD kompetence ietvertu šī procesa nepārtrauktu uzraudzību, atbalsta sniegšanu pašvaldībām par tiem bērniem, kuri ir izglītības iestāžu sarakstos, taču regulāri neapmeklē skolu, arī to bērnu apzināšanai un iesaistīšanai, kuri nav izglītības iestāžu sarakstos. Finansējums: IKVD budžets; atbildīgais: IKVD; īstenošanas laiks: priekšlikumi normatīvā regulējuma pilnveidei - 2016.gada 1.septembris;

5) atbalstošas mācību vides izveide PMP riska mazināšanai: ietver rekomendāciju izstrādi un izplatīšanu izglītojamiem - uzvedībai un sadarbībai klasē/grupā; pedagogiem - konfliktu un problēmsituāciju risināšanai; izglītības iestādēm - sadarbībai ar izglītojamo vecākiem; seminārus - darbnīcas izglītības iestādēm un pašvaldību speciālistiem, atbalsta personālam, A programmu pedagogiem izstrāde un īstenošana, A programmu materiālu sagatavošana un pasniedzēju piesaiste; *supervīzijas* pedagogiem, kā arī labās prakses

apkopošanu un izplatīšanu; pozitīvas mācību vides veidošanu PMP riska mazināšanai skolās; interaktīva rīka izstrādi izglītības iestādēm PMP risku novērtēšanai un vadīšanai; informatīvu kampaņu, popularizējot projekta piedāvātās iespējas un atbalstu pedagogu, izglītojamo, vecāku, aizbildņu vidū, veicinot izpratni par PMP riskiem un sadarbības iespējām PMP novēršanā;

6) atbalsts jauniešu NVO un to NVO, kas veic darbu ar jaunatni, ārpus formālās izglītības aktivitāšu un iniciatīvu realizēšanai, jauniešu projektiem un PMP mērķa grupas jauniešu iesaistei šajās aktivitātēs.

Ņemot vērā, ka šajā ziņojumā iepriekš aprakstīto pētījumu rezultāti norāda uz vecāku iesaistes un viedokļa būtiskumu PMP jautājumā, 8.3.4.SAM atbalstāmo darbību ietvaros paredzētas arī **uz vecākiem vērstas aktivitātes**:

- Sociālā kampaņa medijos, tostarp, ar mērķi informēt un vērst vecāku uzmanību uz aktuāliem ar bērnu izglītošanu saistītiem jautājumiem (5.atbalstāmā darbība "Atbalstošas mācību vides izveide PMP riska mazināšanai"):

- pievērst lielāku uzmanību bērnu skolas gaitām un sekmēm;
- informēt par pieejamiem e-resursiem, ar kuru palīdzību iespējams attālināti sekot līdzī bērna sekmēm un skolas apmeklējumam (atbalsts īpaši vērst uz vecākiem, kuri strādā ārpus Latvijas).
- Izglītības iestāžu sociālo pedagogu un psihologu plašāka iesaiste darbā ar vecākiem, t.sk. konsultāciju sniegšana, mājas vizītes (katra pasākuma nepieciešamība tiks izvērtēta atbilstoši konkrētajai situācijai) (1.atbalstāmā darbība "Individuālā PMP riska mazināšanas plāna izstrāde un īstenošana PMP riskam pakļautajiem izglītojamiem").
- Informatīvie materiāli vecākiem, kā arī materiāli izglītības iestādēm darbam ar vecākiem (5.atbalstāmā darbība "Atbalstošas mācību vides izveide PMP riska mazināšanai").
- Skolas personāla izglītošana darbam ar vecākiem un izglītības iestāžu pašpārvaldes institūciju (izglītības iestādes padome) aktivizēšana darbam ar vecākiem (5.atbalstāmā darbība "Atbalstošas mācību vides izveide PMP riska mazināšanai").
- Vecāku nevalstisko organizāciju iesaiste (5.atbalstāmā darbība "Atbalstošas mācību vides izveide PMP riska mazināšanai").

Vienlaikus, 8.3.4.SAM ietvaros **plānots atbalsts arī tādām riska grupām** kā bērniem ar īpašām vajadzībām, imigrantu bērniem, bērniem no ģimenēm ar zemu sociāli ekonomisko situāciju u.tml. Atbilstoši Ministru kabineta 2015.gada 13.oktobra noteikumiem Nr. 591 "Kārtība, kādā izglītojamie tiek uzņemti vispārējās izglītības iestādēs un speciālajās pirmsskolas izglītības grupās un atskaitīti no tām, kā arī pārcelti uz nākamo klasi" vispārējās un profesionālās izglītības iestādēs tiek integrēti izglītojamie no dažādām riska grupām, vienlaikus nosakot atbalsta pasākumus. Izglītības iestāde, vērtējot nepieciešamību izglītojamā iekļaušanai 8.3.4.SAM mērķa grupā, lai tas saņemtu 8.3.4.SAM atbalstu individuālā PMP mazināšanas plāna ietvaros, papildus sekmju līmenim un neattaisnotu kavējumu skaitam, uzmanība tiks pievērsta arī citiem PMP riska faktoriem, piemēram, izglītojamā sociāli ekonomiskie apstākļi, veselības stāvoklis, piemēram, funkcionāli traucējumi, mācīšanās traucējumi, bēgļa statuss u.c.. Sīkāki norādījumi izglītojamā izvērtēšanai tiks iekļauti PMP risku novēršanas vadlīnijās. Atbilstoši šīs izvērtēšanas rezultātiem katram PMP riska grupas izglītojamam tiks veidots individuāls PMP risku mazināšanas plāns. Turklāt, ievērojot SAM savstarpējās papildinātības principu papildus atbalsts bērniem ar mācīšanās traucējumiem tiks nodrošināts arī 8.3.2.2.pasākuma "Atbalsts izglītojamo individuālo kompetenču attīstībai" ietvaros.

3.3.3. Mērķa grupa

Aplēses par 8.3.4.SAM mērķa grupas lielumu tiek balstītas uz šādiem IZM rīcībā esošiem datiem un apsvērumiem:

1) CSP publikācija "Jaunieši Latvijā" ³⁹:

- Iedzīvotāji vecumā 15-17 gadi, kam nav pamatzglītības un kas neapmeklē skolu - 345 personas jeb 1,4% no kopējā iedzīvotāju skaita šajā vecuma grupā;
- Vispārējās vidējās izglītības iestādēs 2012./13.māc.g. mācības pārtrauca un neturpināja 2440 audzēkņi gadā jeb 5,6% izglītojamo; proporcionāli visvairāk 10.klases audzēkņi

- 8,9%;

• Profesionālajā izglītībā 2005./06.māc.g. un laika posmā 2010./11.-2013./14.māc.g. mācības pameta un neturpināja vidēji 4638 izglītojamie gadā jeb 12,8% no izglītojamiem. Profesionālās izglītības iestāžu audzēkņi visbiežāk tiek atskaitīti pirmajos divos mācību gados.

2) CSP savā publikācijā arī norāda, ka proporcionāli vairāk jauniešu priekšlaicīgi mācības pameta un neturpina vidējās izglītības pakāpē. Līdzīgu tendenci apliecina arī izglītības iestāžu atbildīgo darbinieku aptaujas "Par priekšlaicīgas mācību pamešanas iemesliem un riskiem jauniešiem vecuma grupā no 13 līdz 18 gadiem"⁴⁰ rezultāti, kas liecina, ka, procentuāli vairāk PMP gadījumu ir profesionālās izglītības iestādēs (87%) un vidējās izglītības iestādēs (26%), tomēr PMP tendence novērojama arī pamatizglītības pakāpē (13%).⁴¹

3) Viens no izplatītākajiem atskaitīšanas iemesliem (jeb PMP indikācija) ir izglītības iestādes neapmeklēšana. Tā piemēram, CSP publikācijā "Jaunieši Latvijā" minēts, ka profesionālās izglītības iestādēs šis iemesls norādīts 30% atskaitīšanas gadījumos. Arī IZM pasūtītajā izglītības iestāžu atbildīgo darbinieku aptaujā (Baltijas Sociālo zinātņu institūts, 2014) kā viens no būtiskākajiem PMP riska faktoriem tiek minēta regulāra neattaisnota mācību kavēšana. Faktoru kā ļoti būtisku minējušas 54-60% vispārējās izglītības iestāžu un 67% profesionālās izglītības iestāžu.

4) IKVD dati, apkopojot Latvijas pašvaldību sniegto informāciju, par 2013./14.māc.g. izglītības iestādēs reģistrētiem izglītojamiem, kuri neattaisnoti kavē mācības vairāk kā 20 mācību stundas semestrī⁴²:

- Vispārējās izglītības iestādēs neattaisnoti mācības kavēja vidēji 3297 audzēkņi jeb 1,7%.
- Profesionālās izglītības iestādēs neattaisnoti mācības kavēja vidēji 798 audzēkņi jeb 2,6%.

Tajā pašā laikā minētās izpētes ietvaros veiktā vispārējās izglītības un profesionālās izglītības izglītojamo aptauja liecina, ka **regulāri (vismaz vienu stundu vai nodarbību nedēļā) mācības neattaisnoti kavē līdz 22% vispārējā izglītībā (sākot no 6.klases) un līdz 30% profesionālajā izglītībā**. Šādu neattaisnotu kavējumu tendenci apliecina arī Rīgas domes pasūtītais pētījums "Risku un aizsargājošo faktoru ietekme uz atkarību izraisošo vielu lietošanas līmeni jauniešu vidū"⁴³, kur norādīts, ka 30 dienu laikā pirms aptaujas veikšanas "20% ir skolu kavējuši "nobastojot"" (Latvijas Fakti, 92.lp.). Aptuveni puse no IKVD aptaujātajiem jauniešiem apgalvoja, ka cenšas nesasniegt kritisko normatīvajos aktos noteikto neattaisnotu kavējumu robežu, lai viņiem "nerastos nepatikšanas".

IKVD izpēte apliecina, ka izglītības iestādes informē pašvaldības par neattaisnotiem kavējumiem tikai kritiskos kavējumu gadījumos, vispirms cenšoties atrisināt problēmas ar saviem resursiem. Aprakstītās problēmas informācijas apritē starp iesaistītajām pusēm ir pamatā atšķirībām dažādu institūciju sniegtajos datos par neattaisnotu mācību kavējumu uzskaiti.

IKVD izpētē par situāciju profesionālās izglītības iestādēs⁴⁴ konstatēts, ka **profesionālās izglītības iestāžu** pirmo kursu audzēkņu neattaisnotu mācību **kavēšanu lielā mērā izraisa nepietiekams zināšanu līmenis (grūtības mācībās)** - "izglītojamie pēc pamatizglītības posma uzsāk mācības profesionālās izglītības iestādēs ar ļoti dažādu un bieži nepietiekamu zināšanu līmeni" (IKVD 2014, 4.lpp.). Savu secinājumu IKVD pamato arī ar VISC 2010./11.-2012./13.māc.g. veiktā pētījuma "Pirmo kursu izglītojamo sagatavotības/ zināšanu līmenis, uzsākot profesionālās izglītības programmas apguvi konkrētā mācību gadā" rezultātiem - 60% pirmo kursu izglītojamiem vidējā atzīme ir 4-5 balles.

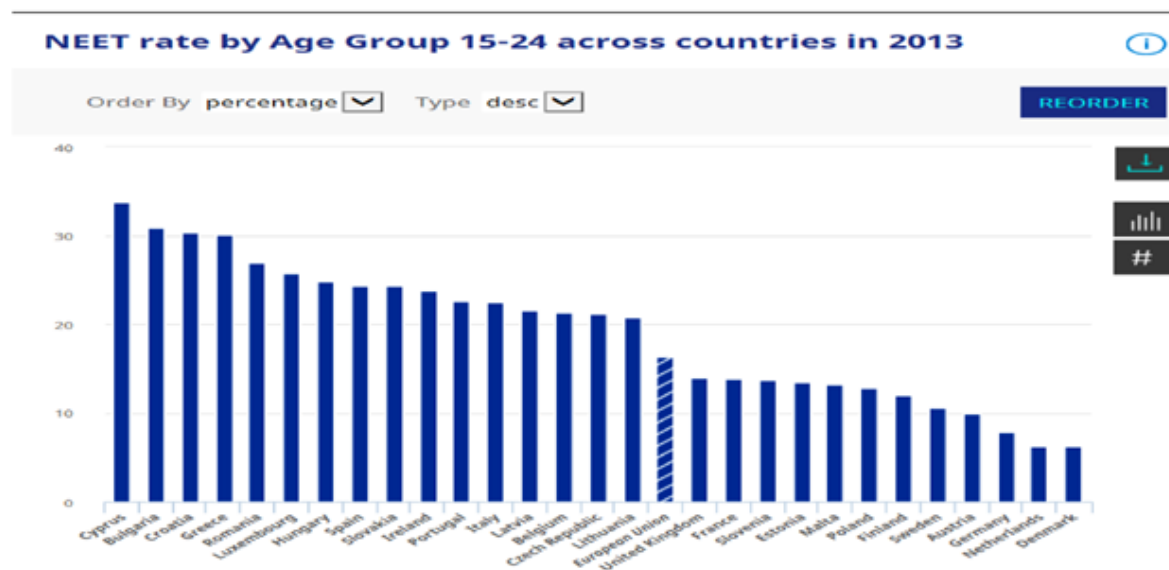
Arī **vispārējās izglītības iestāžu** gadījumā nepietiekams zināšanu līmenis un **grūtības mācību vielas apguvē** (blakus tādiem faktoriem kā interešu izglītība, hobiji, ar ko izglītojama nodarbojas ārpus izglītības iestādes, un garlaicīgas mācību stundas) norādīts kā viens no būtiskākajiem neattaisnotas mācību kavēšanas faktoriem⁴⁵.

Izglītības iestāžu atbildīgo darbinieku vērtējumā **būtiskāks PMP riska faktors** par mācību kavēšanu ir profesionālās izglītības iestāžu audzēkņu **zemais ģimenes ienākumu un materiālais stāvoklis** (71%) un vienlīdz būtisks (67%) - **zems vecāku līdzdalības līmenis** bērnu audzināšanā. Arī vispārējās izglītības iestādēs attiecībā uz 13-15 gadus veciem bērniem (7.-9.klase) kā būtiskāks PMP riska faktors par neattaisnotu mācību kavēšanu tiek minēts tikai zems vecāku līdzdalības līmenis bērnu audzināšanā (65%) (Baltijas Sociālo zinātņu institūts, 2014).

Turklāt jaunākie CEDEFOP (Eiropas profesionālās izglītības attīstības centrs) dati liecina, ka Latvijā NEET jauniešu īpatsvars sastāda 21,56%.⁴⁶ Tas liecina, ka šīs personas ir 'izskritušas' no izglītības sistēmas, jo savlaicīgi nesaņēma nepieciešamo atbalstu PMP riska mazināšanai.

9.attēls

NEET jauniešu īpatsvars vecuma grupā 15-20 gadi, 2013.gads

Avots: CEDEFOP

Secinājumi.

Tā kā 8.3.4.SAM mērķis ir samazināt PMP, īstenojot preventīvus un intervences pasākumus, 8.3.4.SAM atbalsts, kas vērst uz indivīdu (individualizēts atbalsts), novirzāms **(a)** izglītojamiem, kam novērojamas PMP riska pazīmes (piemēram, neattaisnota mācību kavēšana, grūtības mācību vielas apguvē, zemas sekmes) un **(b)** izglītojamiem, kuri ir pakļauti apstākļiem, kas var veicināt PMP riska iestāšanos, piemēram, mācību vides vai izglītības iestādes maiņa, zems izglītojamā ģimenes sociāli ekonomiskais stāvoklis. Vienlaikus nepieciešams uzlabot izglītības iestādes/ mācību vidi kopumā, veidojot atbalstošu skolas vidi un veicinot jauniešu iesaisti ārpus formālās izglītības aktivitāšu un iniciatīvu realizēšanā, kā arī, veicot sistēmiskus uzlabojumus attiecībā uz sadarbību un informācijas apmaiņu starp skolu, pašvaldību un valsti.

Attiecībā uz individualizēto atbalstu, pamatzglītības posmā ar pirmajām būtiskajām izmaiņām mācību procesā izglītojamie tradicionāli saskaras jau 5.klasē. Salīdzinot ar izglītības procesu līdz tam, 5.klasē sākas jauni mācību priekšmeti, mācību priekšmetus pasniedz dažādi pedagogi un mazinās klases audzinātāja atbalsta iespējas, kā arī vairumā izglītības iestāžu izglītības process vairs nenotiek vienā klases telpā (izglītojamie dienas laikā maina vairākas klases). Savlaicīgi nodrošinot izglītojamiem nepieciešamo atbalstu ātrākai adaptācijai jaunajiem apstākļiem agrīnā stadijā (5.klasē), izglītojamie tiek preventīvi gatavoti līdzīgām pārmaiņām vēlāk.

Ņemot vērā visu izklāstīto, kā arī izglītības nozares ekspertu ieteikumus, **optimālā 8.3.4.SAM mērķa grupa ir vispārējās izglītības iestāžu 5.-12.klašu audzēkņi un profesionālās izglītības iestāžu 1.-4.kursa audzēkņi.**

Mērķa grupas aprēķins

	No izglītības iestādes atskaitīto personu īpatsvars gadā (% , CSP)	Audzēkņu skaits 2014./15.māc.g. (personas, IZM)	Maksimālā* projekta mērķa grupa		Minimālā projekta mērķa grupa	
			Gadā	Kopā (2018.-2022.g.)	Gadā	Kopā (2018.-2022.g.)
			1	2	3	4=3*5gadi
Vispārējās izglītības 5.-12.klase	7,0%	129 706	12 971	64 853	9 079	45 397
Profesionālā izglītība	12,8%	29 855	3 821	19 107	3 821	19 107
			16 792	83 960	12 901	64 504

* Ievērojot CSP statistiku par personu, kuras atskaitītas no izglītības iestādēm, īpatsvaru, kā arī iepriekš minēto pētījumu (iepriekš minētā IKVD izpēte un Rīgas domes pasūtītais pētījums) rezultātus, kas liecina, ka faktiski regulāra neattaisnotu mācību kavēšana ir izplatītāka nekā pašvaldību sniegtajā informācijā norādīts, turklāt tikai puse (11%) no audzēkņiem, kas regulāri (vismaz vienu reizi nedēļā) neattaisnoti kavē mācības, atzīst, ka cenšas nesasniegt kritisko normatīvajos aktos noteikto neattaisnotu kavējumu robežu, izglītības nozares ekspertu vērtējumā vispārējā izglītībā kā optimālā PMP riska grupa būtu uzskatāmi 10% no kopējā izglītojamo skaita.

Šī ziņojuma 3.3.1.apakšsadaļā aprakstītais IZM priekšlikums par 9 115 452 euro novirzīšanu 8.3.2.2.pasākumam balstīts uz 8.3.4.SAM prognozēto minimālo mērķa grupas apmēru, t.i., 12,8% profesionālās izglītības iestāžu 1.-4.kursa audzēkņi un 7% vispārējās izglītības iestāžu 5.-12.klašu audzēkņi. Mērķa grupas minimālais apmērs balstīts uz CSP šajā sadaļā iepriekš aprakstītajiem datiem.

3.3.4. Sasniedzamie rezultāti

8.3.4.SAM ieviešanas rezultātā tiks nodrošināta sistēmiska pieeja koordinētai priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas prevencijai un intervencei, tādējādi veicinot priekšlaicīgas mācības pārtraukšanas mazināšanos, t.sk. nodrošinot PMP riskam pakļauto jauniešu identificēšanu, nepieciešamā atbalsta sniegšanu, atbalstošas skolas vides veidošanu, koordinētu pašvaldības institūciju iesaisti, kā arī informācijas un datu apmaiņas starp iesaistītajām institūcijām uzlabošanu.

Paredzams, ka šī ziņojuma 3.3.1.apakšsadaļā aprakstītais IZM priekšlikums par 9 115 452 euro novirzīšanu 8.3.2.2.pasākumam neietekmēs 8.3.4.SAM rezultāta rādītāju, jo rādītājs attiecas uz izglītības iestāžu skaitu, kas ar ESF atbalstu izveidojušas un turpmāk patstāvīgi nodrošina sistēmisku atbalstu PMP riska grupas izglītojamiem.

Rezultāta rādītājs: Izglītības iestāžu skaits, kas ieviesušas un nodrošina sistēmisku atbalstu PMP riska mazināšanai

Mērvienība: Izglītības iestāžu skaits

Definīcija: Vispārējās un profesionālās izglītības iestāžu skaits, kas ar ESF atbalstu izveidojušas un turpmāk patstāvīgi nodrošina sistēmisku atbalstu PMP riska grupas izglītojamiem

Sākotnējā vērtība (2012.gads): 25⁴⁷

Plānotā vērtība (2023.gadā): 665⁴⁸

Iznākuma rādītājs: Izglītības iestāžu skaits, kas saņēmušas ESF atbalstu PMP riska mazināšanai

Mērvienība: Izglītības iestāžu skaits

Definīcija: Vispārējās un profesionālās izglītības iestāžu skaits, kas iekļautas pašvaldību rīcības plānos PMP riska mazināšanai un saņem ESF atbalstu PMP riska mazināšanai atbilstoši PMP riska mazināšanas plāniem

Starpposma vērtība (2018.gadā): 100

Plānotā vērtība (2023.gadā): 665

Specifiskais iznākuma rādītājs (MK noteikumu līmenī; SIR1): Jaunatnes organizāciju un biedrību vai nodibinājumu, kas veic darbu ar jaunatni, atbalstīto projektu skaits

Mērvienība: Projektu skaits

Definīcija: Jaunatnes organizāciju un biedrību vai nodibinājumu, kas veic darbu ar jaunatni, projektu skaits, kas vērsti uz PMP riska mazināšanu un kas saņēmuši ESF finansējumu

Plānotā vērtība (2018.gadā): 100

Plānotā vērtība (2023.gadā): 700

Specifiskais iznākuma rādītājs (SIR2): No vispārējās izglītības iestādēm atskaitīto audzēkņu, kuri neturpina mācības citā izglītības iestādē, īpatsvars.

Definīcija: No vispārējās izglītības (dienas un vakara (maiņu)) iestādēm atskaitīto audzēkņu, kuri neturpina mācības citā izglītības iestādē, īpatsvars gadā

Datu avots: Izglītības un zinātnes ministrija

Apkopošanas biežums un ieguves metodoloģija: Reizi gadā, apkopojot izglītības iestāžu sniegtos datus

Specifiskais iznākuma rādītājs (SIR3): No profesionālās izglītības iestādēm atskaitīto audzēkņu, kuri neturpina mācības citā izglītības iestādē, īpatsvars.

Definīcija: No profesionālās izglītības iestādēm atskaitīto audzēkņu, kuri neturpina mācības citā izglītības iestādē, īpatsvars gadā

Datu avots: Izglītības un zinātnes ministrija, Izglītības kvalitātes valsts dienests

Apkopošanas biežums un ieguves metodoloģija: Reizi gadā, apkopojot projekta datus

Specifiskais iznākuma rādītājs (SIR4): Vispārējās un profesionālās izglītības iestāžu izglītojamie, kas saņēmuši Eiropas Sociālā fonda atbalstu individuālā priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas riska mazināšanas plāna ietvaros.

Definīcija: Vispārējās un profesionālās izglītības iestāžu izglītojamo skaits, kas projekta ietvaros saņēmuši atbalstu individuālā priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas riska mazināšanas plāna ietvaros.

Datu avots: projekta dati (Izglītības kvalitātes valsts dienests)

Apkopošanas biežums un ieguves metodoloģija: Reizi gadā, apkopojot izglītības iestāžu sniegtos datus.

3.3.5. Ieviešanas shēma

8.3.4.SAM projekta ieviešanas shēma

Iesaistīto pušu galvenās funkcijas.

Finansējuma saņēmējs - IKVD:

- projekta vadība, t.sk. finanšu vadība un uzraudzība;
- vadlīniju, rekomendāciju izstrāde, pilnveide un publiskošana;
- sadarbības partneru konsultēšana un uzraudzība;
- ekspertu, pasniedzēju piesaiste un to darbības koordinēšana;
- projekta rezultātu un datu uzskaitē un analīze;
- labās prakses apkopošana;
- informācija un publicitāte;
- reģionālo koordinātoru darbs; projekta dokumentu pārvaldība.

Sadarbības partneri - pašvaldības un valsts profesionālās izglītības iestādes:

- PMP izglītojamo un tiem nepieciešamā atbalsta apzināšana pašvaldības teritorijā (PIL gadījumā - izglītības iestādē);
- ikgadēja PMP mazināšanas rīcības plāna sagatavošana un īstenošanas koordinēšana pašvaldībā, iesaistot nepieciešamos dienestus un citus stratēģiskos partnerus;
- (pašvaldībām) jauniešu un jauniešu NVO iniciatīvas projektu atlase;
- (pašvaldībām) izglītības iestāžu nodrošināšana ar speciālistiem un citiem resursiem PMP mazināšanas pasākumu īstenošanai;

- rezultātu un datu monitorings, to analīze un ietekmes izvērtēšana;
- mācību kavējumu monitorings pašvaldības/ profesionālās izglītības iestādes līmenī.

Stratēģiskie partneri - pašvaldību izglītības iestādes:

- Jaunieša individuālā PMP mazināšanas rīcības plāna izstrāde un iesniegšana pašvaldībā;
- Atbalsta pasākumu jauniešiem nodrošināšana atbilstoši individuālajam rīcības plānam;
- Mācību kavējumu monitorings izglītības iestādes līmenī.

Stratēģiskie partneri - pašvaldību dienesti, speciālisti un jauniešu NVO, NVO, kas strādā ar jauniešiem, t.sk. atbalsta/krīzes NVO:

- PMP rīcības plānā ietvertu pasākumu īstenošana.

Pamatojums IKVD kā finansējuma saņēmēja izvēlei.

Izglītības likuma 20.pantā ir noteikts, ka IKVD uzrauga izglītības regulējošo normatīvo aktu ievērošanu un sniedz atbalstu izglītības iestādēm. Tāpat arī izglītojamiem un pedagogiem ir saistoši izglītības iestādes izdotie normatīvie akti, tostarp attiecībā uz izglītības iestādes apmeklēšanu.

Atbilstoši Ministru kabineta 2013.gada 23.aprīļa noteikumu Nr.225 "Izglītības kvalitātes valsts dienesta nolikums" 3.1.apakšpunktam, IKVD funkcija ir iegūt, apkopot un analizēt izglītības politikas veidošanai un īstenošanai nepieciešamo informāciju, kā arī atbilstoši 3.6.apakšpunktam - kontrolēt izglītības procesu un sniegt ieteikumus konstatēto trūkumu novēršanā. Tāpat, atbilstoši 4.6.apakšpunktam IKVD veic izglītības iestāžu pašnovērtējuma ziņojumu analīzi un sniedz metodisko atbalstu izglītības iestādes darbības un izglītības procesa īstenošanas pilnveidē; atbilstoši 4.8.apakšpunktam koordinē un organizē izglītības kvalitātes datu iegūvi un pētniecību, kā arī atbilstoši 4.9.apakšpunktam sagatavo ziņojumus par izglītības kvalitāti un sniedz priekšlikumus jautājumos, kas saistīti ar izglītības politikas plānošanu un īstenošanu. Atbilstoši 4.11.apakšpunktam IKVD izdod metodiskus un informatīvos materiālus, kā arī atbilstoši 4.20.apakšpunktam sniedz ieteikumus valsts un pašvaldību iestādēm un citām institūcijām, lai sekmētu, nodrošinātu un pilnveidotu normatīvo aktu ievērošanu izglītības un zinātnes jomā un nodrošinātu izglītības kvalitāti.

No minētajām IKVD funkcijām izriet, ka **IKVD atbildībā ir valstiskā līmenī apkopot, analizēt datus par izglītības procesa kvalitāti un sniegt sistēmiskus metodiskus ieteikumus izglītības procesa kvalitātes uzlabošanai visām izglītības procesa nodrošināšanā iesaistītajām iestādēm.**

Papildus tam, atbilstoši Ministru kabineta 2009.gada 4.augusta noteikumiem Nr.871 "Obligāto izglītības vecumu sasniegušo bērnu uzskaites kārtība" IKVD ir atbildīgs par to bērnu uzskaiti, kuri nav reģistrēti izglītības iestādēs, tostarp PMP rezultātā. Tostarp IKVD arī veic datu apkopošanu un analīzi par mācību kavējumiem, iemesliem, kā arī par mācību kavējumu novēršanu izglītības iestādēs.

Ņemot vērā, ka 8.3.4.SAM rezultātā tiks nodrošināta sistēmiska pieeja koordinētai priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas prevencijai, tādējādi veicinot priekšlaicīgas mācības pārtraukšanas mazināšanos, kā arī ņemot vērā 8.3.4.SAM ietvaros plānotās atbalstāmās darbības, normatīvajos aktos IKVD noteiktās funkcijas un atbildība pamato IKVD kā 8.3.4.SAM finansējuma saņēmēja izvēli.

Pamatojums pašvaldību un valsts profesionālās izglītības iestāžu kā sadarbības partneru izvēlei.

Pašvaldības pamatā ir vispārējās izglītības iestāžu dibinātājs. Savukārt vairums profesionālās izglītības iestāžu atrodas IZM un citu ministriju padotībā un to izglītojamo loku veido izglītojamie praktiski no visām pašvaldībām. Vienlaikus šobrīd tiek stiprināta pašvaldību iesaiste un atbildība par profesionālo izglītību.

Pašvaldības ir 675 vispārējās izglītības iestāžu dibinātājs un pašvaldību padotībā ir 7 profesionālās izglītības iestādes. IZM padotībā ir 25 profesionālās izglītības iestādes, KM padotībā ir 14 profesionālās izglītības iestādes, LM - 1 (skatīt 1.pielikumu).

Pašvaldību funkcija ir gādāt par iedzīvotāju izglītību, līdz ar to pašvaldībai ir jābūt vadošajai ieinteresētajai pusei, lai tās dibinātajās un teritorijā izvietotajās izglītības iestādēs tiktu īstenots rezultatīvs izglītības process, kā arī, lai tās teritorijā deklarētās obligātās izglītības vecumposma izglītojamie iegūtu izglītību. Tādējādi nepieciešams izveidot PMP gadījumu skaita mazināšanas pasākumu koordinētu sistēmu, kur centrālā loma ir pašvaldībai, kas nodrošina citu institūciju, iestāžu, sabiedrisko organizāciju, t.sk. reģionāla un nacionāla līmeņa jauniešu NVO, NVO, kas strādā ar jauniešiem, atbalsta/krīzes NVO iesaistīšanu sistēmas darbībā.

3.3.6. Laika grafiks un projekta vadības nodrošināšanai nepieciešamie resursi

8.3.4.SAM plānots īstenot no 2017.gada 1.ceturkšņa līdz 2022.gada 31.decembrim. Atbalsta ieviešana notiks pakāpeniski, sagatavojot Vadlīnijas pašvaldībām, kas ietvers PMP jauniešu identificēšanas kritērijus, PMP mazināšanas plānu, atbalsta piešķiršanas metodiku.

Lai nodrošinātu savlaicīgu 8.3.4.SAM atbalstu PMP riska grupas jauniešiem, tādējādi nodrošinātu augustu projekta gatavības pakāpi, vairākas projekta darbības nepieciešams uzsākt pirms projekta iesnieguma apstiprināšanas. Tādējādi 2016.gada septembrī plānots uzsākt darbu pie speciālistu piesaistes tehnisko specifikāciju un iepirkumu dokumentācijas izstrādei šādām projekta aktivitātēm:

- 1) PMP risku novēršanas vadlīniju sagatavošana (3.atbalstāmā darbība "PMP risku novēršanas vadlīniju sagatavošana un pilnveide koordinētai PMP problēmas mazināšanai");
- 2) Projekta (PMP rādītāju) operatīvās uzskaites sistēmas izveide (4.atbalstāmā darbība "Atbalsts PMP rādītāju dinamikas uzskaites un analīzes nodrošināšana");
- 3) Konsultēšanas vadlīniju izstrāde (5.atbalstāmā darbība "Atbalstošas mācību vides izveide PMP riska mazināšanai").

5.tabula

8.3.4.SAM projekta īstenošanas laika grafiks līdz 2018.gadam (indikatīvs)

	2017.gada janvāris-jūnijs	2017.gada septembris-decembris	2018.gada janvāris-jūnijs	Kopā periodam
Atbalsts mācību pieejamībai (iesk. transports, dzīvošana, ēdināšana, mācību līdzekļi)		613 249	1 043 249	1 656 498
Individuālais atbalsts (t.sk. PMP plāna izstrāde, konsultācijas, mentoru programma)	30 000	1 000 000	1 822 926	2 852 926
Atbalsts pozitīvai mācību videi (t.sk. konsultēšanas vadlīnijas, A programmas, supervīzijas)	41 000	98 200	87 000	226 200
Sistēmiskais atbalsts (t.sk. datu bāze, semināri, vadlīnijas, komunikācija)	139 000	105 000	105 000	349 000
Jauniešu (NVO) iniciatīvu projekti		30 000	50 000	80 000
Projekta vadība un administrēšana	315 967 (līdz 2017.gada augustam)	231 565	259 699	807 232
				5 971 856

Detalizētāks projekta indikatīvais ieviešanas laika grafiks līdz 2022.gada 31.decembrim pievienots 2.pielikumā.

- Projekta īstenošanas tiešo vadību veiks projekta vadītājs, kas nodrošina projekta saturisko vadību un pārrauga projekta administratīvo vadību.

- Projekta vadības (administrācijas) vienību veido (norādīts indikatīvi): projekta vadītājs, vietnieks/asistents, 3 grāmatveži, jurists un sabiedrisko attiecību konsultants (0.5 slodze) , iepirkumu speciālists, dokumentu pārvaldības speciālists.

- Projekta īstenošanas personāls (projekta īstenošanas vienības sastāvā): 7 projekta koordinatori. Koordinatoru funkcijā ietilpst projekta ietvaros nepieciešamās sadarbības nodrošināšana (koordinē un atbild par atbalsta sniegšanu noteiktajā plānošanas reģionā, kā arī valsts profesionālās izglītības iestādēs, konsultē izglītības iestādes un pašvaldības, izskata pašvaldību sniegtās atskaites u.tml.) ar 119 pašvaldībām - katram plānošanas reģionam, kā arī visām valsts profesionālās izglītības iestādēm pa vienam koordinatoram, 7 eksperti.

Ņemot vērā to, ka pētījumos tika uzsvērti jauniešu organizāciju būtiskā loma darbā ar jaunatni, t.sk. arī PMP riska samazināšanā, jauniešu NVO un NVO, kas strādā ar jauniešiem, iesaiste ir paredzēta kā ārpus formālās izglītības aktivitāšu nodrošinātājiem visa gada garumā, it īpaši mācību brīžos. Jauniešu NVO un NVO, kas strādā ar jauniešiem, piedāvās aktivitātes, kas atbildīs katras pašvaldības noteiktajām prioritātēm darbā ar PMP jauniešiem, un savu iniciatīvu realizēšanai saņems finansējumu grantu veidā. Paredzēts, ka jauniešu iniciatīvu projektus apstiprinās pašvaldības. Jauniešu NVO iniciatīvu realizēšanai plānots novirzīt 3,29 milj. *euro*, t.sk. ESF līdzfinansējumu 2,8 milj. *euro* apmērā.

8.3.4.SAM **projekta īstenošanas uzraudzībai** IZM izveidos uzraudzības komiteju, kurā tiks iekļauts finansējuma saņēmējs (IKVD), Latvijas Pašvaldību savienības un Latvijas Jaunatnes padomes pārstāvji. Uzraudzības komitejas sastāvā var tikt iekļauti pārstāvji arī no citām organizācijām un institūcijām, tai skaitā no Finanšu ministrijas novērotāju statusā. Uzraudzības komiteja darbosies saskaņā ar tās apstiprinātu nolikumu.

3.4. Papildinātība ar citiem atbalsta pasākumiem attiecīgajai mērķa grupai

ES fondu 2014.-2020.gada plānošanas periodā **8.3.3.specifiskā atbalsta mērķa "Attīstīt NVA neregistrēto NEET jauniešu prasmes un veicināt to iesaisti izglītībā, NVA īstenotajos pasākumos Jauniešu garantijas ietvaros un nevalstisko organizāciju vai jauniešu centru darbībā"** (turpmāk - 8.3.3.SAM) ietvaros atbalsts paredzēts jauniešiem vecumā no 15 līdz 29 gadiem (ieskaitot), kuri nemācās, nestrādā, neapgušot arodu, un nav reģistrēti NVA kā bezdarbnieki. 8.3.3.SAM mērķis ir veicināt šo jauniešu iesaisti izglītībā, tai skaitā aroda apguvē, NVA vai Valsts izglītības attīstības aģentūras īstenotajos Jauniešu garantijas projektu pasākumos, NVA īstenotajos aktīvajos nodarbinātības vai preventīvajos bezdarba samazināšanas pasākumos vai nodarbinātībā, kā arī nevalstisko organizāciju vai jauniešu centru darbībā. 8.3.3.SAM ietvaros paredzēts sniegt atbalstu 5262 mērķa grupas jauniešiem. 8.3.3.SAM tiks īstenots sadarbībā ar Latvijas pašvaldībām, kas, savukārt, veidos stratēģiskās partnerības ar valsts vai pašvaldību iestādēm, kā arī nevalstiskajām organizācijām, kuras veic darbu ar jauniešiem. Ir izstrādātas metodoloģiskās vadlīnijas darbam ar mērķa grupas jauniešiem, kas palīdzēs visās projektā iesaistītajās pašvaldībās sniegt mērķa grupas jauniešiem kvalitatīvu un uz rezultātu orientētu atbalstu atbilstoši vienotai metodoloģijai. Iesaistītajās pašvaldībās tiks piemērota kompleksa pieeja darbā ar jauniešiem, lai viņi saņemtu pēc iespējas vispusīgāku un viņu individuālajām vajadzībām piemērotāku atbalstu, noteikto projekta un personīgās izaugsmes mērķu sasniegšanai.

Kopējais 8.3.3.SAM finansējums ir 9 000 000 *euro*, t.sk. ESF līdzfinansējums 7 650 000 *euro*, valsts budžeta līdzfinansējums 1 350 000 *euro*.

Par PMP risku mazināšanas kompensējošo pasākumu, var uzskatīti Darbības programmas 7.2.1.specifiskā atbalsta mērķa "Palielināt nodarbinātību, izglītību vai apmācībās neiesaistītu jauniešu nodarbinātību un izglītības ieguvu Jauniešu garantijas ietvaros" **7.2.1.2.pasākumu "Sākotnējās profesionālās izglītības programmu īstenošana Jauniešu garantijas ietvaros"**, ko īsteno Valsts izglītības attīstības aģentūra kopš 2014.gada 1.jūnija. (Projekta īstenošana plānota līdz 2018.gada 31.augustam). Specifiskā atbalsta mērķa grupa ir jaunieši vecumā no 17 līdz 29 gadiem (ieskaitot), kā arī ieslodzījuma vietās esoši jaunieši vecumā no 15 līdz 29 gadiem (ieskaitot). Pasākuma ietvaros VIAA sadarbībā ar profesionālās izglītības iestādēm nodrošina jauniešiem sākotnējās profesionālās izglītības programmu otrā un trešā profesionālās kvalifikācijas līmeņa ieguvu viena vai pusotra mācību gada laikā, tai skaitā pielāgo šīs programmas atbilstoši mērķa grupas vajadzībām, un nodrošina mērķstipendijas piešķiršanu. Savukārt ieslodzījuma vietās esošajiem jauniešiem tiek nodrošināta izglītības programmu īstenošana vispārējo pamatprasmju apguvei, profesionālajai tālākizglītībai un profesionālajai pilnveidei.

Kopējais pasākuma attiecināmais finansējums ir 32 680 537 *euro*, tai skaitā Eiropas Savienības budžeta speciālais piešķirums Jauniešu nodarbinātības iniciatīvas finansēšanai - 13 495 078 *euro*, ESF līdzfinansējums 16 307 639 *euro* un valsts budžeta līdzfinansējums 2 877 820 *euro*.

Pozitīva netieša ietekme uz 8.3.4.SAM mērķu sasniegšanu paredzama arī citu izglītības jomas specifisko atbalsta mērķu īstenošanas rezultātā, piemēram, 8.3.1.specifiskais atbalsta mērķis "Attīstīt kompetenču pieejā balstītu vispārējās izglītības saturu", 8.3.2.2.pasākums "Atbalsts izglītojamo individuālo kompetenču attīstībai", 8.3.5.specifiskais

atbalsta mērķis "Uzlabot pieeju karjeras atbalstam izglītojamiem vispārējās un profesionālās izglītības iestādēs".

Detalizētāka informācija par 8.3.4.SAM ietvaros plānotā atbalsta nepārklāšanos ar citu SAM ietvaros plānoto atbalstu pievienota šī ziņojuma 3.pielikumā.

4. Ietekme uz problēmas risināšanu

PMP risku mazināšanas preventīvo un intervences pasākumu īstenošanai būs ietekme indivīda līmenī.

Ietekme uz makroekonomisko vidi

Konceptuālajā ziņojumā piedāvātajiem risinājumiem nav plānota tieša vai netieša ietekme uz makroekonomisko vidi.

Ietekme uz uzņēmējdarbības vidi

Latvijas Republikas Satversmes 112.pantā ir noteikts, ka pamatzglītība ir obligāta. Savukārt viens no valsts stratēģiskās attīstības mērķim ir obligāta vidējā izglītība. Ja persona nav ieguvusi atbilstošu izglītību, tas atstāj paliekošu ietekmi gan uz valsts, gan uz sabiedrības, gan uz uzņēmējdarbības vides attīstību. Piemēram, tiešie zaudējumi no viena mācību stundu kavētāja ir līdz 1500 *euro* gadā, savukārt, kā liecina vairāki pētījumi, augstāks izglītības līmenis nosaka augstāku nodarbinātības un ienākumu līmeni (<http://www.lu.lv/zinas/t/35095/>, Augstāks izglītības līmenis ir vērtība (<https://www.swedbank.lv/zinas/18.06.2013/>).

Ietekme uz administratīvajām procedūrām un to izmaksām

Sabiedrības grupām un institūcijām 8.3.4. SAM ietvaros plānotais tiesiskais regulējums nemaina tiesības un pienākumus, kā arī veicamās darbības.

Sociālā ietekme

PMP riska mazināšanas sistēma nodrošinās izglītojamo motivēšanu turpināt apmeklēt izglītības iestādi, tādējādi no valsts budžeta būs jāatvēr mazāk līdzekļu sociālā atbalsta pasākumiem un izdevumi sociālajam budžetam samazināsies.

Ietekme uz vienlīdzīgām tiesībām un iespējām

Latvijā pastāv PMP riska grupas segregācija, kur zēni ir vairāk pārstāvēti, nekā meitenes, taču tieši mācību sasniegumu ziņā parasti zēniem ir augstāks zemāku mācību sasniegumu īpatsvars.

Līdz ar to var secināt, ka PMP riska mazināšanas pasākumi varētu atstāt lielāku ietekmi tieši uz zēnu motivēšanu palikt izglītības iestādē. PMP riska mazināšanas pasākumi ir jāveic precīzi un konsekventi ievērojot konceptuālajā ziņojumā piedāvāto PMP dinamikas monitoringa sistēmu.

Ietekme uz cilvēktiesībām, jo īpaši fizisku personu tiesībām uz privātās dzīves neaizskaramību attiecībā uz personas datu apstrādi

Konfidencialitātes un privātuma ievērošana ir viens no plānotā projekta īstenošanas nosacījumiem. Tā tiks nodrošināta, ievērojot līdzšinējo IZM pieredzi bērnu un jauniešu atbalstā, kā arī piedāvājot atbalstu pēc iespējas tuvāk/ tiešāk bērnam vai jauniešiem, iesaistot tajā pedagogu, skolas atbalsta personālu. Personu datu apstrādē un analizē tiks ievērotas normatīvajos aktos par **personas datu apstrādi** noteiktās prasības.

Ietekme uz tiesību normu sistēmu un Latvijas starptautiskām saistībām

8.3.4. SAM īstenošana neietekmēs spēkā esošo tiesību normu sistēmu. Ar PMP risku preventīvo un intervences pasākumu ieviešanu tiks nodrošināta Partnerības līgumā identificēto vajadzību realizēšana, kas ir saistītas ar PMP monitoringa sistēmas trūkumiem un preventīvo pasākumu efektivitāti.

Ietekme uz vidi

Konceptuālajā ziņojumā piedāvātajiem risinājumiem nav plānota tieša vai netieša ietekme uz vidi.

Fiskālā ietekme uz valsts budžetu un pašvaldību budžetiem

Konceptuālajā ziņojumā piedāvātajiem risinājumiem nav plānota fiskālā ietekme uz valsts vai pašvaldību budžetiem.

Ietekme uz valsts pārvaldes institūciju darbību un cilvēkresursiem

Papildu finansējums plānots IKVD pamatbudžetā vecākā eksperta amata vietai, lai nodrošinātu pasākumus un ilgtspēju projektā radītajai sistēmai un pasākumiem.

5. Ietekme uz valsts un pašvaldību budžetu

Ziņojumā ietvertā risinājuma ieviešana notiks 8.3.4.SAM finansējuma ietvaros, kas sastāda 39 812 375 *euro*, t.sk. ESF līdzfinansējums 33 840 518 *euro* apmērā un valsts budžeta līdzfinansējums - 5 971 856 *euro* apmērā.

Kopsavilkums par konceptuālajā ziņojumā iekļauto risinājumu (risinājumu variantu) realizācijai nepieciešamo valsts un pašvaldību budžeta finansējumu

Euro

Risinājums	Risinājums (risinājuma varianti)	Budžeta programmas (apakšprogrammas) kods un nosaukums	Vidēja termiņa budžeta ietvara likumā plānotais finansējums			Nepieciešamais papildu finansējums					Pasākuma īstenošanas gads (ja risinājuma varianta) īstenošana ir terminēta)
			2016 gads	2017	2018	2016	2017	2018	turpmākajā laikposmā līdz risinājuma pabeigšanai (ja īstenošana ir terminēta)	turpmāk ik gadu (ja risinājuma varianta) izpilde nav terminēta)	
Finansējums konceptuālā ziņojuma īstenošanai kopā			0	0	0	43 000	2 603 981	6 735 748	30 429 646		-
tajā skaitā											
1) Atbalsts mācību pieejamībai							613 249	2 086 498	3 038 109		
2) Individuālais atbalsts (t.sk. PMP plāna izstrāde, konsultācijas, mentoru programma)							1 030 000	3 645 852	22 267 128		
3) Atbalstošas mācību vides izveide PMP riska mazināšanai						12 000	139 200	174 000	2 122 400		
4) Atbalsts PMP						30 000	274 000	310 000	563 000		

prevencijas sistēmas izveidei											
6) Projekta vadība un administrēšana							547 532	519 398	2 439 009		
15. Budžeta resors			0	0	0	43 000	2 603 981	6 735 748	30 429 646		-
Risinājums											
	15. Budžeta resors		0	0	0	43 000	2 603 981	6 735 748	30 429 646	-	2022.gads
		63.00.00 programma	0	0	0	43 000	2 603 981	6 735 748	30 429 646	-	2022.gads
		42.01.00 programma	0	0	0	-	-	-	-	-	-

Izglītības un zinātnes ministrs *Kārlis Šadurskis*

1.pielikums

Vispārējās izglītības un profesionālās izglītības iestāžu skaits atkarībā no dibinātāja

Nr. p.k.	Pašvaldība	Vispārējās izglītības iestādes			Profesionālās izglītības iestādes
		vispārējās (dienas) izglītības iestādes	vakara (maiņu) neklātienes izglītības iestādes	speciālās izglītības iestādes	
1	Aglonas novada pašvaldība	5			
2	Aizkraukles novada pašvaldība	4	1		
3	Aizputes novada pašvaldība	6	1	1	
4	Aknīstes novada pašvaldība	2			
5	Alojas novada pašvaldība	3			
6	Alsungas novada pašvaldība	1			
7	Alūksnes novada pašvaldība	15			
8	Amatas novada pašvaldība	6		1	
9	Āpes novada pašvaldība	4		1	
10	Auces novada pašvaldība	2			
11	Ādažu novada pašvaldība	1			
12	Babītes novada pašvaldība	2			
13	Baldones novada pašvaldība	2			
14	Baltinavas novada pašvaldība	1		1	
15	Balvu novada pašvaldība	7			1

16	Bauskas novada pašvaldība	13		1	
17	Beverīnas novada pašvaldība	3			
18	Brocēnu novada pašvaldība	4			
19	Burtnieku novada pašvaldība	4			
20	Carnikavas novada pašvaldība	1		1	
21	Cesvaines novada pašvaldība	2			
22	Cēsu novada pašvaldība	8		1	1
23	Ciblas novada pašvaldība	2		1	
24	Dagdas novada pašvaldība	7		1	
25	Daugavpils novada pašvaldība	16		1	
26	Daugavpils pilsētas dome	16		2	1
27	Dobeles novada pašvaldība	11		1	1
28	Dundagas novada pašvaldība	2		1	
29	Durbes novada pašvaldība	2			
30	Engures novada pašvaldība	4			
31	Ērgļu novada pašvaldība	2			
32	Garkalnes novada pašvaldība	2			
33	Grobiņas novada pašvaldība	6			
34	Gulbenes novada pašvaldība	15	1	1	
35	Iecavas novada pašvaldība	3		1	
36	Ikšķiles novada dome	2			
37	Ilūkstes novada pašvaldība	5		1	
38	Inčukalna novada pašvaldība	2			
39	Jaunjelgavas novada pašvaldība	4			
40	Jaunpiebalgas novada pašvaldība	1			
41	Jaunpils novada pašvaldība	1			
42	Jelgavas novada pašvaldība	12	1	1	
43	Jelgavas pilsētas dome	9	1	2	1
44	Jēkabpils novada pašvaldība	5			
45	Jēkabpils pilsētas pašvaldība	4	1		
46	Jūrmalas pilsētas dome	14	1	1	
47	Kandavas novada pašvaldība	7			
48	Kārsavas novada pašvaldība	4			
49	Kocēnu novada pašvaldība	4		2	

50	Kokneses novada pašvaldība	4		1
51	Krāslavas novada pašvaldība	11		
52	Krimuldas novada pašvaldība	2		
53	Krustpils novada pašvaldība	6		1
54	Kuldīgas novada pašvaldība	12		1
55	Ķeguma novada pašvaldība	2		
56	Ķekavas novada pašvaldība	4		
57	Lielvārdes novada pašvaldība	4		1
58	Liepājas pilsētas dome	13	1	1
59	Limbažu novada pašvaldība	8		1
60	Līgatnes novada pašvaldība	1		
61	Līvānu novada pašvaldība	7	1	1
62	Lubānas novada pašvaldība	2		
63	Ludzas novada pašvaldība	6	1	
64	Madonas novada pašvaldība	16	1	1
65	Mazsalacas novada pašvaldība	2		
66	Mālpils novada pašvaldība	2		1
67	Mārupes novada pašvaldība	4		
68	Mērsraga novada pašvaldība	1		
69	Naukšēnu novada pašvaldība	1		
70	Neretas novada pašvaldība	3		
71	Nīcas novada pašvaldība	2		
72	Ogres novada pašvaldība	9		1
73	Olaines novada pašvaldība	2		
74	Ozolnieku novada pašvaldība	4		
75	Pārgaujas novada pašvaldība	2		1
76	Pāvilostas novada pašvaldība	2		
77	Pļaviņu novada pašvaldība	1		
78	Preiļu novada dome	6	1	
79	Priekules novada pašvaldība	5		1
80	Priekujū novada pašvaldība	3		
81	Raunas novada pašvaldība	2		
82	Rēzeknes novada pašvaldība	14		3
83	Rēzeknes pilsētas dome	7	1	1

84	Riebiņu novada pašvaldība	5		
85	Rīgas pilsētas dome	98	5	12
86	Rojas novada pašvaldība	1		
87	Ropažu novada pašvaldība	2		
88	Rucavas novada pašvaldība	2		
89	Rugāju novada pašvaldība	2		
90	Rundāles novada pašvaldība	1		
91	Rūjienas novada pašvaldība	1		
92	Salacgrīvas novada pašvaldība	3		
93	Salas novada pašvaldība	3		
94	Salaspils novada pašvaldība	2		
95	Saldus novada pašvaldība	15	1	1
96	Saulkrastu novada pašvaldība	2		
97	Sējas novada pašvaldība	1		
98	Siguldas novada pašvaldība	6		
99	Skrīveru novada pašvaldība	1		
100	Skrundas novada pašvaldība	4		1
101	Smiltenes novada pašvaldība	9		1
102	Stopiņu novada pašvaldība	2		2
103	Strenču novada pašvaldība	1		
104	Talsu novada pašvaldība	13	1	1
105	Tērvetes novada pašvaldība	2		
106	Tukuma novada pašvaldība	11	1	2
107	Vaiņodes novada pašvaldība	2		
108	Valkas novada pašvaldība	6		
109	Valmieras pilsētas pašvaldība	7		1
110	Varakļānu novada pašvaldība	3		
111	Vārkavas novada pašvaldība	2		
112	Vecpiebalgas novada pašvaldība	5		
113	Vecumnieku novada Dome	5		
114	Ventspils novada pašvaldība	10		1
115	Ventspils pilsētas dome	9	1	
116	Viesītes novada pašvaldība	2		
117	Viļakas novada pašvaldība	6		

118	Viljānu novada pašvaldība	2			
119	Zilupes novada pašvaldība	1			
Kopā		675	22	60	7

Avots: IKVD, Izglītības iestāžu reģistrs, dati uz 01.09.2015.

2.pielikums

8.3.4. specifiskā atbalsta mērķa "Samazināt priekšlaicīgu mācību pārtraukšanu, īstenojot preventīvus un intervences pasākumus" indikatīvais pasākumu ieviešanas laika grafiks

Darbība	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Atbalsts mācību pieejamībai						
Transports, dienesta viesnīca, ēdināšana, individuālie mācību līdzekļi, individuālie piederumi		septembris				
Individuālais atbalsts						
Individuālo PMP risku novēršanas plānu izstrāde, konsultācijas, jauniešu mentoru programma		septembris				
Atbalstošas mācību vides izveide PMP riska mazināšanai						
Atbalsta materiālu izveide				visā projekta īstenošanas laikā		
A programmu un supervīziju pedagogiem izstrāde un īstenošana				visā projekta īstenošanas laikā		
Sadarbības tīkla izveides un darbības kampaņa				visā projekta īstenošanas laikā		
Radošās "darbnīcas" pašvaldībām un skolām				2019 - 2022		
Atbalstošās skolas vides izvērtēšanas (dinamikas) rīks				2019 - 2022		
Labas pieredzes apkopošana un popularizēšana, divi projekta pētījumi				2019 - 2022		
Atbalsts PMP prevencijas sistēmas izveidei						
PMP novēršanas vadlīniju izstrāde un pilnveide				visā projekta īstenošanas laikā, pašvaldības pakāpeniski tiek iesaistītas no 2017.gada 2.pusgada		
PMP rādītāju dinamikas uzskaites un analīzes sistēmas izveide, darbība, pilnveide, t.sk. savietojamības iespēju ar VIIS				visā projekta īstenošanas laikā		
Projekta semināri un divas konferences				visā projekta īstenošanas laikā		
Projekta komunikācija				visā projekta īstenošanas laikā		
Jauniešu NVO iniciatīvas projekti				visā projekta īstenošanas laikā		
Projekta vadība un administrēšana				visā projekta īstenošanas laikā		

3. pielikums

8.3.4. specifiskā atbalsta mērķa "Samazināt priekšlaicīgu mācību pārtraukšanu, īstenojot preventīvus un intervences pasākumus" sasaiste ar citiem specifiskajiem atbalsta mērķiem un fondiem

	8.3.4.SAM	FEAD: Eiropas Atbalsta fonds vistrūcīgākajām personām darbības programma "Pārtikas un pamata materiālās palīdzības sniegšana vistrūcīgākajām personām 2014.-2020.gada plānošanas periodā"	7.2.1.2.pasākums "Sākotnējās profesionālās izglītības programmu īstenošana Jauniešu garantijas ietvaros" projekts "Sākotnējās profesionālās izglītības programmu īstenošana Jauniešu garantijas ietvaros"	8.3.2.2.pasākums "Atbalsts izglītojamo individuālo kompetenču attīstībai"
Mērķa grupa	<p>- Vispārējās izglītības iestāžu 5.-12.klašu audzēkņi, kas atrodas PMP riska grupā.</p> <p>- Profesionālās izglītības iestāžu 1.-4.kursa audzēkņi, kas atrodas PMP riska grupā.</p>	<p>- Ģimene (persona), kurai pašvaldības sociālais dienests atbilstoši normatīvajiem aktiem par ģimenes vai atsevišķi dzīvojošo personu atzišanu par trūcīgu izsniedzis rakstisku izziņu par atbilstību trūcīgas personas statusam;</p> <p>- Ģimene (persona), kurai pašvaldības sociālais dienests izsniedzis rakstisku izziņu, kas apliecina, ka ģimene (persona) ir nonākusi ārkārtas vai krīzes situācijā, un kas izsniegta sakarā ar to, ka ģimenei (personai) piešķirts normatīvajos aktos par sociālajiem pakalpojumiem un sociālo palīdzību minētais vienreizējais pabalsts ārkārtas situācijā.</p>	<p>1. Profesionālās izglītības programmu īstenošana profesionālās izglītības iestādēs jauniešiem vecumā no 17 līdz 29 gadiem (ieskaitot):</p> <ul style="list-style-type: none"> - kuri nemācās, izņemot vakarskolā vai tālmācībā vidējās izglītības ieguvei; - kuri nestudē pilna laika studiju programmās augstākajās izglītības iestādēs; - bez iepriekš iegūtas profesionālās kvalifikācijas, kuri var būt reģistrējušies NVA kā bezdarbnieki vai darba meklētāji, bet vienlaikus nav atbalsta saņēmēji NVA īstenojamajās apmācību vai nodarbinātības pasākumos; - ar iepriekš iegūtu profesionālo kvalifikāciju, kuri profesionālo kvalifikāciju ieguvuši ne agrāk kā gada laikā pirms uzņemšanas projekta ietvaros īstenojamajās izglītības programmās un kuri var būt reģistrējušies NVA kā bezdarbnieki vai darba meklētāji, bet vienlaikus nav atbalsta saņēmēji NVA īstenojamajās apmācību vai nodarbinātības pasākumos; - projekta ietvaros iesaistīties mācībās atkārtoti var jaunieši, kuri nav saņēmuši mērķstipendiju vismaz 12 mēnešus pirms uzņemšanas projekta ietvaros īstenojamajās izglītības programmās. <p>2. Izglītības programmu īstenošana ieslodzījuma vietās esošiem jauniešiem vecumā no 15 līdz 29 gadiem (ieskaitot).</p>	<p>Vispārējās izglītības iestādes, kuras plāno attīstīt individuālu pieeju izglītojamo kompetenču attīstībai, šo izglītības iestāžu pedagogi un izglītojamie. Atbalstu plānots vērst primāri uz 1.-9.klases izglītojamajiem, radot priekšnosacījumus agrīnai izglītojamo talantu atpazīšanai un kompetenču attīstībai, kā arī integrācijai vispārējās izglītības iestādēs</p>
Atbalstāmās darbības	(1) individuālā PMP riska mazināšanas plāna izstrāde un	Pārtikas un pamata materiālās palīdzības preces:	(1) Sākotnējās profesionālās izglītības programmu īstenošana otrā un trešā	(1) pašvaldību plānu izstrāde talantu attīstošas un iekļaujošas

	<p>īstenošana PMP riskam pakļautajiem izglītojamiem;</p> <p>(2) izglītības pakalpojuma pieejamības nodrošināšana PMP riskam pakļautajiem izglītojamiem (ietver transporta pakalpojumu un naktsmītnes nodrošināšanu, bezmaksas ēdināšanas pakalpojumu (izņemot gadījumus, kad to jau nodrošina pašvaldība no saviem līdzekļiem), kā arī individuālo mācību līdzekļu nodrošināšanu profesionālās izglītības iestāžu audzēkņiem no maznodrošinātām ģimenēm vai no 17 gadu vecuma (kas nav piekritīgi FEAD mērķa grupai), un individuālas lietošanas priekšmetus trūcīgiem vispārējās vidējās un profesionālās izglītības iestāžu izglītojamiem no 18 gadu vecuma un no maznodrošinātām ģimenēm (kas nav piekritīgi FEAD mērķa grupai);</p> <p>(3) atbalsts jauniešu NVO un to NVO, kas veic darbu ar jaunatni, ārpus formālās izglītības aktivitāšu un iniciatīvu realizēšanai, jauniešu projektiem un PMP mērķa grupas jauniešu iesaistei šajās aktivitātēs;</p> <p>(4) PMP risku novēršanas vadlīniju sagatavošana un pilnveide koordinētai PMP problēmas mazināšanai;</p> <p>(5) atbalsts PMP rādītāju dinamikas uzskaites un analīzes nodrošināšanai;</p> <p>(6) atbalstošas skolas vides veidošana.</p>	<p>(1) pārtikas preces;</p> <p>(2) citi individuālie mācību piederumi - tiesības saņemt individuālos mācību piederumus ģimenei, kuras sastāvā ir vismaz viens ģimenes loceklis vecumā no pieciem līdz 16 gadiem (reizi gadā).</p> <p>(3) higiēnas un saimniecības preces - tiesības saņemt higiēnas un saimniecības preces ir ģimenei, ja tās sastāvā ir vismaz viens ģimenes loceklis, kurš nav sasniedzis 18 gadu vecumu.</p>	<p>profesionālās kvalifikācijas līmeņa ieguvei 1 vai 1,5 gada laikā;</p> <p>(2) Izglītības programmu īstenošana vispārējo pamatprasmju, profesionālās tālākizglītības programmu un profesionālās pilnveides programmu ietvaros ieslodzījumā esošām personām;</p> <p>(3) Karjeras atbalsta pasākumu nodrošināšana profesionālās izglītības iestādēs un ieslodzījuma vietās;</p> <p>(4) Ikmēneša mērķstipendiju piešķiršana un izmaksāšana profesionālo izglītības iestāžu izglītojamiem no 70 līdz 115 EUR mēnesī.</p>	<p>izglītības īstenošanai vispārējās izglītības iestādēs;</p> <p>(2) individuālas pieejas nodrošināšana izglītības satura apguvei atbilstoši izglītojamo individuālajām spējām un kompetencēm, tai skaitā izglītojamajiem ar speciālām vajadzībām (surdotulka, pedagoga palīga, mācīšanās traucējumu, diskuģija, diagnosticēšana un atbilstošas metodikas nodrošināšana);</p> <p>(3) individuālais darbs ar talantīgajiem bērniem viņu talantu attīstībai;</p> <p>(4) ārpus formālās izglītības pasākumu īstenošana izglītojamo talantu attīstībai, tai skaitā inovatīvu interešu izglītības programmu izstrāde un īstenošana;</p> <p>(5) pedagogu tālākizglītība skolu vidē talantu attīstošas un iekļaujošas izglītības īstenošanai.</p>
<p>IZM komentārs par sinerģiju</p>	<p>n/a</p>	<p>8.3.4.SAM ietvaros pašvaldības sadarbībā ar izglītības iestādēm, ņemot vērā visu to rīcībā esošo informāciju par konkrēto izglītojamo, izvērtēs materiālā atbalsta sniegšanas nepieciešamību izglītojamam,</p>	<p>8.3.4.SAM ietvaros nav paredzēta mērķstipendiju piešķiršana un izmaksāšana profesionālo izglītības iestāžu izglītojamiem.</p>	<p>8.3.4.SAM ietvaros atbalsts plānots PMP riska grupas jauniešiem atbilstoši noteiktām PMP riska grupas pazīmēm ar mērķi mazināt PMP risku.</p>

		<p>līdz ar to pašvaldības atbildība būs pārbaudīt/pārliciecināties, vai izglītojamais ir saņēmis atbalstu no citiem fondiem. Tā piemēram, jāņem vērā, ka ne visās pašvaldībās tiek nodrošināta FEAD atbalsts.</p> <p>Turklāt, kā viens no 8.3.4.SAM ietvaros piešķiramā materiālā atbalsta saņemšanas nosacījumiem var tikt noteikts, ka ģimenei/personai ir piešķirts maznodrošinātā statuss (piešķir pašvaldība).</p> <p>Attiecībā uz iespējamo atbalsta dublēšanos:</p> <p><u>Pārtikas preču nodrošināšana</u> - FEAD ietvaros atbalsts paredzēts kā noteikti pārtikas produkti ģimenēm, savukārt 8.3.4.SAM ietvaros paredzēts individuāls atbalsts (ēdināšana) izglītojamam izglītības iestādē, kas nebūtu uzskatāms par konkrētā atbalsta dublēšanos.</p> <p><u>Individuālie mācību piederumi</u> - 8.3.4.SAM ietvaros paredzēts atbalsts profesionālās izglītības iestāžu audzēkņiem no maznodrošinātām ģimenēm vai no 17 gadu vecuma.</p> <p><u>Individuālas lietošanas priekšmeti</u>, t.sk. higiēnas preces - 8.3.4.SAM ietvaros atbalsts paredzēts trūcīgiem vispārējās vidējās un profesionālās izglītības iestāžu izglītojamiem no 18 gadu vecuma un no maznodrošinātām ģimenēm.</p>	<p>8.3.2.2.pasākuma ietvaros atbalsts plānots izglītojamo spēju un kompetenču attīstībai vispārējās izglītības iestādēs, atbalstot talantīgus izglītojamus, piedāvājot tiem atbilstošu interešu izglītības piedāvājumu, un izglītojamus ar mācīšanās traucējumiem un mācību grūtībām (uzsvars uz 1.-4.klašu grupu), tai skaitā nodrošinot iekļaujošas izglītības īstenošanu vispārējās izglītības iestādēs, ar mērķi paaugstināt izglītojamo sniegumu valstī.</p> <p>8.3.4.SAM atbalstam ir sociāls raksturs - tiek mazināti PMP riski, 8.3.2.2.pasākuma atbalstam ir pedagoģisks raksturs - sniedzot nepieciešamo pedagoģisko atbalstu un nepieciešamības gadījumā nodrošinot atbalsta personālu, tiek veicināta izglītojamo snieguma paaugstināšanās.</p>
--	--	--	---

¹ Eiropas Komisijas lēmums par apstiprināšanu 20.06.2014, C(2014) 4237 final

² Latvijas Zinātņu akadēmijas Terminoloģijas komisijas protokols Nr. 4/1100 (24.08.2010) <http://termini.lza.lv/article.php?id=311>

³ Supporting the engagement and reintegration of 18-24 year old early school-leavers in lifelong learning: evidences for targeted compensatory and preventive strategy in education (tulkojumā no angļu val.: Jaunu izaicinājumu un to risināšanas iespēju identificēšana un analīze, kas ietekmē pieaugušo (18-24) iesaistīšanos (atgriešanos) mācīšanās mūža garumā). Latvijas Universitātes Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultātes Pedagoģijas zinātniskais institūts, 2014.

⁴ Pētījums par priekšlaicīgas mācību pamešanas iemesliem un riskiem jauniešiem vecuma grupā no 13 līdz 18 gadiem. Baltijas Sociālo zinātņu institūts, 2014.

- ⁵ Pētījums par politikas alternatīvu veidošanu priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas problēmas risināšanai. SIA "Aptauju Centrs" un SIA "Excolo Latvia", 2015.
- ⁶ Padomes ieteikums par politiku priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas mazināšanai, Briselē, 31.1.2011. COM(2011) 19 galīgā redakcija; SEC(2011) 98 galīgā redakcija
- ⁷ Risinājumi, kā novērst agrīnu izstāšanos no izglītības un apmācības Eiropā. Stratēģija, rīcībpolitika, pasākumi. Eurydice un Cedefop ziņojums.
https://webgate.ec.europa.eu/fpfs/mwikis/eurydice/index.php/Publications:Tackling_Early_Leaving_from_Education_and_Training_in_Europe:_Strategies,_Policies_and_Measures
- ⁸ Turpat.
- ⁹ Pētījums par priekšlaicīgas mācību pamešanas iemesliem un riskiem jauniešiem vecuma grupā no 13 līdz 18 gadiem. Baltijas Sociālo zinātņu institūts, 2014.
- ¹⁰ Jaunieši Latvijā. Centrālā statistikas pārvaldes, 2014. http://www.csb.gov.lv/sites/default/files/nr_13_jauniesi_latvija_2014_14_00_lv.pdf
- ¹¹ Par obligātā izglītības vecuma bērniem, kuri nav reģistrēti nevienas izglītības iestādes sarakstā (2014./2015.m.g.). Izglītības kvalitātes valsts dienests, 08.01.2015.
- ¹² PISA 2012 Results: Ready to Learn (Volume III): Students' Engagement, Drive and Self-Beliefs Engagement with and at School
- ¹³ Pētījums par priekšlaicīgas mācību pamešanas iemesliem un riskiem jauniešiem vecuma grupā no 13 līdz 18 gadiem. Baltijas Sociālo zinātņu institūts, 2014.
- ¹⁴ Turpat.
- ¹⁵ Oriģinālais nosaukums angļu val.: Supporting the engagement and reintegration of 18-24 year old early school-leavers in lifelong learning: evidences for targeted compensatory and preventive strategy in education. <http://www.lu.lv/par/projekti/es/2007-2013/esf/atbalsts-petijumiem/atbalsts-izglitibas-petijumiem/izaicinajumi2/2014-2015/publikacijas/2015/>
- ¹⁶ Pētījums tika veikts Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda 2007.-2013.gada plānošanas perioda darbības programmas "Cilvēkresursi un nodarbinātība" 1.2.2.3.2.apakšaktivitātes "Atbalsts izglītības pētījumiem" ietvaros
- ¹⁷ <http://www.izm.gov.lv/images/statistika/petijumi/41.pdf>
- ¹⁸ Riska un aizsargājošo faktoru ietekme uz atkarību izraisošo vielu lietošanas līmeni jauniešu vidū. 5.posms. Latvijas Fakti, 2014.
- ¹⁹ Supporting the engagement and reintegration of 18-24 year old early school-leavers in lifelong learning: evidences for targeted compensatory and preventive strategy in education (tulkojumā no angļu val.: Jaunu izaicinājumu un to risināšanas iespēju identificēšana un analīze, kas ietekmē pieaugušo (18-24) iesaistīšanos (atgriešanos) mācīšanās mūža garum). Latvijas Universitātes Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultātes Pedagoģijas zinātniskais institūts, 2014.
- ²⁰ Pētījums par politikas alternatīvu veidošanu priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas problēmas risināšanai. SIA "Aptauju Centrs" un SIA "Excolo Latvia", 2015.
- ²¹ "Preventing early school leaving in Europe - lessons learned from second chance education" (tulkojumā no angļu val. - Priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas prevencija Eiropā - gūtās mācības no otrās iespējas izglītības). EK, 2013.
- ²² Council conclusions of 12 May 2009 on a strategic framework for European cooperation in education and training ('ET 2020') (tulkojumā no angļu val. - Padomes 12.05.2009. secinājumi par stratēģisko ietvaru sadarbībai izglītības un mācību jomā Eiropā). 2009.

²³ Reducing early school leaving: Key messages and policy support. Final Report of the Thematic Working Group on Early School Leaving (*tulkojumā no angļu val. - Samazināt priekšlaicīgu mācību pārtraukšanu: būtiskākās aiziņas un politikas atbalsts. Tematiskās darba grupas par priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas jautājumu noslēguma ziņojums*), Eiropas Komisija, 2013.

²⁴ Turpat.

²⁵ Turpat.

²⁶ Skolēnu atbiršana pamatskolās. Problēmas risinājumi. Baltijas Sociālo zinātņu institūts, 2007.

²⁷ Reducing early school leaving: Key messages and policy support. Final Report of the Thematic Working Group on Early School Leaving. (*tulkojumā no angļu val. - Samazināt priekšlaicīgu mācību pārtraukšanu: būtiskākās aiziņas un politikas atbalsts. Tematiskās darba grupas par priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas jautājumu noslēguma ziņojums*). Eiropas Komisija, 2013.

²⁸ Turpat.

²⁹ "Initial Vocational Education and Training in Lithuania." Methodological Centre for Vocational Education and Training, 2005.; "Skolēnu atbiršana pamatskolās. Problēmas risinājumi." Baltic Institute of Social Sciences, 2007.

³⁰ Eyridice, Cedefop. Structures of Education, Initial Training and Adult Education Systems in Europe: Denmark 2000.

³¹ "Reducing early school leaving: Key messages and policy support. Final Report of the Thematic Working Group on Early School Leaving" (*no angļu val. - Samazināt priekšlaicīgu mācību pārtraukšanu: būtiskākās aiziņas un politikas atbalsts. Tematiskās darba grupas par priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas jautājumu noslēguma ziņojums*), EK, 2013.

³² Tilmanis L., Annus T. "School drop-out as an obstacle building the knowledge based economy in Estonia". (*no angļu val. - Skolu pamešana kā šķērslis uz zināšanām balstītas ekonomikas veidošanā Igaunijā*)2003.

³³ Walther A., Pohl A. "Thematic Study on Policy Measures concerning Disadvantaged Youth. Final Report". (*no angļu val. - Tematiskās studijas par politikas pasākumiem attiecībā uz riska grupas jauniešiem. Noslēguma ziņojums*) 2005.; Rumberger R. "What can be done to reduce school dropouts?" (*no angļu val. - Kā samazināt priekšlaicīgu mācību pārtraukšanu*) in Gary Orfield (Ed.) "Dropouts in America: Confronting the Graduation Rate Crisis." Cambridge: Harvard Education Press, 2004.

³⁴ Reducing early school leaving: Key messages and policy support. Final Report of the Thematic Working Group on Early School Leaving», EK, 2013.

³⁵ http://www.csb.gov.lv/sites/default/files/nr_13_jauniesi_latvija_2014_14_00_lv.pdf

³⁶ Latvija OECD Starptautiskajā skolēnu novērtēšanas programmā 2012 - pirmie rezultāti un secinājumi, Rīga, 2013

³⁷ Eiropas Atbalsta fonds vistrūcīgākajām personām darbības programma "Pārtikas un pamata materiālās palīdzības sniegšana vistrūcīgākajām personām 2014.-2020.gada plānošanas periodā"

³⁸ MK 01.02.2011. noteikumi Nr.89 "Kārtība, kādā izglītības iestāde informē izglītojamo vecākus, pašvaldības vai valsts iestādes, ja izglītojamais bez attaisnojoša iemesla neapmeklē izglītības iestādi"; MK 17.08.2010. noteikumi Nr.788 "Valsts izglītības informācijas sistēmas saturs, uzturēšanas un aktualizācijas kārtība"; MK 04.08.2009. noteikumi

Nr.871 "Obligāto izglītības vecumu sasniegušo bērnu uzskaites kārtība

³⁹ http://www.csb.gov.lv/sites/default/files/nr_13_jauniesi_latvija_2014_14_00_lv.pdf

⁴⁰ Pētījums par priekšlaicīgas mācību pamešanas iemesliem un riskiem jauniešiem vecuma grupā no 13 līdz 18 gadiem. Baltijas Sociālo zinātņu institūts, 2014.

⁴¹ Pētījums par priekšlaicīgas mācību pamešanas iemesliem un riskiem jauniešiem vecuma grupā no 13-18 gadiem. Baltijas Sociālo zinātņu institūts, 2014.

⁴² Atbilstoši MK 01.02.2011. noteikumiem Nr.89 "Kārtība, kādā izglītības iestāde informē izglītojamo vecākus, pašvaldības vai valsts iestādes, ja izglītojamais bez attaisnojoša iemesla neapmeklē izglītības iestādi" izglītības iestādei nekavējoties rakstiski jāinformē par izglītību atbildīgā institūcija pašvaldībā, ja izglītojamais vairāk nekā 3 mācību dienas nav apmeklējis pirmsskolas izglītības iestādi vai vairāk nekā 20 mācību stundas semestrī vispārējās vai profesionālās izglītības iestādi, un izglītības iestādei nav informācijas par neierašanās iemeslu vai iemesls nav uzskatāms par attaisnojošu.

⁴³ "Riska un aizsargājošo faktoru ietekme uz atkarību izraisošo vielu lietošanas līmeni jauniešu vidū" (5.posms), Latvijas Fakti, 2014

⁴⁴ Ziņojums "Profesionālās izglītības iestāžu izglītojamo kavējumi un rīcība to novēršanai", Izglītības kvalitātes valsts dienests, 09.2014.

⁴⁵ Ziņojums "Vispārējās izglītības iestāžu izglītojamo kavējumi un rīcība to novēršanai", Izglītības kvalitātes valsts dienests, 09.2014.

⁴⁶ Adult employees whose skills are under-utilised at work (*tulkojumā no angļu val. - Pieaugušie nodarbinātie, kuru prasmes darbā tiek nepietiekami izmantotas*) // http://skillspanorama.cedefop.europa.eu/en/skills-themes/matching-skills-and-jobs?utm_source=MatchingSkills&utm_medium=email&utm_campaign=MatchingSkills

⁴⁷ Izglītības iestādes, kur izstrādāta un aprobēta Sociālās atstumtības mazināšanas programma ES fondu 2007.-2013.gada plānošanas perioda 1.2.2.4.1.apakšaktivitātes "Iekļaujošas izglītības un sociālās atstumtības riskam pakļauto jauniešu atbalsta sistēmas izveide, nepieciešamā personāla sagatavošana, nodrošināšana un kompetences paaugstināšana" ietvaros.

⁴⁸ Šobrīd valstī ir 887 vispārējās un profesionālās izglītības iestādes. Paredzams, ka skolu tīkla optimizācijas rezultātā vispārējās izglītības iestāžu skaits līdz 2023.gadam samazināsies. Turklāt, paredzams, ka pašvaldības savos PMP mazināšanas plānos neiekļaus visas savā teritorijā esošās izglītības iestādes, jo PMP riska grupas jauniešu skaits skolās var atšķirties. Ņemot to vērā, tiek plānots, ka līdz 2023.gadam sistēmisks atbalsts PMP riska mazināšanai tiks nodrošināts aptuveni 75% izglītības iestāžu, rēķinot no iestāžu skaita uz 2016.gada sākumu.